



DALEKO SE ČUJE

Uredila: Iva Plejić Brnčić

Udruga Zaželi

Zagreb, 2022. godine





Nakladnik: Udruga Zaželi

Za izdavača: Krešimir Brozović

Urednica i priređivačica: Iva Plejić Brnčić

Lektorica: Marija Kefelja

Dizajn: Pavle Trbović

ISBN: 978-953-50276-0-7

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem **001149303**.



Objavljeno uz financijsku potporu Grada Zagreba

Zagreb, 2022. godine

Sadržaj:

Uvodna riječ _____	1
Klementina Svetec _____	4
Bijeli mercedes _____	5
Elmedin Smajlović _____	8
Ne/savršeni ja _____	9
Put u nepoznato _____	11
Karla Čurin _____	13
Vlak za susjednu nam Srbiju... _____	14
Istra... _____	19
Plan b nakon otkazanog leta... _____	25
Prag... _____	32
Petra Podhorsky _____	38
Čuj me, Ema! _____	39
<i>Bicikli, kacige i putovanja.....</i>	<i>39</i>
<i>Bubnjanje, znakovi i katastrofa.....</i>	<i>41</i>
<i>Definicija ljubavi.....</i>	<i>44</i>
<i>Duhovno putovanje.....</i>	<i>46</i>
<i>Edine, vrati se – i anđeoski glas.....</i>	<i>49</i>
<i>Elino tkanje snova ili živi danas.....</i>	<i>52</i>
<i>Ema i more.....</i>	<i>54</i>
<i>Europski majčin dan.....</i>	<i>56</i>
<i>Katalozi nesvjesnoga.....</i>	<i>61</i>
<i>Ključ, povratak Malog Princa i ostalo.....</i>	<i>64</i>
<i>Knjige su moj svijet.....</i>	<i>67</i>
<i>Kuharstvo, regres, mala i velika čuda ovoga ljeta.....</i>	<i>70</i>
<i>Radim, radiš... ..</i>	<i>75</i>
<i>Ritam-znakovi i rap ili Smijeh je lijek.....</i>	<i>77</i>

<i>Svi su pitali za tebe</i>	79
<i>Verbotonalni izlet – znakovni uzlet</i>	82
<i>Zaboravi, Ema</i>	84
<i>Zavojnica, more, smokve i Ples 5 ritmova</i>	86
<i>Gluhi roditelji – čujuća djeca ili tko je na dobitku?</i>	89
<i>Malo o Emi</i>	95
<i>Moja Stijena</i>	97
<i>Naše kolibe i od čega su sazdane</i>	99
<i>Nepodnošljiva lakoća slušanja</i>	101
<i>Neredi, pljačke i osjećaji</i>	103
<i>Odlasci, dolasci, Papa i djevojčica koja je ujedinila Hrvatsku</i>	105
<i>Od zimskog crno-bijelila do proljetnog šarenila</i>	108
<i>Olimpijada</i>	111
<i>Početak ili kraj?</i>	113
<i>Priča o očima</i>	116
<i>Prije svega žena</i>	119
<i>Ostavljena</i>	122
<i>Zaljubljena Ema</i>	123
<i>Važnost disanja, vikendi na Medvednici i Večera za 5</i> 125	

Kristijan Modrušan _____ **128**

<i>O naglušnosti</i> _____	129
<i>Pjesme iz tišine</i> _____	136
<i>Leptirov let</i>	136
<i>Biseri u vodi</i>	137
<i>Moj ćaća</i>	138
<i>Pjesme</i>	139
<i>Trska na vjetru</i>	140
<i>Bonaca</i>	141
<i>Epitaf voljenoj</i>	142
<i>Ja i ti</i>	143
<i>Jasmini za 20. rođendan</i>	144
<i>Vizija tebe</i>	145

<i>Za tebe</i>	146
<i>Concerto naturale</i>	147
<i>Kanarinac</i>	148
<i>Pijanci I</i>	149
<i>Pijanci II</i>	149
<i>Noćas</i>	150
<i>Tinta se na papiru suši</i>	150
<i>Jedna je zvijezda bljesnula</i>	150
<i>I cvrči cvrči cvrčak</i>	150
<i>Čovjek je zanimljiva studija</i>	151
<i>Prenuo sam se noćas</i>	151
<i>Putnik</i>	153
<i>Jučerašnji ljudi</i>	154
<i>Na bini</i>	155
<i>Suša</i>	155
<i>Priča o bijesu</i>	156
<i>Unedogled isti</i>	157
<i>Sve je na prodaju</i>	159
<i>Noćna lampa</i>	160
<i>Lađa</i>	161
<i>Černobilska sonata</i>	162
<i>Canzone dell'alba</i>	163
<i>Diurno</i>	164
<i>Canzone della sera</i>	165
<i>Šesta</i>	166
<i>Mom tati</i>	167
<i>Didova</i>	168
<i>Iza tebe</i>	170

UVODNA RIJEČ

Dobro je poznato da oštećenje sluha i nedostatak govornih podražaja ograničavaju i otežavaju psihosocijalni razvoj i socijalizaciju, tj. inkluziju u društvo. Gluhi i nagluhi s velikim poteškoćama prate nastavu tijekom redovnog školovanja, što rezultira znatno nižom razinom pismenosti, dovodi do slabijeg obrazovanja, a time i znatno otežanog zapošljavanja. Sve to pak povećava nesigurnost, tjera na oslanjanje na tuđu pomoć, a često dovede i do izolacije iz društva. Oskudan vokabular pak uzrok je otpora prema čitanju, kao i prema pisanju. A upravo je čitanje vještina koja doprinosi proširivanju vokabulara, razvija aktivno i kritičko razmišljanje, povećava jezične vještine. Moglo bi se reći da su čitanje i pisanje čak važniji za gluhe i nagluhe nego za čujuće osobe.

Ipak, jasno je da gluhoća/nagluhost sami po sebi ne moraju značiti i izostanak književnoga talenta i potrebe za pisanjem. Premda se danas piše više nego ikada jer su društvene mreže omogućile vidljivost svima koji se žele izraziti pisanom riječju, gluhi i nagluhi dosad u tome području nisu bili pretjerano aktivni. Donekle je to i paradoksalno uzme li se u obzir, kako je rečeno, da su oni usmjereni na pisanu riječ i da je ona idealan medij za "savladavanje", odnosno bolje upoznavanje i razumijevanje svijeta koji nas okružuje, a u kojemu bitnu sastavnicu čini i svijet glasa, govora, razgovora... Nedostatak sluha daje se ipak podosta kompenzirati pismom. U tome su smislu i samo pismo, a onda i moderni digitalni mediji, poput društvenih mreža i drugih, prostor koji otvara nove mogućnosti i za gluhe i nagluhe.

Zbog toga veseli da se oni sve više odvažuju na izražavanje pisanjem.

Pred čitatelja se ovdje podastire pet autorskih priloga različitoga žanra i namjene, od kratke priče preko eseja, pjesničke zbirke i kolumni do putopisa. Njihovi su autori Klementina Svetec, Elmedin Smajlović, Karla Čurin, Petra Podhorsky i Kristijan Modrušan. Ovdje se oni podastiru najširoj čitateljskoj publici. Nadamo se da će zbornik biti poticajan i gluhima i nagluhima koji imaju što reći i znaju to oblikovati, kao i onima koji čuju, no svijet tišine i mûka ne poznaju dobro, ali žele podijeliti to iskustvo s gluhima i nagluhima.

Iva Plejić Brnčić

*... A tamo gdje stanu – bljesnu u zraku,
prsnu u tisuće sićušnih krijesni.
Leteć ka meni, jesu li svjesne
da, tako male, svijetle u mraku?*

O autorici:

Rođena sam 4. lipnja 1997. godine u Varaždinu. Nedavno sam završila Filozofski fakultet i stekla zvanje magistra hrvatskoga jezika i književnosti te magistra lingvistike. Uz pisanje i lektoriranje bavim se i sportom, odnosno plivanjem. Dokaz sam da gluha osoba može učiniti sve što zamisli. Vodim se prema Horacijevoj izreci „Carpe diem!“ što znači „Iskoristi dan!“

Klementina Svetec

BIJELI MERCEDES

Jednoga tmurnoga jutra ona je sjedila u redakciji, u svome uredu, i tipkala nove vijesti. *Netko je poginuo.* Započne ona vijest. Nije bilo dobro. Briše sve i nastavlja ispočetka. *Jedna osoba poginula u nesreći.* Nedostaje kakvoj nesreći. Automobilskoj. Dobro zvuči. *Jedna osoba poginula u automobilskoj nesreći.* Muška ili ženska? *Jedna muška osoba poginula u automobilskoj nesreći.* Zašto muška? Zašto ne ženska? Statistika kaže da više muškaraca umire na cestama nego žena. A žene su neoprezni vozači. Možda ih zato manje strada. Jer ne voze. Eto naslova novog članka: *Jedna muška osoba poginula u automobilskoj nesreći.* Zapravo, još nije bila sigurna je li muška ili ženska osoba. Nije htjela čekati potvrdu te je nastavila pisati vijesti prema svome osjećaju. *Osoba Mercedesom udarila u stup. Auto je neprepoznatljiv. Nakon obdukcije znat ćemo više. Opširnije vijesti kasnije.* Koje je boje auto? Bijele. Zašto bijele. Jer bijele. U redu. *Osoba bijelim Mercedesom udarila u stup.* Zašto baš stup? Zašto ne u branik? Zašto nije upao u rijeku? Zašto baš stup? Jer stup. Dobro. *Osoba bijelim Mercedesom udarila u stup.*

Čita članak. Komentira članak. Ne sviđa joj se. Ona ne bi tako napisala. Bilo bi mnogo dramatičnije, naprimjer: MUŠKA OSOBA POGINULA U NESREĆI! CESTE ZATVORENE! Ali to je bilo tako tipično za članke. A ona nije voljela tipično. Ona je drugačija. Posebna. Jer tako mora biti. Nije došla na svijet biti jedna od svih. Došla je biti drugačija. A to je značilo i isticanje, dramatiku, paniku, privlačenje pozornosti. Nastavlja čitati članak. *Nakon obdukcije opširnije. Osoba koja je poginula u nesreći zove se Igor Abramović.* Ustaje istog trena s crne, visoke stolice. Noge su joj se ljuljale kao da je na ljuljački. Nije mogla

dodirnuti stopalima pod kada je sjedila. Mala je. Niska. Ustaje, stolica padne, i ne vjeruje. Pa to je njezin kolega iz redakcije. I to mora saznati iz članka. Premišlja stvari, premješta misli u svojoj glavi. *Ne, to ne može biti istina. Sada je bio ovdje. Prije pola sata. Čekaj da vidim gdje je imao nesreću.* Čita članak. *Nesreća se dogodila na dionici E65 u blizini Rijeke. Unesrećenome nije bilo pomoći. Ne može biti. Krenuo je kući. Kamo je išao? To je na drugoj strani.* Ostvaruje se vizija njezina započetog članka.

Odijeva jaknu i izlazi iz redakcije, rastresena, pred vratima zapali cigaretu, one male, u plavoj kutiji. Misli, cigarete će pomoći da se smiri, no stvaraju joj još veći stres. Nastoji svladati svoje misli po glavi, ugaziti cigaretu i krenuti van. Nekamo. Bilo kamo. Negdje daleko. Razmišlja kamo je mogao otići. Zašto druga strana. Prema Rijeci. A ne prema kući. Gdje god mu kuća jest. Dolazi do parkirališta, do svog plavog Volva. Nije bilo crvenog na prodaju. Sjela je u njega. U autu je bilo vruće pa skida jaknu i stavlja je na zadnje sjedalo, a svoju zelenu torbicu na sjedalo pokraj, na suvozačko. *Kamo da idem? Tamo gdje je on ili kući?* Izašla je s parkirališta i skrenula lijevo. Kada je došla do rampe, otvorila je prozor automobila i izvukla karticu te je prislonila na uređaj. Rampa se dignula i ona je prošla kroz nju. Nakon deset minuta izašla je iz grada. Uputila se na autoput. Na dionicu E65 u blizini Rijeke vidjeti bijeli Mercedes i unesrećenog. U međuvremenu je stala na benzinskoj crpki kako bi popušila koju i okrijepila se. Tamo je vidjela još nekoliko novinara. Možda su išli vidjeti nesreću, a možda su baš oni pisali o njoj ili pak možda nisu ništa znali o nesreći. Svejedno, sjedne natrag u auto i uputi se na još jednosatnu vožnju.

Kada je došla i stala na zaustavnu traku, nije bilo ničega. To je bilo čudno. Pogleda na mobitel: *Prije dva sata se dogodila nesreća. Nemoguće da su u dva sata sve očistili. Umišljam li ja to?* Uključi internet i potraži ponovno taj članak. Nema ga. Pretraži druge novine. Nema ga. Pa treće. Nema. Nigdje vijesti o Igoru. Što se dogodilo? Je li sanjala? Zove Igora, ali on se ne javlja, čak se ni govorna pošta ne javlja. Šeće po autoputu tražeći naznake nesreće, ali sve je čisto kao suza. Sjeti se svoga započetog članka, bijelog Mercedesa i izmišljenog događaja. Možda je stvarno samo umislila. Ipak, nije to tako lako zaboraviti. Sjeda u auto i traži gdje se može okrenuti. Prođe još pola sata kada naiđe na nesreću. Onu pravu nesreću. Ali to je bio drugi auto, druge boje te ženska osoba. S jedne strane joj je to bilo olakšanje jer nije Igor, a s druge strane se pitala gdje je, dovraga, on. A za ženu joj je bilo žao, ali nažalost smrt je neizbježna. Kada je napokon našla mjesto gdje se može okrenuti, uputila se njegovoj kući. Još jedna duga trosatna vožnja.

O autoru:

Rođen sam 6. srpnja 1991. godine u BiH. Živim sa svojom boljom polovicom i sa čupavim društvom (mačka) u Zagrebu već šest prekrasnih godina. U slobodno vrijeme planinarim, istražujem, čitam i koristim sve blagodati koje pruža moj svijet.

Elmedin Smajlović

NE/SAVRŠENI JA

Što je život, kada osjećaš sretne trenutke, kada radiš nešto što voliš. Život je crta koja nas čini živim, voljenim, sretnim. Tu crtu pokušavamo pratiti, činiti sebi i voljenima bolje, zar ne? Smatram da je život igra, igra koja ima igrače (nas). Krojimo svoj put kroz vrtlog sreće, tuge, ljubavi i zadataka. Katkada život postavlja pitanja pred nama, moramo naći odgovore na ta pitanja. Katkad se izgubimo u našim životima tražeći pitanja, ona izgubljenost koja se traži godinama je ista ona izgubljenost kad netko traži sebe. Ljudi su svakakvi, neki su dobri, neki su teški, neki su poseban "slučaj", moramo se nositi sa svakakvim ljudima, ispit za naše živce. Katkada u našim životima uđe osoba koja nas ispuni, učini nas voljenima, sretnima, to je taj trenutak pitanja koji nam treba. Slično kao što trebamo sunce, tako je i s ljubavi, treba nam netko da nas grije, da nas osvjetljava na putu, da nas prati na našim izazovima. Te osobe su rijetke, gotovo je nemoguće naći tako nešto, smatram ih vrlo rijetkim primjercima ljudi. Smatram da je to život tako napravio, nekad ljudi imaju sreće da odmah to imaju u životu, a nekad ljudi moraju upoznati jako puno ružnih primjeraka dok ne naiđu na prekrasnu osobu dostojnu sebe.

Vidio sam ljude, koji imaju svoje borbe u životu, to ostavlja tragove u njima, ali hodaju, dišu, jedu, dan za danom, obavljaju svoje obaveze, kakva je to borba, ljudi moji, kad ti život oduzme sve, ali i dalje hodaš, padaš i ustaješ, znaš da je to jedini izbor. Divim se ljudima koji imaju to u sebi, ta nevidljiva snaga, koja te stalno vuče naprijed, taj duh, taj pogled koja osoba ima, osoba vrijedna divljenja. Ne kažem da nas sve

život jednako mazi i pazi, ima tu nas koji smo na neki način duboko povrijeđeni i oštećeni zbog načina što smo sve vidjeli, čuli ili osjetili. Moramo se boriti, ustati, oprati prašinu s ramena i uporno ići naprijed, to znam jer je to mudrost koja dosad tjera ljude da idu u nepoznato, katkad je to jedini način da znamo kako ćemo očekivati našu istinu. Borba katkad nije rješenje, ali ima trenutaka kada nam ništa ne preostaje osim toga.

Ne gubite nadu u sebe kad je najteže, nemojte pasti kad je najteže, nemojte odustati kad je najteže, uvijek ima ta iskra u vama koja će vas tjerati snažno naprijed, UVIJEK... Osjećaj te sile u vama budi nadu da život jednostavno nije tako loš. Vjerujte u svoje odluke, u svoj cilj i bit će sve u redu. Katkad će biti teško, ali sve se može u životu, barem ja to znam...



PUT U NEPOZNATO

U mom životu je bilo sportova, neke sam uspješno igrao, neke ne. Bitno da sam probao, kako kaže jedna izreka. Za planinarenje sam već čuo, međutim, nisam obraćao pažnju na to. Kako su godine išle, tako me je cura (jedva) nagovorila da idem s njom na planinarenje, mislio sam ono u sebi (zašto, kako, kamo, jesam li lud)... Bilo je tu puno pitanja. Planinarenje je jedna vrsta aktivnosti koja te izaziva da ispituješ svoje granice fizički. Sport u kojem se priroda i čovjek spajaju u jedno, vraćamo se korijenu svega, izmjenjuju se godišnja doba, vrijeme, sunce, mjesec, vjetar, mirisi, lišće... Simbioza dostojna vremena hodanja.

Puno ljudi kaže da je to sport za gubljenje vremena, istina, nema svatko vremena za planinarenje, to je ipak aktivnost od sedam do osam ili više sati tijekom najjačeg sunca i najgorih vremena. Ali, u tome je ljepota, jer dok polako ili brzo počinje uspon, dok ti kapi znoja klize niz tijelo, dok srce pumpa, dok mišići rade, dok bol raste, dok glava razmišlja, shvatiš da ako možeš izdržati ovo, onda ostale sitnice nisu nikakav problem u životu. Ne kaže se uzalud da su planinari jako čvrsti duhom i voljom, jer kako često planinariš, tako se razvija i tvoja psiha. Postaješ otporniji na životne situacije, ponizniji prema prirodi, prihvaćaš razne ljude (u granicama)...

Meni planinarenje predstavlja način života, za sebe smatram da sam jako uporan planinar, imam tu snagu da je izvučem iz sebe kad god želim, bez obzira kakav je uspon. Tjeram sebe da idem jače, brže, više, kao glad za uspjehom, glad da dođem gore, glad za stajanjem na vrhu koji pruža prekrasne poglede, na našu lijepu Hrvatsku. Pogledi koji

se protežu sjeverom, jugom, istokom i zapadom spajaju se u mojim očima kao jedna umjetnička slika na kojoj bi mi zavidjeli najveći umjetnici. Lijep je osjećaj biti gore, na vrhu, nebitna mi je visina, samo da imam nešto u srcu da me tjera da gledam. Vidio sam puno lijepih pogleda, svi redom ljepši i ljepši, katkad se pitam kako je to moguće da imamo tako lijepu državu, a tako nesposobne ljude da ju čuvamo i održavamo. Nažalost, vidio sam i smeća u dubokim dijelovima šuma, i to kakvih smeća, ne bi mi vjerovali da napišem. Uvijek kažem da moramo biti ponizni prema prirodi, da ju čuvamo, da uzimamo samo onoliko koliko nam treba. Smatram da bi svi barem jednom trebali probati planinariti, iskustvo koje učini čovjeka plemenitim i poniznim. Barem je mene učinilo..

O autorici:

Rođena sam 9. rujna 1996. godine u Zagrebu, gdje i živim. Gluha sam od rođenja, a danas se snalazim dobro uz pomoć slušnih aparata i čitanja s usana. Prvostupnica sam modnog i tekstilnog dizajna, a magistra grafičkog. Osim dizajna prati me i ljubav prema pisanju pa najčešće pišem kratke putopise popraćene vlastitim fotografijama, a koje se mogu pročitati na internetu. Držala sam motivacijske govore, među kojima je jedan s poznatog TED-a.

Karla Čurin

VLAK ZA SUSJEDNU NAM SRBIJU...

... smo nas troje čekali na niskim zimskim temperaturama odjeveni u krznene kapute, oko 23 sata. Vlaka ni na vidiku, oko nas mnoštvo mladih željnih dobrih provoda u Beogradu, osjeća se vlaga, a naši smrznuti prsti samo čekaju da napokon predaju karte kondukteru. Začuje se duboki, glasan i nama nerazumljiv glas na zvučniku – pretpostavljamo, dolazi nam naš prijevoz.

U Beograd smo stigli iduće jutro, neispavani, ali uzbuđeni. Vukli smo naše „ormariće“ na dva kotačića prema centru grada gdje nam se nalazio hostel. Odmah smo ušli u njega barem se prijaviti i ostaviti kofere, kak' bi mogli nesmetano uživati u Starbucksovoj kavi i šetnjici po kvartu. Hostel se nalazio u staroj zgradi, iznad kafića koji ima znak upitnika jer se ne zna kad je točno izgrađen.

Ulazeći kroz visoka vrata u topli veliki stan koji je činio hostel, mogli smo odmah osjetiti ugodnu atmosferu i znali smo da će nam tu biti super. To nije bio uobičajen hostel s bijelim zidovima i običnim namještajem. Hostel je bio kao stan mladih studenata cimera koji imaju različite ukuse. Nakon što smo prošli hodnik pun naljepnica, razglednica iz različitih država i fotografija na zidovima, osjetili smo miris svježeg opranog rublja i vidjeli par mladih naših cimera kako u pidžami rade na laptopu ili pijuckaju topli napitak. Dnevna soba je bila „friendly“ uređena. Ljubičasti zidovi, svakakvi suveniri, poput ukulele ili kacige iz rata, nalazili su se na svakom kutu, iza ugla se nalazila kuhinja s ogromnim, crvenim hladnjakom gdje smo mogli ostavljati svoje namirnice koje smo označavali. Pokazali su nam našu sobu s tri kreveta, tak' da smo imali svoju privatnost. Nalazila se

odmah nasuprot kupaonici koja je isto bila velika i za koju smo se molili da bude slobodna kad poželimo pod topli tuš. Često smo se utrkivali sa Španjalcima.

Prva kava, odnosno vruća čokolada, bila je, naravno, u Starbucksu. On se nalazio u sklopu nekog šoping centra na čijem se krovu nalazio jedan predobar restoran koji ima same pohvale. Otišli smo gore s ciljem da ga vidimo i možda rezerviramo stol za večeru. Nažalost, hladno zimsko vrijeme nije dopuštalo da se jede na otvorenoj terasi odakle smo upijali sunčeve tople zrake i uživali u pogledu na krovove različitih oblika i boja. Rezervirali smo večeru i vratili se u hostel da se smjestimo, istuširamo i presvučemo. Bilo je još vremena do večere pa smo odlučili otići na poznate Ferdinandove knedle za kojima i dan danas naš želudac pati. Bilo je i slatkih i slanih knedli. Knedle s pistacijom i Nutelom. S pršutom, sirom i rikulom. Bila je tu i takozvana pijana knedla koja se sastojala od marcipana, suhe šljive i rakije. Morali smo pripaziti da ne pojedemo previše knedli jer nas je čekala večera u restoranu „Mama Shelter Belgrade“, na koju smo i malčice zakasnilo jer smo bili još nedovoljno upoznati s beogradskim prijevozom. Osoblje je bilo susretljivo, nisu otkazali našu rezervaciju i smjestili su nas za naš stol i dali menije. Kako sam ljubitelj koktela, zagnjavila sam konobara da mi kaže kaj koji koktel sadrži. Bio je jako ljubazan i pristupačan te ponudio izmjene u koktelu (na primjer, da umjesto gina, čiji nisam preveliki fan, ide votka). Na red su došli odlični hamburgeri i još bolja pizza. Dan se bližio kraju, a mi smo bili umorni te smo se punog želuca uputili prema hostelu i jedva čekali sutrašnji dan.

Ujutro nas je dočekaao fin doručak u hostelu, koji nam je bio uključen u cijenu. Nakon doručka i malo izležavanja u kariranim pidžamama na kauču u dnevnom boravku, krenuli smo u obilazak Beograda. U Beogradu je bilo dosta hladnije nego u Zagrebu pa smo se debelo i slojevito obukli. Uživali smo u šetnji koja nas je grijala i okidali fotke. Želudac nam se zaželio slatkoga pa smo ušli u slastičarnicu „Krem de la krem“ koja je obilovala nijansama roze boje i svakakvim rekvizitima za slikanje. Ozbiljno, imaju poseban zid za slikanje s rekvizitima krafne, trešnje ili čokolade.

Pored tog zida smo se i smjestili i naručili palačinke te lava kolač. Za toliko malo novaca smo dobili jako puno. Shvatili smo da Srbi nikako ne štede na količini. Nije bilo kraja čokoladnoj kremi, javorovim sirupima i sladoledima od vanilije. Stvarno nam je bilo teško napokon ustati i vratiti se razgledavanju grada.

Tražili smo jednu pivnicu koja se nalazi ispod Brankovog mosta, no, nažalost, bila je zatvorena pa smo u zadnji čas otišli na drugi kraj grada, 30-ak minuta vožnje autobusom do splava na Savi. Ušli smo u Savsku pivnicu koja je već bila skoro prazna, jer se za sat vremena zatvara – Stara Godina. Imali smo oko sat vremena da naručimo, sačekamo i pojedemo. Naručili smo čevape i ražnjiće na kojima je bio niz komada piletine, patlidžana, svinjetine, tikvice i sočnog bifteka poslanog krupnim mrvicama himalajske soli. Naravno, kaj je meso bez pive? Pilo se njihovo Zaječarsko pivo. Ostalo je još samo par minuta do zatvaranja, a ja, koja sporo jedem, žurim, žvačem meso kao manijak i pijem pivo da si pomognem. Neću lagati, poslije je bilo podrigivanja sto na sat.

Uputili smo se natrag u centar Beograda, nemavši planove za doček Nove i ušli u zanimljiv kafić koji je smješten u podrumu. Zove se „U prolazu“ (jer i je u prolazu na glavnoj ulici Beograda) i zapravo je nargila bar. Kad smo ušli, osjećali smo se k'o doma. Svuda su svijetlele božićne lampice, zidovi su bili cigleni, a stolice različite, s jastucima različitih oblika i materijala. Uzeli smo nargilu, a na šanku imaju puno kutija s mirisima za nargilu koje smo otvarali i tako odlučili koji ćemo uzeti.

Kako smo se zezali s gustim dimom od nargile, zaboravili smo na vrijeme. Bilo je tek par sati do ponoći, odnosno, do Nove 2020-e! Ulaz u svaki klub se naplaćivao i hladan zrak nas je šticao za obraze pa smo odlučili kupiti cugu i dočekati Novu u hostelu kaj je i bila super ideja. Nakon kaj je prošla ponoć, vraćali su se neki naši cimeri koji su bili pripiti i jako raspoloženi za razgovor s nama pa smo prakticirali engleski jezik i poboljšali komunikacijske vještine.

Zadnji dan smo ostavili za pravi turistički obilazak grada. Nakon doručka i kave u elegantnom kafiću Konzulat, uputili smo se s lokalcem, prijateljem našeg prijatelja, prema Kalemegdanu. Dok smo sporim koracima hodali do njega, prošli smo rijeku i novi most koji je u sumraku svijetlio u plavoj boji i davao moćan odraz u rijeci. Sam pogled je asociirao na Dubai.

Kalemegdan je davao povijesni štih s vrha i po mraku svijetleći toplim, prigušenim bojama. Stepenicama smo se popeli gore i znatiželjno upijali priče o povijesti Kalemegdana. Nakon zanimljivog obilaska povijesnog mjesta, sa želucima koji su krulili, otišli smo na kasni ručak, odnosno večeru u restoran „Mali Kalemegdan“. Uzeli smo njihove specijalitete. Ja sam uzela najbolje meso koje sam ikad u

životu probala i zbog kojeg bih otišla u Beograd samo na ručak. Svinjetina punjena sirom i sjeckanim povrćem, zamotana slaninom i pečena na roštilju te njihova poznata šopska salata. Hlače samo što mi nisu pukle, ali moj želudac i ja smo bili sretni.

No, ipak smo imali još mjesta za baklavu. Otišli smo u „Balkan Baklava“ čiji je konobar koji nas je posluživao, Turčin i pokupili zadnje baklave uoči zatvaranja. Konobar je bio jako ljubazan, a baklave su bile prefine. S pistacijom i orasima. Nahranjeni i iscrpljeni otišli smo u hostel kako bismo bili odmorni za sutrašnji povratak u Zagreb kojemu se nismo baš previše veselili. Beogradu se svakako opet vraćamo (čitaj: njihovom mesu i baklavama), ali ovaj put možda u neko toplije vrijeme.



ISTRA...

...je po mnogočemu posebna. Ona nije samo „more“. Nju, osim bistrog mora s kamenitim plažama, čine i zelena prostrana priroda, zanimljiva povijest, umjetnost i glazba, domaća hrana i vina... Može se puno toga nabrajati. Smatram da Istri nije posvećeno dovoljno pažnje kao Dalmaciji. U Istri će vam po danju biti itekako vruće, a kad padne mrak, temperature su ugodne, čak će vam možda zatrebati i lagani dugi rukavi. Noćno nebo je čisto i zvijezde sjaje, a more je svježije i bistro.

Odlučili smo obići par mjesta u Istri u četiri dana. Naravno, to nije dovoljno da se vidi cijela Istra, no baš je u tome fora, svaki put nas zove iznova da se vratimo.

Bili smo smješteni u apartmanu u Červar Poratu, smještenom na zapadnoj obali i udaljenom od Poreča 10 minuta vožnje. On je okružen maslinicima i crnogoričnom šumom. Više je mjesto za opustiti dušu i ima najljepše zalaske sunca. Od Červara do bilo kojeg mjesta u Istri treba do sat vremena vožnje autom. Pa da počnemo po danima...

Prvi dan

Iz Zagreba smo krenuli prema Humu rano ujutro. Nakon tunela Učka skrenuli smo u Velu Dragu, kanjonsku udolinu, kak' bi se malo prošetali do vidikovca s kojeg se pruža divan pogled na fascinantne kamene tornjeve. Taman kad smo se parkirali, uhvatila nas je kiša. No, poznato je da u Istri kiše traju kratko. I tako je bilo. Nakon šetnje, vratili smo se u auto i krenuli dalje za Hum, najmanji grad na svijetu

koji broji svega 20 do 30 stanovnika. Hum smo obišli u 15 minuta. Ručali smo u Humskoj konobi koja za mene ima najbolju fritaju s pršutom i gljivama na svijetu. Sjedili smo na terasi konobe i uživali u isprepletenim okusima jednostavnog, a finog jela i u pogledu na zelena brda.

Nakon što smo napunili želuce, nastavili smo starom cestom prema selu Kotli. U Istri se treba voziti po starim cestama kako biste vidjeli skrivene ljepote Istre, a ujedno i ostali pod hladom krošnji drveća. Osim toga, osjeti se svjež zrak i miris prirode. Do sela Kotli nam je trebalo deset minuta vožnje. Nakon kaj smo prošli vrlo uski mostić, parkirali smo i spustili se ispod mosta prema stijenama preko kojih teče rijeka Mirna padajući u slapovima. Izgleda bajkovito. Od mosta su male kamene kotlaste udubine sve veće i veće kako se spuštaju prema dolje. Treba biti oprezan, stijene su mokre i skliske. Može se ići i stepenicama od restorana koji ćete uočiti, ali možete kao mi, težim putem, koristeći ruke. Nakon napornog spuštanja, gušt je osvježiti se u hladnoj, slatkoj vodi. Tamo jedva da ima ljudi, a ako ih i ima, uglavnom su to lokalci. Proveli smo ondje dosta sati, unutar i van vode.

Drugi dan

Probudili smo se u sedam ujutro, kak' bismo iskoristili što više toga možemo. Otišli smo do trgovine po kavicu za van i kroasane te se uputili prema plaži. Bila je tišina, sunce je izašlo, još su se osjetili ostaci noćnog svježeg zraka. Sjedili smo na molu, leđima okrenuti suncu i uživali u tišini gledajući u široko otvoreno more na zapadu.

Uskočili smo u auto i uputili se prema Rovinju, slatkom gradiću u kojem ne postoji sivilo. Sve je tako šareno i toplo. Tražili smo Mediterraneo bar koji smo htjeli posjetiti upravo zbog toga kaj se nalazi tik do mora i kaj je tak' „friendly“ i kreativno uređen. Da nismo znali da je skriven, ne bismo ga ni primijetili. Smješten je u centru i, kako hodate ulicom, morate se koncentrirati na prolaze jer se nalazi u jednom od njih. Spustite se stepenicama, zauzmete mjesto u hladu ili na suncu, kako vam je ljepše, naručite ledenu kavu ili osvježavajući talijanski Aperol spritz i uživajte u morskom zraku. Možete i smočiti noge u moru. Cijene su mrvicu veće, no isplati se.

Kada je sunce počelo pržiti, krenuli smo prema Puli gdje smo imali namjeru ručati. Nemojte se parkirati baš kod Arene, ima jeftinijih parkinga u blizini, a plaća se samo 4 kn po satu. Još vam je i limeni ljubimac u hladu. Jako nam je krulilo u želucima, pa smo krenuli u pizzeriju Jupiter, na preporuku. Ima terasu, a mi smo otišli na zadnji kat gdje puše fini povjetarac pa je ugodno. Svakako naručite poznato istarsko gazirano piće Pašaretu i pljukance s pršutom i rikulom.

Krenuli smo na rt Kamenjak do Safari bara koji se nalazi na najjužnijem dijelu Rta. Predlažem odvojiti popodne za njega. Ulaz u Rt se naplaćuje 80 kn po autu, a po cijelom Rtu se jako sporo vozi zbog dosta neravnog makadama. Dok se vozite prema jugu, stanite usput kod staze dinosaura gdje možete vidjeti otiske dinosaura.

Safari bar ćete odmah prepoznati prema vidikovcu koji pomalo nalikuje umanjenoj verziji tornja u Vukovaru. Popnite se i uživajte u pogledu. Ne vidite nikakav kafić? Ne brinite se, na pravom ste mjestu. On se nalazi unutar svog tog zelenila koje vidite. Podsjeća na džunglu. Bar nudi hranu i piće, no možete nositi i svoje. Ima puno drvenih

klupica sa stolovima na kojima stoje kamene pepeljare. Tamo se nalaze i tobogan s kuglicama (žene, dobar je za celulit), stol za ping pong, ljuljačke...

Izađite iz svog tog zelenila i hodajte prema otvorenom moru, prema stijenama gdje ćete možda primijetiti dječake kako skaču. Tamo su uvalice i svakako predlažem doplivati unutra gdje možete sjesti i uživati u pogledu. Ako su valovi, možda ih je bolje izbjeći.

Treći dan

Ovaj nam je dan bio najaktivniji. Dan smo započeli speleoavanturom u Pazinskoj jami. Traje oko 2 sata i, po osobi, košta 230 kn, a za domaće imaju 20% popusta. Treba rezervirati unaprijed. Spušta se stepenicama i ulazi u jamu s upaljenom lampom na kacigi i počinje avantura. Na većem dijelu staze ćete koristiti ruke pridržavajući se za stijene i/ili uža. Ići ćete i na dva manja ziplinea. Vodiči su jako susretljivi, pomoći će vam oko kretanja, pričat će vam o jami, životinjama unutar nje i vodi. Trebaju vam dobra čvrsta obuća i dugi rukavi pošto je unutra 15-ak stupnjeva.

Nakon odlične aktivnosti, uputili smo se do Oprtlja na ručak. Do Oprtlja od Pazina autom treba pola sata. Oдите na brdo gdje se nalazi konoba Oprtalj s terasom gdje možete sjesti i uživati u pogledu na Istru, takozvanu hrvatsku Toskanu. Naručite domaću maneštru i pljukance sa šugom od divljači. Iako ste na brdu gdje sunce udara, krošnje drveća će vas štititi. Nakon finog ručka smo se prošetali Oprtljom i oduševili se koliko je šaren, slikovit i zanimljiv. Na izlazu

iz Oprtlja svakako treba proći cestom koju prati niz visokih čempresa gdje možete okinuti odličnu fotografiju.

Vozili smo se prema Završju i stali kod napuštene željezničke postaje Parenzane. Parkirajte auto pored, uzmite hladne vode, sprej za komarce, udobnu obuću i krenite trasom u šetnju. Proći ćete tunele i vijadukte. Parenzana, odnosno Porečanka u Hrvatskoj iznosi 73 km. Bila je to pruga koja je spajala Trst i Poreč. Gradnja pruge je započela 1900. godine, prugu za vlak su gradili lokalni seljaci, pa čak i dječaci i završili ju u samo 2 godine! Vlak je prestao voziti 1935. godine zbog konkurencije, a ova trasa je postala staza za planinare, bicikliste i rekreativce.

Grožnjan je bio posljednji na listi tog dana i imali smo veća očekivanja od grada umjetnosti i glazbe, no Oprtalj je bio zanimljiviji. U Grožnjanu ćete možda na ulicama sresti glazbenike kako sviraju ili slikare kako slikaju ispred svojih ateljea. Usput stanite i na kavu s pogledom na Motovun.

Četvrti dan

Zadnji dan smo ostavili za cjelodnevni odmor u slanoj vodi. Uputili smo se prema Poreču na dobru pizzu iz krušne peći u Dalijevoj pizzeriji i u mali obilazak. Produžili smo do Pule, odakle smo išli prema Galebovim stijenama. Vožnjom treba 10-ak minuta od Arene, ide se cestom Fižela do kraja pa makadamom još malo gore i tamo se negdje parkira. Pješke treba nastaviti do stepenica nizbrdo koje vode do plaže, no da biste došli do fotogenične špilje, treba produžiti prema zapadu oko 5 minuta. Od stepenica je ulaz u vodu sve

komplikiraniji kako se ide prema zapadu pa se možete jednu ili dvije “uvalice” prije poznate špilje usidriti i ući u vodu te zaplivati prema njoj. Možete i skakati. Preporučujem papuče za more ako vam smeta kamenje. Ulaz u špilju izgleda strašno i jezivo, no uz naglavnu lampu i luftić brzo ćete se opustiti. Unutra je veliki “bazen” gdje možete stati na noge i izaći na plažicu unutar špilje. Imate priliku uživati u tišini i mraku u kojem ćete na nekim dijelovima stijena vidjeti “šljokice”. Postoji i najam kajaka za one manje neustrašive.

Krasna zemljo, Istro mila...



PLAN B NAKON OTKAZANOG LETA...

... za Italiju, zbog korona virusa, bio je jedrenje po našem Jadranu kod Splita s agencijom Sail Croatia i nije moglo bolje ispasti. Pišem ovo pod još jakim dojmovima, s velikom žudnjom da još jednom skočim u more s jedrilice i tugom jer je odličan tjedan sa zanimljivim aktivnostima i dragim ljudima završio.

Jedrilica zvana Jubilo nas je čekala u ACI Marini u Splitu. Dok smo hodali do nje, dečko i ja smo se pitali s kakvim ćemo to ljudima provoditi sedam dana, nadajući se dobroj ekipi. Dočekao nas je skiper Hrvat za kojeg imamo same pohvale, bio je prijateljski nastrojen i jako profesionalan, divili smo mu se kako sve uspijeva sam napraviti na toj jedrilici dok se bori s valovima i vjetrom. Krenulo je upoznavanje „cimera“. Dva Britanca, jedna Njemica koja zna nešto hrvatski jezik i jedan Rus. Bilo nas je šestero u jedrilici dugačkoj 13 metara. Kabine su bile skućene, ali krevet je bio odličan – spavala sam k'o beba svaku večer. To lagano ljuljanje me je lijepo uspavljivalo. Pričalo se na engleskom jeziku, a kako ja slabije čujem, bili su susretljivi i prilagodljivi te su me tim pristupom odmah osvojili. Doručak je bio uključen u cijenu – skiper se prvi budio, odlazio u trgovinu po namirnice te nas je tako svako jutro dočekao pun hladnjak. Vodu za piće smo morali kupovati pa smo se tu izmjenjivali i dodatno kupovali još neke namirnice za „ručak“. Nije bilo onoga „ovo je moje, ne diraj“, nije bilo sebičnosti među nama, sve smo rado dijelili.

Prvi dan

Prva postaja je bio Supetar na Braču. Dok smo jedrili prema Braču, stali smo nasred otvorenog mora i skočili u tamno, duboko more da se osvježimo. Skiper je pustio jedan konopac za koji smo se svi držali i tak' nas vukao jedrilicom. Kakav aqua park, ovo je bolje! Jedrilica se lagano približavala Supetru i usidrila se u marini te smo imali vremena za obilazak Supetra. Svaku večer smo imali dogovor da se okupimo i idemo skupa na večeru u restoran što je bila super prilika za druženje i bolje upoznavanje. Nije bilo pritiska da svi moramo biti skupa 24 sata. Dane izvan jedrilice smo uglavnom provodili odvojeni, dok smo se noćima družili. Ovu večer smo pili pivu, kartali se i slušali muziku. Razmjenjivali smo glazbene ukuse. Druženja su bila jako zanimljiva, naučili smo puno toga jedni od drugih, proširili vidike i još više otvorili umove, iako zvuči k'o klišej.

Drugi dan

Nakon ugodno prospavane noći u jedrilici (kabine imaju ventilatore koji rade dok spavate ako želite), krenuli smo za Makarsku, odnosno Omiš gdje smo išli na zipline iznad rijeke Cetine. Tamo nas je doček'o kombi koji nas je vozio do najviše točke odakle smo se ziplineom spuštali. Zipline je visok 150 metara iznad zemlje, podijeljen je u 8 dijelova, a sveukupno ima 2100 metara dok najduža žica iznosi 700 metara. To je avantura koju nećemo zaboraviti! Pomagali smo si, ohrabrivali jedni druge i pomagali si stvoriti slikovne uspomene. Nakon ziplinea smo se vrlo znojni, iscrpljeni i sretni istim kombijem vratili do jedrilice koja se usidrila u Makarskoj. Toliko nam je trebalo osvježanje u moru da smo odmah trkom otišli do gradske plaže.

Skočili smo u svježe more i uživali u pogledu na Biokovo, toliko da smo zaboravili na vrijeme. Skoro svaka marina, gdje se jedrilica usidrila, imala je tuševe za one koji dolaze s brodovima, no meni je bilo baš gušt tuširati se na rubu jedrilice u badiću. Nema boljeg od toga. Navečer smo bili partijaneri, otišli smo u najneobičniji klub, Deep, koji je smješten u špilji. Tik je do mora, a stolovi su na plaži, dok je glavni podij unutar špilje. U klubu nas je dočekalo piće dobrodošlice na račun agencije.

Treći dan

Plovili smo prema najsunčanijem otoku, Hvaru, a na putu do njega smo opet skočili u otvoreno more da se osvježimo. Skočiti u otvoreno more, dok u daljini jedva vidiš kopno, je k'o u filmu. Također, skiper nam je pokazivao kako se jedri i mogli smo i sami nešto napraviti. Osjećali smo se k'o pravi mornari, još su nam samo falile pruge na majicama. Uplovili smo u uvalu kod Jelse gdje smo proveli par sati, dok je skiper kuhao ručak za nas. Skiperov ručak je uključen u cijenu. Osim što zna jedriti, zna i kuhati. U uvali je more bilo predivne plave boje kroz koju se jasno vidjelo pješčano dno. Sunce je „pičilo“ i nije bilo ni jednog oblaka. Vrijeme je bilo savršeno, more mirno, a ručak nas dočekao na palubi jedrilice. Nije moglo bolje. Usidrili smo se u Jelsi, probali mojito u slatkom kafiću tik do mora, a nakon toga smo otišli u centar Jelse u restoran na večeru. Naručite tjesteninu s pršutom i tartufima i uhvatite miris svježe naribanog tartufa! Zalazak sunca iz tog restorana izgledao je bajkovito i podsjetio me da je putovanje već na pola puta do kraja.

Četvrti dan

Na putu do Hvara, svratili smo do Brača na kupanje kod Zlatnog rata, gdje je voda najčišća. Tamo smo proveli puno sati pa krenuli prema Palmižani, gdje se jedrilica usidrila. Na putu do Palmižane skiper nam je dozvolio da se popnemo na prvu četvrtinu jarbola i „okinemo“ fora fotku. U Palmižani smo imali još vremena pa smo se okupali i otišli u preslatki Toto's beach bar gdje smo uživali zavaljeni u jastucima pijući koktele i gledajući otvoreno more, a drvena terasa na kojoj smo bili bila je obasjana sunčevim narančastim zrakama. S društvom smo imali dogovoren termin za taxi boat koji nas je vozio do Hvara i natrag (uključeno u cijenu). Taxi boat je jako brzo vozio, more nam je lagano prskalo leđa dok smo uživali u kasnom zalasku sunca i osvjetljenom gradu Hvaru dok smo mu se približavali. Tu smo se razdvojili i dogovorili se naći u klubu kasnije. Dečko i ja smo otišli u Black Pepper na večeru. Treba rezervirati prije. Black Pepper restoran se nalazi na stepenicama u uskoj ulici i nudi velik izbor vina. Hrana jest malo skuplja, no svaki zalogaj zlata vrijedi. Konobari su jako ljubazni, a kad smo jednom dali napojnicu, zahvaljivao se do neba i pozdravljao nas sa širokim osmijehom. Produžili smo do Nautica kluba u centru k društvu, gdje nas je opet dočekalo piće na račun agencije. Tamo smo naručili espresso martini, koji često rade u zadnje vrijeme, nakon kojeg smo shvatili zakaj je toliko popularan. Imali smo još vremena za razgledati grad prije povratka na jedrilicu. Hvar je zaista najsunčaniji grad, ne vrijeme iz Makarske ga je zaobišlo, a u dva sata jutro još je bilo jako vruće. Sreća pa smo spavali u Palmižani gdje je bilo svježije.

Peti dan

Ujutro nas je probudio motor jedrilice i nismo željeli propustiti ni minutu svježeg morskog zraka za vrijeme jedrenja. Tako je bilo svako jutro. Kava (u mom slučaju kakao), valovi i tišina. Nismo jedni druge gnjavili pričama ujutro. Svatko je uživao na svoj način, kaj je bilo odlično. Uplovili smo u uvalu Stončicu gdje smo se okupali i uživali u ranim sunčevim zrakama, a onda krenuli prema gradu Visu. Nas šestero smo se dogovorili ići zajedno skuterima po otoku. Bilo je to jako zanimljivo iskustvo i prošlo je bolje nego kaj smo zamislili. Imali smo sreće da nas iste stvari zanimaju. Predložila sam Stinivu, Britanci su na mapi zaokruživali željena mjesta, dogovarali smo se oko rute, kada, kak' i kaj ćemo. Iznajmili smo tri skutera, svaki za 180 kn za 6 sati vožnje i krenuli prema Komiži stajući na par mjesta kako bismo se osvježili. Prvo smo se zaustavili kod plaže Milne, poznate kao „hrvatski Maldivi“ gdje plaža baš i nije nešto, no more je predivno. Bistro, plavo i osjeća se samo pijesak. Nakon pola sata smo se uputili dalje i uživali u pogledu na Jadran i bijele tragove koje su ostavljali brodići. Do plaže Stinive trebalo se spuštati pješke 20-ak minuta strmovitom neuređenom stazom, no isplatilo se. Stiniva je predivna uvala okružena fascinantnim stijenama kojima se ne možete prestat diviti. More je svježje, hladno i jako čisto. Do nje se može doći ili pješke ili brodićem. Povratak gore nam je teško pao. Znojni, mokri i lagano umorni, uputili smo se prema Komiži prateći sunce na zapadu. Prolazili smo polja, vinograde i slatke kamene kućice. Kako smo se približavali Komiži, tako se sunce sve više i više spuštalo. Došli smo u zadnji čas na jedan od vidikovaca, uživali u jarkim narančastim tonovima i okidali fotke. Tu smo napravili jednu predivnu fotku za uspomenu koju ćemo, vjerujem, svi rado čuvati. Na

povratku je svjež zrak već štipao za kožu, a mrak bio sve mrklji. Konačno smo se vratili do jedrilice i otišli na pašticadu, koju se u Dalmaciji obavezno mora probati!

Šesti dan

Zbog napornog dana, dugo smo spavali pa nam je dan u Milni dobro došao jer nije bilo aktivnosti. Svatko je išao svojim putem i odmarali smo dušu i tijelo. Milna kao gradić nije ništa posebno, no kao da nam je došao u pravo vrijeme kad je trebao neki relax. Umjesto da smo otišli na uobičajenu zajedničku večeru, odlučili smo zajedno skuhati večeru u jedrilici. Nisam znala na kaj će to uopće ličiti, no na kraju je ispalo super! Svatko je radio svoj dio, uživali smo, pričali i slušali muziku na zvučniku. Suđe je svaki put netko drugi prao. Nije bilo problema, super smo se slagali i nije trebalo inzistirati na kompromisima.

Sedmi dan

Plovili smo natrag do Splita, tužni jer se avantura približava kraju. Zajedno smo zadnji dan iskoristili za kupanje na splitskim plažama i odradili posljednju zajedničku večeru u restoranu Republic Square, gdje su pečeni krumpirići prefini. Prženi batat, pečena svinjetina, luk i paprika sa žara, zapečeni kukuruz i majoneza od limete. Čudo od hrane! Hamburgeri nisu nikaj lošiji. Nakon odlične večere uputili smo se na jeftine, a najbolje koktele u Splitu u koktel baru „Pun kufer“. Mali, slatki bar s velikim izborom koktela, dobrom glazbom i odličnom vibrom!

Sutradan ujutro spremili smo se za odjavu, razmijenili smo kontakte, grlili se i svatko je otišao svojim putem. Nikad ne bih rekla da ću biti toliko tužna odvojiti se od ekipe s kojom sam bila samo tjedan dana, od skipera, od jedrilice, mora i sunca, valova i povjetaraca... I dan danas mi fale to ljuljanje i svježi morski zrak odmah ujutro. Nezaboravno i jedinstveno iskustvo koje bih svakome preporučila, a koje ću i sama definitivno ponoviti!



PRAG...

...smo odlučili posjetiti bez obzira na situaciju u svijetu gdje su se zemlje zatvarale i nisu dozvoljavale ulaz turistima. Tak' da, u doba epidemije, informirali smo se puno o putovanjima u Češku i izradili planove kak' i kaj ćemo u najgorem slučaju. Morali smo iskoristit' RegioJet liniju koja je vozila do kraja rujna. Vlak je iz Rijeke krenuo točno u 18:35, ni sekundu ranije ili kasnije. Karta u jednom smjeru, za kabinu s krevetima i čistom posteljinom i jastucima, bocom vode, doručkom i neograničenom konzumacijom kave iznosila je samo 30 eura, odnosno 227 kn. WC je bio uredan i nije nedostajalo toalet papira te su se po vagonima nalazila dezinfekcijska sredstva. Svaki vagon je imao stjuarda, a naš je bio jako ljubazan i provjeravao je li sve u redu i trebamo li nekaj. Uzeli smo bocu pive Bernarda od pola litre za samo 90 centi! Nakon 40 minuta vožnje Hrvatskom došli smo do hrvatske granice gdje smo čekali pola sata i nije bilo nikakve provjere. Provjera se provodila na slovenskoj granici, u Ilirskoj Bistrici. Jedanaest vagona „obradili“ su u samo 15 minuta. Noć je bila teška – pogotovo kada smo se vozili kroz Mađarsku. Bez obzira na intenzivno ljuljanje, naspavali smo se i stigli uzbuđeni u Prag u 9:45. Iznenađili smo se kako u Češkoj, za razliku od Hrvatske, nisu opterećeni koronom niti pitaju kolika vam je temperatura.

Prvi dan

Kak' je check-in u hostelu bio tek u 14 sati, odlučili smo otići na bogati doručak u Bakeshop gdje smo jeli na klupici upijajući sunčeve zrake. Bilo je još vremena do check-ina, nismo bili istuširani i falio nam je

neki dobar wellness pa smo se uputili u beer spa. Dočekale su nas ljubazne gospođice, dale upute i poslužile kriške domaćeg pivskog kruha na drvenom pladnju. Jedna od njih nas je odvela u podrum gdje nas je dočekala privatna soba s jacuzzijem, saunom, kaminom, tušem, ručnicima i klompama. Voda je vrila u ručno izrezbarenoj kadi od kraljevskog hrasta, a gospođica je u veliku drvenu kantu natočila pivo Krušovice i prolila u kadu. Dodala je i prirodne sastojke u obliku praha koji se koriste za kuhanje češkog pive Krušovice, a koji u ovom slučaju služe k'o piling kože. Pored kade su se nalazile pipe s pivom i krigle različitih veličina te se moglo neograničeno konzumirati svijetlo i tamno pivo Krušovice. Sat vremena za 2 osobe u jednoj kadi iznosi 100 eura. Nakon opuštanja u miru i cuganja dobre, hladne pive, uputili smo se konačno prema hostelu Rosemary koji se nalazio u centru, 10 minuta pješke od Karlovog mosta. Nismo imali nikakav kontakt s osobljem, na e-mailu smo dobili upute za ulaz u zgradu i u sobu (šifre) i sve ostale informacije i bili smo oduševljeni. Kak' smo rezervirali sobu sa samo dva kreveta i sa zajedničkom kupaonicom, dočekalo nas je suprotno. Zbunjeni smo se našli u stanu sa šest kreveta, kupaonicom, kuhinjom, dnevnom sobom i hodnikom. Na recepciji su nam rekli da je to sve naše i da nećemo imati cimere zbog situacije s koronom. Vau! Tri noći po osobi koštale su samo 250 kn.

Smjestili smo se i osvježili te nismo htjeli protratiti ni minutu u hostelu pa smo otišli do Karlovog mosta kako bismo stigli do zida Johna Lennona kojeg obožavamo i to nam je bio prioritet. Zid je prepun grafita posvećenih Lennonu, a u blizini se nalazi i pub Johna Lennona. Također, u blizini se nalazi i najuža ulica na svijetu koja je široka samo 50-70 centimetara. Toliko je uska da se dvije osobe ne mogu nikako mimoići pa je postavljen semafor s obje strane kako bi

se izbjegli „sudari“. Dan se bližio kraju, sunce je zalazilo i bojalo Vltavu različitim nijansama narančaste, a mi smo krenuli prema poznatom muzeju voštanih figura, Madame Tussaud's. Cijena je bila samo 10 eura zbog ljetne akcije. Otplesala sam moonwalk, pričala o boemskoj rapsodiji, učila fiziku i slušala o nadrealizmu u umjetnosti te odglumila scenicu s plavim kovrčama. Ako niste skužili barem jednu asocijaciju, izvolite u muzej ponoviti gradivo! Večerali smo u Manifesto Market Florenceu, u vrtu s puno štandova s hranom i cugom koji obiluje lampicama i zelenilom. Jeli smo hamburgere, pečene batate i makarone sa sirom. Trebali smo otkopčati hlače koliko smo se najeli...

Drugi dan

Starim, praškim, crvenim tramvajem odveli smo se do Kuće koja pleše, odnosno, Freda i Ginger, para plesača. Jedan od arhitekata je Čeh hrvatskog podrijetla. Svidio mi se kontrast koji su činile te dvije zgrade zalijepljene jedna za drugu. Na sedmom katu se nalazi rooftop kafić s kojeg se pruža lijep pogled na Prag i rijeku Vltavu, a cijena pića nije prenapuhana zbog lokacije. 400 metara od plešuće kuće nalazi se otočić do kojeg smo došli preko mostića, a gdje smo iznajmili pedaliranje po Vltavi. To je bilo najljepših sat vremena, a koštalo je oko 50 kn. Želuci su nam bili nestrpljivi i u inat su fakat bučno krulili pa smo otišli u fast food BB na ručak. Tamo smo probali najukusnije pečene slatke krumpiriće i sendviče s različitim punjenjima. Bili smo raspoloženi za kulturu i umjetnost pa smo otišli u DOX, muzej suvremene umjetnosti koji se nalazi u modernom dijelu Praga. Muzej je imao raznorazne izložbe, od dokumentaraca o kanibalima, preko

fotografija ljudi kao od majke rođenih do modernih instalacija kao što je cepelin AirShip Gulliver, napravljen od drveta. Pravi je potencijal za okinut' kul fotku unutra. Imali smo rezervaciju za večeru pa smo se vratili u onaj stari dio Praga gdje nam se nalazio restoran, odnosno, najstarija krčma u Pragu koja je otvorena od 1375. godine, a koja i dan danas pokušava zadržati taj štih. Nema struje, svijeće svijetle, a show se izvodi pred vama dok jedete gulaš i knedle rukama. Pili smo njihovo domaće pivo koje je, kako oni kažu, napravljeno od ljubavi. Bila je live svirka koju su pratile trbušne plesačice, žongleri, mačevaoci, gutači vatre i plesači. To je trajalo dobrih tri sata s pauzama. Čim bismo bili malo dulje na mobitelu, konobarica bi nas bičem malo udarila. Ovo je fakat bio bijeg od stvarnosti i uživali smo u njemu.

Treći dan

Jutro je bilo jako svježje. Hodajući centrom Praga prošli smo par štandova ukrašenih u stilu jeseni i grijali se vatrom koju je svaki treći štand potpalio. Ja, kao obožavatelj prstenja, nisam mogla a da ne provirim u jedan od štandova koji je prodavao nakit i sve od metala. Čovjek je na 10 stupnjeva, gol do pasa i s pregačom, talio metal i radio prstenje pred ljudima tak' da sam si nabavila i jedan unikatni primjerak. Uputili smo se prema Kafkinoj statui, odnosno, njegovoj rotirajućoj glavi visokoj 11 metara. Shvatili smo da je treći dan, a mi još nismo okusili prašku najpoznatiju slasticu – trdelnik. Kod Karlovog mosta smo ga uzeli napunjenog sladoledom i ukrašenog keksima i orašastim plodovima. Kao ljubitelji znanosti i umjetnosti, nismo željeli propustiti obilazak Klementinuma, jednog od

najvažnijih povijesnih zgrada u staroj gradskoj jezgri, koji je osnovan 1232. godine. Sastoji se od najljepše biblioteke na svijetu otvorene 1722. godine i pravi je primjer barokne arhitekture, a freske na zidovima i stropovima prikazuju kombinacije umjetnosti i znanosti kojih se nisam mogla nagledati. Nastavljajući prema krovu vidjeli smo raznorazne astronomske instrumente, mjerenja i zapise, al' nas je s nogu oborio Astronomski toranj s kojeg imate najljepši pogled na cijeli Prag. Visok je 68 metara i ima preko 70 stepenica u spiralnom smjeru do vrha. Ulaznica je 90 kn, a ture se održavaju na engleskom ili češkom jeziku, ovisno o terminu. Uputili smo se u šetnju pod ugodnim suncem do Kampa parka gdje se na prostranoj livadi održao neki narodni festival i gdje je sve mirisalo po rastopljenom siru i malinovki, njihovom poznatom soku od maline. S bilo kojeg mjesta u Pragu može se vidjeti praški fejk Eiffelov toranj koji nas je zainteresirao jer je oko njega sama priroda, a Google je pokazao da nam treba 20 minuta pješke uzbrdo. Pa 'ajde, idemo prošetati! Prošli smo veliku livadu s vočkama gdje su se ljudi izležavali i upijali vitamin D. Staza nas je vodila sve dublje i dublje u šumu gdje smo naišli na mnogo stepenica. Gore je također neko šetalište, skriveno, s klupicama i lijepim pogledom na Prag, kao što mi imamo Strossmayerovo šetalište. Trebalo se još penjati i, kad smo napokon stigli, otišli smo u Mirror Maze, labirint s ogledalima kao u Harry Potteru i zabavili se. Na povratku smo otišli na rezerviranu zadnju večeru u Pragu u preslatki restorančić smješten pored potoka i mlina koji k'o da je jedva imao snage raditi.

Četvrti dan

Sljedeće jutro smo se morali odjaviti iz hostela, ali smo mogli ostaviti kofere. Uputili smo se u istočni dio Praga na doručak gdje sam probala najukusnija kuhana jaja koja su bila položena na pečeni crni kruh i listove rikule te poslužena s nizozemskim umakom i pečenom slaninom. Metroom smo krenuli do „male Italije“, odnosno Grotte koja izgleda kao da je iz bajke. To je zapravo neobična umjetna špilja iz 19. stoljeća koju je dao izgraditi neki milijunaš i hvala mu na tome. Uživala sam u pogledu na fontanu u kojoj je smješten kip Posejdona, boga mora, a iza fontane se nalaze isprepleteni vijugavi putevi unutar špilje. Vrijeme je prolazilo, bilo ga je još malo pa smo ga iskoristili za šetnju po parku Letenske Sady gdje se druže umjetnici, skejteri, obitelji i parovi. Park je na brdu s kojeg se pruža predivan pogled na rijeku Vltavu i mostove poredane jedan iza drugog. Uživali smo u pogledu pa požurili na ručak u restoran blizu kolodvora gdje nas nisu posluživali konobari, već vlakići koji voze po stolovima. S oduševljenjem i slikovitim uspomnama ušli smo u RegioJet vlak, u snu znali kada smo u Mađarskoj i doputovali u Hrvatsku gdje su nas odmah pri izlasku iz vlaka bombardirale vijesti o koroni i vratile u surovu realnost.

O autorici:

Rođena sam 1970. godine u Zagrebu. Počela sam pisati svoje dnevnike nakon gubitka sluha u dvanaestoj godini. Diplomirala sam polonistiku i etnologiju na Filozofskom fakultetu, naknadno i bibliotekarstvo. Radim u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici već 27 godina. Kolumne koje sam pisala za časopis „Pljesak jedne ruke“ zasad su jedino djelo.

Petra Podhorsky

ČUJ ME, EMA!

(kolumne iz časopisa „Pljesak jedne ruke“)

Bicikli, kacige i putovanja

Jutro je i popila sam svoju kavu. Novi je dan. U prethodnima sam vrijeme posvećivala svojem poslu i traženju zanimljivih impresija, a neke su me i same našle.

Vozila sam se biciklom na posao, i rekreativno. Bez kacige. Inače smo zakinuti za svijest o važnosti kaciga i o tome koliko je opasno voziti bicikl, pogotovo kada te ponese brzina i neke potisnute brige.

Naš je prijatelj tako prešao Anđelima. Danas je dan Arhandela i ja sam konačno svojega upoznala. (Angel, to nisi ti, no može biti da si jedan od glasnika).

Anđeo, dolazi od [grč.](#) ἄγγελος „poslanik, vjesnik“, što je prijevod od [hebr.](#) מַלְאָךְ *malakh* „poslanik, vjesnik“; posuđeno i u [lat.](#) *angelus*, [engl.](#) *angel*.

Pomislite koliko je puta bilo gužvi, problema naizgled nerješivih, kratkih rokova... Nemate otkuda platiti režije, dugove, ne ide vam posao? Osjećate se napušteno i usamljeno, a svatko bere svoje brige.

Osobno, našla sam se pred zidom već odavno, kada sam ostala bez sluha. Kak' bum ja sad? Nisam imala pojma kako se funkcionira s ostacima sluha. Mislila sam da je sve što propuštam jako bitno i da je velika blamaža i sramota to što niš' ne kužim.

No, u sebi, znala sam da nešto sigurno razumijem i znam, i da ne sumnjam ni najmanje. A to je da sam ostala živa, i dokaz je bio da

razmišljam, čitam, pišem, crtam, pa i pjevam, „sklepavam“ stihove, učim strane jezike i pamtim. A najvažnije je bilo – privlačim ljude, i stvaram odnose sa njima, učim od njih, komuniciram, poslužim im kao „veza“, dam im ideju, inspiraciju... Povezana sam s njima.

Tako smo svi s ponekim „nedostatkićem“ ili bez njega, uvijek zbog nečega blagoslovljeni nekim talentom i sposobnošću koji su nam dani, koje smo naslijedili, koje smo osvijestili i zbog kojih nas drugi prepoznaju.

Anđeli su za mene neodvojivi od osoba (ima ih cijela vojska, imaju imena, pomoćnike, a možete im i sami nadjenuti nazive, ovisno o tome kojeg trebate i u čemu vam pomažu), premda netjelesni, itekako su prisutni. Kada smo bili djeca, imali smo male prijatelje, likove iz priča i bajki, junake. Odrastajući, postajemo onakvi kakvi smo željeli biti, barem približno. Tko kaže da nismo sačuvali svojeg „prijatelja anđela“ ili više njih, kasnije, već ih zaboravivši, kada nas je život odveo u svom smjeru?

Rado ću poslušati opet svoje male prijatelje, jer ih čujem. Neki mi govore kroz mene, a neki kroz ljude kojima sam okružena. Koliko su me puta jedna od kćeri ili neka kolegica, mama ili prijatelj podsjetili na to što je bitno, što moram sad učiniti, koja je to važna sitnica koju moram obaviti; dali mi ideju da nešto promijenim ili jednostavno – odmorim, zatvorim oči i ponovno se susretnem sa svojim Glasnikom.

Pisala sam u jednoj kolumni o Glasniku i, evo, i sama sam to već zaboravila. No sigurna sam da zato i pišem, i da ste ovdje da čitate – da me podsjetite.

Vaša Petra

Bubnjanje, znakovi i katastrofa

Dragi „pljeskavci“ i „pljeskavice“, vrijeme je da nastavimo s romanom iz mojeg, iz naših života, s pričama koje se nadovezuju same na sebe. Kažu da život piše romane, pa tako ih piše i o gluha, i za gluhe, a i o onima koji su svoje živote isprepleli s njima. Upala pluća ljetos okrenula je moje pojmove o ciljevima, uspjesima, donijela mi je poticaj da mijenjam svoj život tako da ga živim što je moguće proaktivnije, kreativnije i produktivnije.

I tako sam se javila Borisu, učitelju bubnjanja na djembe bubnjevima, koji je obišao mnoge osnovne škole, i već niz godina uči gluha djecu i djecu s komunikacijskim teškoćama – bubnjati. Prije četiri do pet godina, kada sam počela živjeti u susjedstvu škole u kojoj su se održavali satovi bubnjanja, neka djeca, koja su rasla s mojom, uključila su se u tu grupicu. Odmah sam „začula“ KLIK. Dobila sam poziv za prijateljstvo, malo sam se začudila, ali ubrzo shvatila pa da, i ja sam gluho „dijete“ kojemu se nudi da nauči bubnjati. U čemu je fora?

Fora je u tome da i gluhi mogu naučiti svirati. Možda ne klavir, i violinu, ali mogu djembe bubnjeve, udaraljke, ili čak i bas.

Imali smo još jednog učitelja bubnjeva i drugih udaraljki u POU, sudjelovala sam jednom da vidim kako se tamo radi. Bilo je jako zabavno. I taj učitelj se zove Boris, i radio je samo s gluha, odraslima. Odlični rezultati! Na žalost, nisam sudjelovala na koncertu koji je pokazao što su naučili, no saznala sam da je bilo odlično, o tome bih voljela čitati.

Ne samo da možemo čuti glazbu kroz vibracije i ponoviti što nam je zadano, jer smo izuzetno prijemčivi za učenje, nego možemo i osjetiti tu glazbu kroz vlastitu kožu i živce ili što god od čega smo mi ljudi satkani. A to nisu samo ušne trepetljike. Dakle, muzika prodire kroz naše oštećene trepetljike koje su pojačane slušnim aparatima, i to čini na izravan način: lupanjem, ponavljanjem, zajedničkim i grupnim sviranjem, poticanjem i samim užitkom i radošću sviranja. I eto ti sreće.

Neću sad napisati priručnik – kako biti gluhi, a opet biti sretan. „Sam naš put, put svakoga od nas, jest putovanje.“ Nema savršenog cilja koji se zove sreća, moramo pokušavati. Mene usređuje glazba, i to više nego ikad prije. Ona mi je prijateljica kroz mnoge, ponekad monotone radne sate.

Prije svega, pokazao je i učitelj, svojim iskustvom sa tom dječicom . „Zamislite samo: naučiti gluhu djecu da sviraju, i još k tome nastupaju pred publikom u krcatoj dvorani Lisinski. I mi „veliki“ smo zabubnjali, u holu Lisinskog, na pauzi koncerta (<https://www.youtube.com/watch?v=kwxtixwncr0>).

Taman sam se navikavala na svoju novu aktivnost kad je stigla vijest da se radi nova predstava i, evo, dva nastupa u razmaku od dva dana, nitko sretniji od mene. Čak sam se malo zabrinula hoću li sve stići, no, srećom, nije bilo u isto vrijeme. Sve je to bilo vrlo uzbudljivo. Odjednom su monotoni radni sati postali zanimljivi, ponešto pospana radila sam svoja 2-3 posla, no živjela sam punim plućima, bez ijednog tračka dosade, potištenosti, depresije... Čak su i poteškoće koje su me prije jako mučile nekako izgubile na snazi – i otkriće!

Kako primamo poteškoće, tako ćemo ih i rješavati. One će jednostavno uvijek postojati, dolaziti, biti u procesu i odlaziti, zamjenjivat će ih nove. Nijednoj ne treba odviše davati pozornost. Treba jednostavno prihvatiti da je tako. Tu svijest je najteže steći, barem je meni bilo. Pomoglo je čitanje, vježbanje, molitva, meditacija, san, sanjanje i snovi, šetnje i dodir s prirodom, druženje, razgovor. No sada mogu reći da je sasvim poseban osjećaj kada se uspiješ smiriti – sviranjem. Aktivnim sudjelovanjem u procesu muziciranja.

Zahvalna sam na tome. I na ljudima koji su bili oko mene i pomogli mi (Boris, Angel, Goran, moja djeca, moji roditelji, sestre i svi koji su se smijuckali mojem bubnjanju).

Divim se načinu na koji sam došla do toga.

Uživam u svojem novom životu! Uživam u prilici da se otvorim ulogama koje su me čekale na daskama, a možda i u daljnjem životu, koji ne mogu više zamisliti bez umjetnosti. Umjetnosti koja baš struji, baš kroz mene.

Sve vas grli i poziva na koncerte i predstave,

Vaša Petra

Definicija ljubavi

„Zvono nije zvono dok ne pozvoniš;

Pjesma nije pjesma dok ju ne otpjevaš;

Drvo nije drvo dok ga ne vidiš;

Ljubav nije ljubav dok ju ne pružiš.“

Ichak Adizes

Ovu definiciju pronašla sam u jednom priručniku za menadžere. U poslu se susrećem sa svakakvim štivom, pa i ovakvim. Na prvi pogled, ne vidi se neka veza između priručnika za rukovođenje i ove definicije, ali sam ju je autor osmislio i stavio pred kraj knjige (listajući je, jedva sam je uočila).

Danas je jedan od onih dana koji osvanu sunčani nakon beskrajnih dana kiše i oblačnosti. Nisam nikad spremna na takve dane pune ljepote nakon što sam se izležavala i načekala da kiša prođe, nakon što su mi propali izleti i planovi na otvorenom. Nikad nisam spremna na ljepotu nakon ružnoće niti na ljubav nakon netrpeljivosti, nakon godina i godina nesnošljivosti. Većina nas zaista ne ljubi: posao, obaveze, svoju svakodnevicu, svoju obitelj – ponekad napornu i vječno nezadovoljnu, zahtjevnu.

U takvim kišnim i tmurnim danima puna sam strpljenja, tolerancije, optimizma i nade. Kad svanu ljepši dani, ogole se moje nade i nestanu, rasplinu se pred suncem i ljepotom, i postanu nerealne i nevažne.

Sad bismo trebali izaći suncu ususret, i cvijeću; sad bi trebalo udahnuti punim plućima i biti sretan. Ali ja to nisam. Mene živcira sve to i nisam

spremna... Ljepše je bilo čekati puna nade te predivne dane, nego sada sjediti pod neonom, dok je vani sunce i zove na planove.

U ovoj situaciji, kriznoj, životnoj, moj je plan otići kući i ostati u blizini djece da se moj mali svemir ne raspadne, skuhati nam ručak, ispeći kruh, dati životinjama jesti i počistiti svoje mjesto pod suncem. To mi pričinjava radost i veselje jer je tako slatko gledati kroz prozor van, a nikamo ne trebati juriti – ići s djecom u park, juriti na aktivnosti, niti baš morati sve što sam navela. Da, djeca su veća, samostalnija, ja sam opuštenija... Nema više toliko izazova s tom stranom života. Sad je veći izazov što bolje odraditi posao i uživati u tome te, kada je lijepo, pješice otići kući i malo se razgibati, uživati u cvijeću i proljeću.

Petra više ne trga kruh iz vrećice iz kolica, nego ga sama peče, više ne troši đonove po igralištima i parkovima; više mi ne ulazi pijesak u cipele iz pješčanika, više nema kronične neispavanosti niti umora. Sad je došlo do smirenja i uravnoteženja.

Djeco moja, a tek sam vam sad poljuljana u svojoj sreći! Izbačena iz ravnoteže, jer ljubav koju sam dala bila je darovana. Sad ide sama od sebe kamo treba, pa čak i meni. Kako Hemingway kaže: „Ne pitaj kome zvono zvoni – tebi zvoni“. Sve to, mili moji, radimo zbog sebe, zbog svoje unutarnje ravnoteže i zbog časa i trenutka kada mislimo da više ne možemo dalje. Baš u tom trenutku dolazi do obrata.

Pružati ruke i kad su ti svezane i osluškivati zvono i kad ga ne čuješ (ja ga čujem odlično). Voljeti kad su već sve rane zacijeljele i pripremati mjesto za nove.

Opet hvala mojim roditeljima. Njihov izvor ljubavi je neiscrpan.

Vaša Petra

Duhovno putovanje

Da mi je netko rekao kakvo će mi biti ljetno, jako bih se rastužila. Jer nikako nije ispalo onako kako sam planirala.

Nikad nisam bila sklona „velikim“ planovima, već bih događaje prepustila slučaju ili „višoj sili“. Puštala sam otvorena srca u svoj život ljude, dogodovštine, prilike i neprilike. A onda ti se dogodi rutina, posao, djeca i plaćanje računa pa moraš početi planirati, makar okvirno.

Sve je, dakle, bilo isplanirano. Baš se poklopilo s mojim uobičajenim polaskom na godišnji odmor. No, tada me savladao neki strašan umor koji se nije htio maknuti. Bio je tu i nakon tjedan dana, a tada je već postalo jasno da su moji planovi definitivno promijenjeni i prekrojani od „više sile“.

Čovjek pomisli: umorio sam se, sustigle su me godine, nije mi suđeno i čovjek snuje, a Bog odlučuje. No, naprosto ti se dogodi umjesto puta u Vac, u Mađarsku s gluhima, kada se veseliš da ćeš konačno vidjeti sanjani grad Budimpeštu. Previše je lijepo zvučalo da bi se obistinilo... I tako sam poslušno odbolovala svoju ljetnu i nenadanu upalu pluća. Možda sam izgubila iz vida želju za odlaskom i dozvolila da me savladaju stresovi koji su se nagomilali zadnjih mjesec dana prije polaska... Nikad neću znati, jer će moj vlastiti um, moje tijelo pa i moj Duh, koji je jedini iz svega profitirao, ostati za mene velika nepoznanica.

Zapravo je ironično kako je čovjek prilagodljiva životinja. Meni je na koncu neizmjereno godilo ležati, odmarati se i čitati, tijelo drugo nije moglo. Tražilo je predah, odmor, poštedu. Odmah čim se čuje

„bolnica“, ljudi se naježe... No, kako kaže moja prijateljica, „Draga moja, ti si se vratila na mjesto zločina!“. I tako sam se, nakon gotovo 32 godine, vratila u bolnicu u kojoj sam ležala kada sam postala članica velike obitelji gluhih. Obitelj gluhih, pa i moja biološka obitelj, po planu su otputovali na svoje ljetne destinacije, a Veliki Otac i ja smo ostali poravnati račune. „Ne m'reš tak, Petra!“, čula sam. „Nisi ti ta koja može bezgranično negativno misliti, brinuti, šiziti i dane i noći natrpavati svoju nutrinu najtežim predosjećajima, mislima, pretpostavkama za katastrofu... To je ipak samo stres. Zato ti propisujem odmor po svojem receptu, a to je spavanje, dobro jelo, Roditeljska Ljubav koju ti šaljem i more, malo sunca, a puno mira i definitivna pošteda od misli „štoćesedogoditakosedogodi“.“

I tako sam dobila idealan godišnji odmor. Zabranu od ega, od naglih promjena, gužve, ljudi, buke i akcije koja je inače poželjna kad se čovjek baš želi odmaknuti od cjelogodišnje rutine, posla, škole i kuće.

No, iza toga, što i nije na kraju bilo loše, slijedilo je ugodno iznenađenje, nagrada za poslušnost. Nakon mjesec dana „prisilnog“ odmora stiglo je osvježanje, jednostavno uključenje u normalan život, već pomalo zapuštene navike od proljeća – odlazak u prirodu, vožnja biciklom i druženje s obitelji i prijateljima. Ne zvuči neobično, al', vjerujte mi na riječ, da je bilo jako *novo*.

Sve je bilo postupno, no sve je bilo jako svježije, dobrodošlo, lijepo, ugodno i kao iz nekog novog, promijenjenog kuta. Promijenila sam stav. Više nisam bila „svemoguća“, navijena, preodgovorna i neranjiva... Nisam to bila nikad, nego sam prekoračila svoje ovlasti i previše rastegnula vlastite granice. Ipak, čovjek ima granice, a prava je mudrost znati koje su tvoje. Pogotovo kad ti se nameću stalno nova

iskustva, okolina traži prilagodbu, a ti se ne stigneš promijeniti tom brzinom.

Neki se ne mijenjaju nikad, no shvatila sam da ću morati prekrojiti neke „kaputiće“, jer više nisu nosivi, stišću me, ne stoje mi dobro, štetni su za mene i stvaraju mi gužvu te zagušuju moj kapacitet.

Jedva čekam da čujem kako je bilo u Vacu i kako se moje društvo iz „Dlana“ provelo, što su doživjeli, naučili? Kakvo je bilo njihovo putovanje?

Ja ću pak jedina znati da je moje putovanje ovog ljeta bilo duhovno putovanje, kada sam doživjela promjenu iznutra, pokorno prihvativši da sam bila baš ondje gdje sam trebala biti.

Vaša Petra

Edine, vrati se – i andeoski glas

Dok čekamo da nam Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport odobri daljnje izlaženje „Pljeska“, evo što se događalo od moje zadnje kolumne.

Studen je bio mračan, kao što je i uvijek (barem meni; ništa lijepo osim smrti nema u tom mjesecu, ako ćemo gledati na smrt kao početak, naravno).

Jednog takvog lijepog studenačkog dana, produžene tople jeseni, jedan život se ugasio u vodi. Sve što znam o Edinu je da je volio vodu i ne želim sad kopati po ranama i buditi tužne uspomene, ali mi se urezao vapaj koji je kolao Facebookom: „Edine, vrati se!“

Makar je većina nas znala da mu nema spasa, da se Edin utopio u Dravi punoj virova i opasnoj kao sam vrag u to doba, na tom mjestu i u to vrijeme, dojmio me se taj očajnički poziv da Edin uskrsne, da bude s nama i da opet brani lopte na голу Hrvatske gluhe reprezentacije. No on sada brani nešto drugo, negdje drugdje i nadam se da čuva svoje gluhe voljene.

Tad je bio Božić i sjećam se da sam bila na polnočki. To znam po tome jer mi je to bila zadnja misa te godine na izmaku. Prekrasan Božić, s obitelji, koja se povećala za čak dva člana. Dobili smo nećakovu ženu, a i beba im je bila na putu. Savršeno, romantično vjenčanje na moru i nova nada za ljubav, mladi i njihov žar! Lijepo.

Nešto se pokrenulo u meni što već dugo nije, makar odavna nisam napisala ni slova. Stigla je narudžba da se Nova godina čeka kod mene, u mojem stančiću koji nikad nije pretijesan da primi brojne goste. Uzalud se opirem i bivam neraspoložena, to je prava Meka za

mlade ljude; ispijaju se litre i litre čajeva, jedu se keksi i kolači, pa često i po neki „šmarn“ – jeftino i dobro.

I tako je pao tulum u rastavljene Hrvatice katolkinje, koja voli društvo, ali sve više s godinama ljubi samoću. No, bitna je ravnoteža.

Moram vam reći da se društvo iskazalo: klopa je bila fenomenalna, a moje domaćice su preuzele stvari u svoje ruke, ja sam bila samo instrument. I po koja čašica je bila fina, a šampanjac je završio čak i tamo gdje nije trebao – u dekolteu jedne moje drage gošće, koja je neslužbeno naša slastičarka, ionako sama po sebi slatka, a još radi i fenomenalne torte i kolače. To što se k tome udala za kuhara, samo joj ide u prilog. Krasni ljudi!

Nastavak druženja u malo siromašnijem individualnom sastavu. Pogledana izložba Vojina Bakića i odličan početak veljače.

Do Valentinova je sve bilo idealno, a onda se pojavila uz sv. Valentina i sv. Viroza. Otada imam pomalo rupe u sjećanju, no ne želim vas razočarati.

I dalje sam zdrava, lijepo izgledam (za one kojima je to bitno), radim na svojim katalogima, a cure, i Starija i Mlađa, podižu sad svoju mamu koja je sve manja, sve umornija, sve neraspoloženija, sve dok ne počne opet tečaj znakovnog jezika, kada mama kreće na 3. stupanj. Jer, kako da ona piše za časopis „Pljesak“, a ne zna savršeno znakovati?

Joga je konstanta u mojem životu, i plavokosa Maja, koja je udahnula život, dah, elastičnost i mir u naša umorna tijela. Njezina stručnost, dar za poučavanje i ljubav prema jogi koju nam prenosi veliko su

osvježenje u našim sivim tjednima, kad se nemarno odnosimo prema svojim tijelima i podliježemo stresu.

Zadnji dojam je s jučerašnjeg koncerta – stigao nam je fra Alessandro, Glas iz Assiza. Anđeoski glas i lik u sitnom i skromnom, ali vrlo toplom mladom franjevcu. Došli su ga slušati svi, stari, mladi, u kolicima, slijepi, civili, svećenici i, evo, ja gluha (ponijela sam svoju legendarnu pužnicu i programator). Osim što zaista prekrasno pjeva i ima istinski Božji dar, koji su srećom prepoznali, školovali i snimili, vratio me u sretno vrijeme mogega života – u razdoblje prije 20 godina, kad sam se poslije rata okrenula opet vjeri, odnosno katehezi odraslih i mladih u Slavi Raškaj, kada sam upijala sve što mi se predavalo makar sam znala i sama većinu, no, eto... Toga nije bilo u školama, a što je bilo, nije bilo prevedeno za gluhe.

Dakle Assizi, lijepo malo pobožno mjesto rođenja sv. Franje, putovanje, vjera i društvo, sv. Franjo i njegova mala kapelica, naše ganuće. I začćeće moje kćeri Franke, eto, postoji i duhovni početak neke osobe. U to sam sigurna!

Bez obzira na moje zemaljsko siromaštvo u nekim stvarima, osjećam se bogata zbog tih uspomena i nije slučajnost što i danas osjećam povezanost s tim mjestom, Franjom i Božjom Providnošću.

Puno ti fala, Alessandro.

Vaša Petra

Eline tkanje snova ili živi danas

Ljudi su počeli neopazice, malo po malo, odlaziti na Vječna počivališta. Bez reda, mladi, stari i oni između. Među njima je bila i naša Ela. Ona se bavila tkanjem, na puno je izložbi nastupala (samostalnih ili skupnih), bezbroj niti je prošlo kroz njezine prste.

Ponekad smo išli na izložbe, ne znajući da su pretposljednje, posljednje. I tamo bi bile Eline tvorevine, visile bi od poda do stropa kao veliki šareni zidovi satkani od njezinih snova.

Ne zavaravajte se da su važne samo šare. Treba jako dobro poznavati tehniku projektiranja, snovanja osnove i potke. Treba isprobati kako će se slagati, sjediniti.

Znam, jer poznajem tkanje, no bilo je zahtjevno za mene, bila sam premlada, prenestrpljiva. Nisam znala da je tkanje zapravo veoma slično životu – nekad planirano, nekad slučajno dobro ispadne, lijepo i skladno, a nekad se sve raspadne.

Mi smo nastavili sa svojim životima: s poslom, sviranjem, rock-koncertima, s glumom, pisanjem i plesom, tečajevima znakovnog jezika. Nastavili smo brinuti svoje male ili velike brige. Znam da ćemo to raditi sve dok i mi ne odemo kao i Ela. Samo nas ljubav prema stvaranju i prema najbližima drži da ustrajemo.

Danas je Sveti Nikola i imam samo jednu želju. Neka svatko za sebe zamoli i zahvali. Neka svatko učini najbolje kako zna da bi ga pamtili po nečemu kao što je Zvučni zid, ili Šareni zid, ili Zid u pokretu.

Mali Vid, koji boluje osam godina od raka, od svetog je Nikole molio igrice, a na kraju je zatražio čokolade i sokova i za njega, i za

Krampus. Dijete je mudro prihvatilo i dobro i zlo, pomirilo se sa Zlim i čeka ga spreman – s hranom, otvorenim i velikim srcem i željama koje nisu ispunjene, no i željama koje su ispunjene istog trena kada ih je zaželio.

On to zna i predlaže roditeljima za godišnjicu braka večeru i šampanjac. Jedanaestogodišnjak koji osam godina boluje od raka zna kako se treba ponašati, ophoditi se prema ljudima, zna kako treba živjeti, i uči to i nas.

Obratite već danas pozornost na ljude koje odmah ne primijetite, na koje rijetko mislite, ali kada se o njima zamislite, znajte: oni su tu samo u prolazu da bi vas nešto naučili. Čak i oni bučni, naporni i zahtjevni, neodgovorni i nemarni, uče nas nečemu.

Dočekajte ove blagdane oboružani mirom i strpljenjem, nadom i vjerom da se baš sve odvija kako treba.

Vaša Petra

Ema i more

Ema je plod mašte, nije stvarna osoba, ne daje i ne prima, nego potiče da mi dajemo i primamo. Nazvala sam je prijateljicom, no ona je nijema, a zamišljam da ima veliku sposobnost slušanja, razumijevanja i veliku količinu dobrote, koja, nažalost, nekad nedostaje nama ljudima, a svi bi ju htjeli doživjeti.

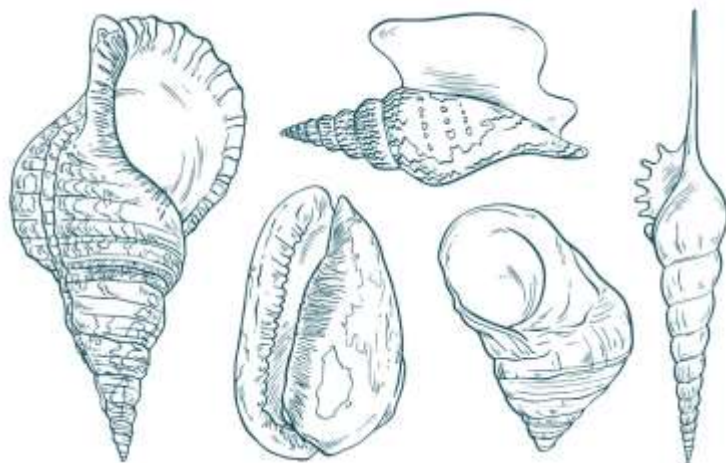
Ema je kao more – kolijevka koja ljulja, mirna ponekad kao ulje i tiho žubori, a ponekad nemirna i hući, želi nas progutati od snažne količine koja struji njome... Ona je takva, a i život je takav. Ne veli uzalud Balašević „Život je more“.

Ema je bila sa mnom i na moru, na odmoru. Opet je imala strašno puno za slušati, jer dokle god imam što za reći, a ne mogu naglas, evo za nju posla. Nije ona tu samo zbog mene; ima gomilu svojih drugih obaveza, ali kao i Božje uho, stalno je na raspolaganju. Ponekad se javi kratko, pa znam da je i fizički katkad prisutna, ali uglavnom me prepušta samoj sebi – da se koprcam, ritam i borim sama, a isto tako i odmaram i čekam nova nadahnuća.

Ema mi govori kroz djecu, kroz prirodu, znakove i znamenje. Nebrojeno puta se moja razmišljanja poklapaju sa stvarnošću, ali onom stvarnošću koja je meni bitna – ne mislim ovdje na vijesti u Hrvatskoj i svijetu, na količinu nasilja ili kulturnih događaja, ali, gle čuda – ponekad se poklopi i s tom vanjskom stvarnošću kojoj se diskretno uklanjam, odnosno, zbog gluhoće imam dar da joj se uklonim. Osim čitanja novina i informiranja (obavijesti, osmrtnice, događaji...), ne dozvoljavam previše svome srcu da se uznemiri.

Sve je prolazno, samo se neke stvari čine tako trajne... Srećom, i nesreća je prolazna.

Uхватimo li se dijelom sebe za to neprolazno, a imajući na umu da je sve drugo prolazno, nekako je lakše plivati – u moru, u životu, s Emom.



Europski majčin dan

Ponovno se vraćam, nakon duge pauze. U međuvremenu se rodila sestričnina curica Ema i navršila već godinu dana, prohodala... Nitko od nas nije sugerirao ime, jednostavno je mami odmah bilo jasno, zove se – Ema. Vidjela sam ju svega 5-6 puta jer radimo i daleko stanujemo, ali sve ide odlično. Napredna je i ima jaku volju.

Danas je Europski dan, a ja ću ga proslaviti kao Majčin dan, koji je par dana kasnije. Jer danas je dodjela nagrada u Europskom domu, dodijelit će se djevojčicama, koje su izradile plakat koji je već je već na uličnim panelima, a prikazuje zvjezdice kao uzvitlane pahuljice, koje označavaju europske zemlje. Sofija sudjeluje u projektu izrade plakata, a ona je iznenađenje za sve nas: mala, bucmasta curica, sa sluhom i smislom za pokret i prilično čvrsto uvjerena u sve ono u što tvrdi i smatra.

Na stranu to što joj je pisanje zamorno – ona sve zna i zapravo joj je gnjavaža sve to piskaranje; jednostavnije je da ju pitate i ona odgovara, a vi pišete. No, grafomotoriku treba razviti... Srećom, rođena je u eri računala pa se neće dugo morati mučiti, samo nekih sitnih 12 godina, s tim da će već u višim razredima osnovne tipkati po tastaturi... Ako joj dozvole, i prije.

Njezine umjetničke sposobnosti uočene su u školi. Učiteljice, osim što se trude disciplinirati ju u običnim zadacima, vode dramsku, ples, likovnu... U svemu je odlična, jer kad se treba igrati, onda je među prvima. To je tako tipično dječje, a opet tako originalno. Jako je teško tjerati ju da radi ako ne želi, ali zapravo i nije neki efekt... Tako smo svi morali uzeti kredit strpljenja i pustiti da Sofija „proradi“.

I proradila je polako, kao parna lokomotiva, polako je krenula i pomalo uzima ubrzanje, ali vjerujte mi, dok su neki već zauzeli vrhunce, ona će još polako ići, svako malo polako ubrzati, tad će ju teško biti zaustaviti. Moja starija curica je brza u svemu: u shvaćanju, u pokretima, u rastu i već je visoka kao ja... Ej, kamo ćeš tako brzo, čekaj malo, još te trebam kao dijete... Mnogi je uzimaju kao veliku curu, a malu kao malu curu, neizbježno...

Sad po manjoj vidim da sam sa starijom jurila kao ekspresni vlak i tjerala ju nesvjesno da brže odraste jer je mala tiskala iza... U tom tjesnacu raspoređena je sila na kraju ovako: starija je jurila, dosegla svoje maksimume, a mlađa je išla iza nas bez otpora zraka... Sad je starija malo stala, ja nemam više pritisak da mora odrastati naglo, a manja je prvi puta osjetila težinu toga da mora nešto sama. Srećom, ima ovdje nekog smisla i ravnoteže, a u djeci je izvor velike i nepresušne energije, prava su glina za oblikovanje. I tako Sofija sad ide polako, a mi za njom, cupkamo i žurimo se, starija i ja, nestrpljive jer nam se žuri, no malena nam time čuva energiju i stvara iza sebe toplinu te ne vitla veliku prašinu...

Zato sad tiho i potajno idem u Europski dom, gdje ću nju i njezine prijateljice i učiteljicu poslikati kada primaju nagradu od gradonačelnika.

Dragi Čudoljupci, svi koji volite čuda – pa makar samo čitali o njima i ne vidali ih oko sebe, nastavljam dalje s čudima, jesenskim.

Jesen još nije počela, a svi smo se našli na onom famoznom koncertu francuskog bubnjarskog benda i odlično se zabavili na prvom „svojem“ koncertu, neumorno plešući i skakućući i poslušno

znakujući pjesme frontmena Mur du son – a. (Mur du son = Zvučni zid).

Nama je oko Velike Gospe nestao mačak, naš prekrasni Mic, jedini muškarac u kući, Kralj i Gospodin spavalica. Bile smo tužne, osupnute, kako može samo nestati, što mu se dogodilo... Praznina iza njega je bila jako čudna. Naravno, kao majka osjetljivog srca, izjavila sam da ne želim više nijednu životinju i pomalo odahnula od čišćenja zdjelica, mačjeg zahoda... Nadala sam se odahnuti i financijski, ali došla su krizna vremena. Sad ozbiljno! Nema više dodataka za nas ljenčine u državnoj službi, više si ne možemo kupiti karte do posla poklonjenim novcem... Možda bi ostatak bio za neku kavu kod Gotovine ili neki gablec, manji shopping, kruh, mlijeko ili koju konzervu za Nestalog Mačka.

Kod nas Gotovina kuha najbolju kavu i nismo bili svjesni koliko nam se taj junak provlači kroz živote. Naime, konobar na poslu vrlo je nalik generalu Anti i kuha najbolju espressicu. Svi kažemo „Danas kavu kuha Gotovina!“ i „Da je bar Gotovina danas, jer častim kavom.“. A pravi Gotovina u zatvoru i povremeno na TV-u. Već smo se navikli gledati ga sa slušalicama nalik onim SUVAG-ovim, u Haaškom procesu protiv njega i generala Markača.

Imunitet mi u studenom uvijek kaže doviđenja, pa sam imala čast preležati presudu, no Majka mi je, svjesna mojeg stanja i toga da ne čujem vijesti i ne kupujem tisak, javila da su generali oslobođeni! Čitav dan sam provela uz televizor s čajem, medom i limunom i dočekivala Generale. Uljepšali su nam svima taj turobni petak – i čitav tjedan, pa i mjesec koji još nije istekao. Stvarno sam bila sretna; samo nekoliko dana ranije gledala sam neki strani film o našem ratu,

prisjetivši se kako je to bilo. Pričala sam Mlađoj o tome, kako je to bilo u ratu, kao meni nekad moje bake.

Prođe veselje, ponos (moj kašalj ne), prođu dani kad smo mogli kupiti kartu do posla i još kursor... Prođe Sanader, prođe Čačić, a dođe nam Unita, smiješna pesica iz Noine arke, preklopljenih ušiju, tijela posavskoga goniča, a njuškice ovčara. Smiješnog zagriža, gdje joj donji zubići vire van; koja stalno kiše i gricka i liže nas od veselja. I ne zna lijepo hodati na lajni uz nogu, barem još ne, i radi gluposti kao i svako štene. Unita je ujedinila još jednom našu malu obitelj, a spremno su je dočekali i ostali ljudski članovi, pogotovo pasoljupci. Vrlo je skromna, spava, jede i ide na šetnje, povremeno se i okupa. Jer se povremeno uvalja u nešto smrdljivo.

Došli su generali, najvažnije od svega, i malo dobrih i plemenitih osjećaja u tmurnom studenom, koji je mjesec za restart. Ugasi se, pa se ponovo upali, kao i ja prije 30 godina, kad sam krenula u život kao gluha osoba i natjerala ljude oko sebe da promijene percepciju, sve ponavljaju par puta, uče dvoručnu abecedu i ispituju me na papiru, pismeno. Tad sam počela i pisati, s 14 godina, najprije svoj dnevnik i događaje u obitelji, unutar svojeg ograničenog prostora zbog nerazumijevanja događaja oko sebe, ali sve više izoštravanja unutarnjih fenomena u sebi. E, toga se vrijedi sjetiti sada, na pragu sredovječnih godina, dok se plaća ne povećava, bogati muž nije pao na koljena, cure jedu sve više i više. Srećom, sve više kuha Starija, i odlično to radi, a rastereti i Staru.

Aktivna sam u Udruzi Effata. To je vjerska udruga nas nekolicine gluhih vjernika koja već godinama ide na mise i izvršava svoje vjerske obaveze katoličke vjere. Vjera mi je bitna. Bila je duhovna

obnova početkom studenog (2012.) u Samoboru kod fra Zvezdana Linića. Jednom smo bili 2008. nas desetak, petnaestak, jedan čitav dan. Vrlo lijepo: druženje, poklonjena pažnja, pa i ručak, kompletna duhovna obnova sa svime što to podrazumijeva. I kupanje u Njegovoj ljubavi, pjesma, molitva, i sve to uz prijevod naše Male Ane i Bojana. Dragi ljudi, ljubitelji gluhih i vjernici.

Mogla bih vam još pisati i o tome kako sam krenula (tek neki dan prvi puta) na vježbe medicinske joge u SUVAG, što organizira Klub mladih SUVAG-a, a voditelj je g. Vladimir. Tako sam oduševljena mogućnošću da nešto vježbam, i to badava, dok me boli kičma i dok se ne krećem dovoljno po ovoj hladnoći. I učimo disati. Da, to smo zaboravili u međuvremenu.

Vjerovati kao da dišemo, disati kao da vjerujemo.

Dišite i vjerujte, čuda se zbivaju.

Vaša Petra

Katalozi nesvjesnoga

Odnedavno radim s katalozima izložaba. Najprije sam u svojoj kolumni htjela pisati o izložbi Marca Chagalla, no izložba je prošla, a time i mene volja da o tome pišem. Svatko tko ima internet, može si „uguglati“ nešto o tom genijalnom i osebnom slikaru koji je svoj „iščašeni“ pogled na svijet znao jako dobro prenijeti na platno, kao i svoje vizije, upotrebljavajući i mitologiju, i folk komponente, i jarke boje modernizma....

Kataloga dva puna ormara, a svega i svačega. Tek mi je drugi dan, a već sam naletjela na našu – našu Slavu Raškaj. Kažem dvaput našu, jer je ona hrvatska slikarica, a uz to je i bila gluha. Nešto prekrasno; ako ste i zaboravili kako je slikala, pogledajte ponovno njezine pejzaže, mrtve prirode, portrete i, naravno, lopoče, lopoče...

Radi se o monografijama i izložbama različitih umjetnika, slikara, kipara, grafičara, autora instalacija, scenografija, fotografija. Izložbe su održane u različitim muzejima i galerijama diljem Lijepe Naše, a pokoji puta i u inozemstvu, u suradnji s našima, te su često pisani na dva jezika. Vrlo je zanimljivo vidjeti bogatstvo našeg kulturno-umjetničkog kruga. Ovdje su i umjetnici 19. stoljeća, 20. i 21. stoljeća. Katalozi zadiru u prošlost i osvježavaju sjećanja na njihova djela, koja se doimaju zapanjujuće moderna i smjela za naše suvremeno doba. Reprodukције umjetnika u katalogu potiču na kreativnost i podižu svijest o nesvjesnom i nespontanom u nama koje spava kao u nekog djeteta uspavanog jakim tabletama... Mi spavamo, a navodno smo budni. Radimo svoje poslove, rutinske ili manje više obične, zadovoljni ili ne. Spavamo jer nismo svjesni svega što čovjek može

zamisliti, izmaštati i pojmiti te svojom rukom ovjekovječiti na platnu ili u glini.

Osim ako ne sanjamo snove koji zaista nemaju nikakvog smisla (a svi ih sanjamo), osim ako ih ne pokušavamo objasniti i racionalno rastumačiti (a svi ih pokušavamo rastumačiti i pojmiti tim malim komadićem sive tvari koja radi 20% - 30%). Što je s ostalim kapacitetom mozga? Mislim da je dobar dio ostatka tog kapaciteta kod umjetnika zaposlen, zaokupljen i „radi“, ne prestaje stvarati, maštati i sanjati. To me samo podsjetilo na mene kao mlađu, kad sam produžila svoje djetinjstvo gubitkom sluha i uranjanjem u tišinu - uronila u svijet imaginacije i iracionalnog, kad sam upisala Školu primijenjene umjetnosti i barem malo iškolovala svoje umjetničke potencijale i upregnula ih u praktičnim radovima... Ali nisam nastavila. Nisam jer sam iz nekog razloga naglo odrasla negdje prije kraja mature. Ustvari, nisam odrasla nego sam se zatvorila za „primanje“ i stvaranje, za tu energiju i ideju, ambiciju, viziju ili ljubav, kako god želite. Šteta, jer takva nikad ne umire, a pokreće i okreće, kao i sve ono što čovjek voli raditi i čemu se posvećuje s užitkom, u čemu se rehabilitira, doživljava *deja vu* i što ga hipnotizira. Da, treba se hipnotizirati, a to nam se događa kad uđemo u svoj tok svijesti i dopustimo da nas obuzme val struje, koja nas odnese k našem nesvjesnom ja, koje je ono pravo ja, i treba dolaziti u dodir s njim čim je češće moguće.

Želim vam da se gibate na svojem valu i padate u nesvijest, sanjate i maštate o čemu god želite i da to pokušate staviti na papir ili prenijeti na neki drugi način, nekom drugom ispričate ili zapišete - i zaključate. Otvorite svoju ideju nakon 6 mjeseci i pogledajte koliko

ste napredovali ili zaspali u svojoj nakani da se ta ideja realizira. Meni se najčešće dogodilo da sam sve skupa svjesnim umom zaboravila, ali se u mojem životu dogodilo nekoliko bitnih stvari koje su me približile mojoj ideji. Nesvjesni um je ipak čitavo vrijeme radio, za mene.

Poboljšajte svoju komunikaciju, suosjećajte s drugima više, vodite računa o tuđim (i svojim, naravno) osjećajima, pjevajte, plešite, sanjajte i krećite se što više u prirodi.

Vaša Petra



Ključ, povratak Malog Princa i ostalo

Gledajući unatrag, ništa bitnog u vezi sa životom s gluhima nije mi oduzelo dah. Naprotiv, učinio je to jedan mali dječak koji je obolio o raka, i krenuo zajedno s roditeljima, braćom i svojom obitelji, liječnicima, sestrama i svima znanima i neznanima u borbu protiv bolesti.

Djeca obolijevaju, ratovi se vode, knjige se pišu, ljudi se kreću i rade, i ništa pod suncem nije više čudno ni novo.

Sama vijest je šokantna, no čovjek se počinje navikavati na nju i čekati vijesti kao žedan vodu. Misli se roje i komešaju – a što sad, a kako dalje, kako će sada život izgledati – svakodnevica s novim stanjem.

No čovjek je prilagodljiv, a još više maleni ljudi. S iznenađujućim duhom i karakterom probija se iz dana u dan, iz zalogaja u zalogaj, od kontrole do kontrole; Mali Princ koji istražuje i šeće po planetima, a usput susreće neka nova stvorenja, ljude i iskustva, osjeća je.

Pratimo ga, molim vas, jer on zna Tajnu. Tajna je u njemu, u njegovoj lakoći življenja i savladavanja zapreka. Nesvjestan svoje snage i važnosti Tajne koju objelodanjuje, osvaja svojom svježinom i pokretljivošću, velikim sivozelenim očima koje mu gutaju lice i kratkom kosicom, koja mu daje produhovljen i asketski izraz, a o mršavosti protiv koje se bori kruhom, špekom i sirom (koje najviše voli) da i ne govorimo. To je novi izgled i novi život malog dječaka koji nam je promijenio živote, gledišta i način na koji doživljavamo vrijeme.

Između tih događaja došlo je do Ključa. Ključ je došao očekivan, spreman da otključa vrata i uvede me u nove prostore, u kvadraturu koja je optimalna modernom čovjeku. Veliki prostori mjereni milimetrima, a mali mjeren kvadratima, no nemjerljivi naspram dana, godina i mjeseci kojima su iščekivani.

Mjesto gdje će se raditi, odmarati, sanjati, kreirati (čitaj: kuhati i peći kolače, pisati i crtati, pričati priče iz škole), s kojega će biti pogled na ovo i ono, prozori u koje će udarati sunce prije podne, mirisi, boje, odzvanjanje glasova u praznim prostorijama. Blizina rijeke umirujuća je i uznemirujuća. Mirno je, nema puno prometa, buke, nema velikih zgradurina. Možda je Ključ otključao i više od vrata.

Prazna prostorija je kao prazan list papira. Može se pisati po njemu, izvoditi šare i crtati karikature, pisati brojke i podsjetnike, obavještavati ili samo nabacivati znakove na jedno mjesto.

Još ne znamo kako će ispasti, koji će dijakritički znakovi biti poslagani i što će se očitati nakon prvog rezultata. Kako bilo, pažljivo se ispunjava ta praznina, sve je isplanirano, sve je funkcionalno. No, na kraju ipak detalji, sitnice, boja i stil određuju raspoloženje i duhovno stanje „pisca“ – pisca uređivanja svojeg vlastitog života, koji teče stalno mirno i samo se ponekad uzburka u viru, baš kao i rijeka u blizini praznog papira.

Događaji koju su me dirnuli:

1. Povratak Malog Princa;
2. Dolazak Ključa;
3. Povezanost ljudi u zajedničkoj želji i spoznaja da smo povezani i jači zajedno;
4. Osjećaj umora koji me svladava, ali i nove snage koja se rađa;
5. Osjećaj da nisam sama koji je jači od osjećaja da sam sama;
6. Ponovno

suočavanje s gluhoćom svojeg srca koje prebacujem na sluh i osjećaj nemoći kad želim komunicirati sa sluhom (slušajte srcem, puno je teže, ali i vjerodostojnije); 7. i zadnje, moj najsretniji broj, broj koji je sada i službeno moj najsretniji broj.

Vaša (malo konfuzna) Petra



Knjige su moj svijet

Već gotovo četiri mjeseca radim s knjigama, i to hrvatskim izdanjima. Na konju sam, ljudi, obožavam knjige: čitati, listati, makar samo preletjeti po sadržaju, dodirnuti ih, omirisati... To su svakakvi priručnici, udžbenici, zbornici, srednjoškolski udžbenici, romani, priče, poezija... Svašta vam ljudi pišu, a u nekim knjigama se i sami pronađete.

Nekih dva tjedna unazad dobila sam stripove, ilustrirane knjige ukoričene u tvrde omote, u bojama ili crno-bijele. Stripovi su kultura za sebe i svatko tko je počeo čitati, najčešće je počeo od stripova... Kao klinci smo znali za Texa Willera, Kapetana Marka, Ripa Kirbyja, Modesti Blaise, Bleka Stenu (ne znam kako je u hrvatskoj verziji, ali mislim da je on naprosto to, Blek Stena), Zagora i Čiku, naravno. Gluhi baš ne vole čitati, čujem...

Preporučam stripove jer su ilustrirani, i ako imate bar malo novaca za Alana Forda, bar malo vremena (na zahodu), evo vam lijepog i ugodno provedenog vremena i laganog odmora uz slova i riječi.

Jako su nam važne riječi, barem jednako toliko koliko i geste. Nema sretnije osobe od mene koja je dobila takav posao, i k tome kolege koji imaju razumijevanja za moju početničku nespretnost, makar sam zaista šest i pol godina već katalogizirala, odnosno prebacivala kataloge u naš program i pritom učila, no nisam mogla čitati jer nisam imala medij (knjigu, časopis, CD, novine) u rukama.

Ne mogu zamisliti ni dan bez čitanja. Koliko mi to pomaže, odražava se u mojem izražavanju, govoru, pisanju i svekolikoj komunikaciji, poimanju. Ne mogu šetati s jednog kraja grada na drugi, putovati s

nekom družinom, jer moram biti pet dana po osam sati na poslu. No vjerujem da su moje mjesto i posao koji radim blagoslov jer imam knjige. Tihe i mirišljave (sve su nove), živahne bojama i različitih fontova slova, stvarno veliko olakšanje i vjerni suputnici.

Upravo čitam jednu svoju knjigu (kažem svoju, jer sam je posudila u gradskoj knjižnici i vučem je sa sobom) japanskog pisca Murakamija, koji se bavi neobičnim ljudskim sudbinama. Na vrlo suptilan način piše o vrlo nesavršenim ljudima, samoubojicama (pa Japan!), njihovim nesretnim ljubavima koje su osuđene na propast i nerealizirane u realnom svijetu. Ima puno simbolike u naslovima njegovih djela, a ja obožavam simboliku, znakove. Danas sam slučajno, pak, obrađivala knjigu, katalog slika poznate kubanske slikarice Frida Kahlo te naletjela na njezin portret s majmunom. Zaustavila sam se na toj slici i tekstu jer sam jučer čitala na internetu (Iskon, Večernji, 24 sata, ne sjećam se više) o neobičnim ljubavima između životinja, i to majmuna i pileta. Majmun je inače svežder, no zavolio je pile i majčinski se brine o njemu te nije svjestan da bi pile mogao možda pojesti, a mogao bi... Neobično i dirljivo... Mljac!

A Frida me danas gledala sa slike s majmunom koji ju je obgrlio oko vrata. U tekstu koji objašnjava sliku piše: „U meksičkoj mitologiji majmun je simbol plesa i raskalašenosti, no Frida ga je prikazala kao nežno i suosjećajno, brižno biće koje ju je obgrlilo oko vrata...“

Toliko kad kažemo o nekome da je majmun.

Moj tekst nema poantu, ja samo putujem kroz svoje misli i dojmove, a ta simbolika majmuna mi se provlači već dva dana kroz misli, i u svakom je slučaju majmun bio suosjećajan i brižan.

Ovce me isto jako zaokupljuju od mojeg maturalnog i diplomskog rada (prikaz prerađivanja vune, jer sam se bavila tkanjem i vunenim tkanim predmetima u narodnim nošnjama). Simbolika ovce... Hm.

Možda i jesam malo autistična, ali to su sitnice koje mi spašavaju razum i mentalno zdravlje, koje je nekad narušeno ovom sivom monotonijom, umorom očiju i duha, jer mi nedostaje zrak, svjetlost, kretanje, dinamika života koju neki imaju prije podne, poslije podne... I tako je harmonija uspostavljena...

Pozdrav svim majmunčićima! (Nije li majmun čimpanza naučio znakovni jezik?!) I majmunicama, u smislu da budete čim više brižni, nježni i suosjećajni jedni prema drugima, strpljivi, kao ovi naši majmuni iz mojih novina, knjiga i mitova.

Ovoga puta bez zazivanja Eme, koja je prototip majmuna/majmunice.

Vaša Petra

Kuharstvo, regres, mala i velika čuda ovoga ljeta

Na znanje i ravnanje svim našim prijateljima, poznanicima i obitelji, upisali smo kuharsku školu, i naš put je malo promijenjen. Kažem – mi, moja Starija i ja, koje smo prošle s Mlađom, a i ostalima, vrlo težak i trnovit put, godine predomišljanja, razmišljanja, velikih rasprava i odluka. Nije bilo baš bezbolno i naizgled je bilo preko noći, no sve važne i velike stvari događaju se baš tako. Još se lani željelo i pregovaralo, ali netko je rekao da djeca trebaju slušati roditelje. Nije loša ideja, jer roditelji su iskusniji, pametniji i gledaju dugoročno. No u ovom slučaju treba slušati djecu, jer ono što njihove sposobnosti, pa i ocjene govore, makar bile stvarno svakakve, samo je rezultat volje i ne-volje, i općenito, to je njihov, a ne naš rezultat. Znam ljude koji su uvjerali svoju djecu svakakvim obećanjima, kaznama i zabranama u bolje uspjehe u školi, i vjerojatno su u pravu. No kako sam dosta liberalno odgojena, uz autoritet oca profesora koji nikad s time nije imao problema, naišla sam na brdo problema u odgoju svojih vrlo živahnih potomaka, ni manje ni više nego kćeri sportaša, olimpijca (da da, onog koji je zajedno s ostalima ostao zakinut za mirovinu Gluhih olimpijaca, što bi i nama dobro došlo, jer smo i mi dale polog u različitim i bitnim fazama tih događanja: ili smo bile u trbuhu, ili van njega, ali uvijek smo strpljivo podnašale sve što uz to ide – te smo same sebi na kraju bile nagrada).

Da izađem iz te dugačke zgrade, uspjele smo se i upisati, i posvaditi, jer nije sve još gotovo, tek počinje, tek krećemo u rujnu. Kad bi postojala ljestvica stresa npr. od 1 do 10, upisu djece u srednju školu dodijelila bih čistu desetku. Kad vam je to drugi puta, onda se već pomiču granice i bodovi izvan standarda.

S godinama sve lošije podnosim stres. Junački sam ga podnosila još do prije par godina, ležerno pišući o svojem statusu, koji mi se danas ne čini tako loš. Starija kćer nam skuha, Mlađa mi izmasira stopala. Nekad se jako volimo, a nekad se želimo sve tri razići i živjeti svaka za sebe. Sve u svemu, čekajući knjigu koju ću sada čitati, „Put velikog rastanka“ S. S.-a, razmišljam kako je život zapravo pun nekih rastanaka. Moraš se rastati od djetinjstva, od nižih razreda, od osnovne škole, kolega i prijatelja, od prvih ljubavi, od sna o toj i toj školi, ili poslu..

Ono što mene uče moje kćeri je: „Chillaj, mama“, opusti se, ne nerviraj se, sve će biti ok. Al' malo mi je bilo previše događaja koji su me stavili na kušnju. Ili nisam dovoljno opuštena ili nemam dovoljno povjerenja i optimizma u povoljne ishode događaja. „Pa, mama, ti sve gledaš kao katastrofu i problem, a to je sve zato da se nešto nauči.“, kaže Starija.

I tako, idemo gore-dolje, hali-gali, a nadamo se, *chillamo* i opuštammo se koliko možemo, ja najviše na poslu uz svoje knjige, a one svirajući meni po mojim živicama, sitnicama koje život znače.

U iščekivanju regresa, kao i većina ljudi, bila sam apatična, no u jednom trenutku radilo se o tome hoćemo li ići na more. I nećeš ti, uzela sam stvar u svoje ruke: žena mi je dala novac iz neke zajedničke kase da ne čekam. Ima stvarno ljubaznih ljudi koji zaslužuju i više od jedne ciglice kave. I tako sam došla na Krk. Odmah moram spomenuti, poveznica gluhih i Krka je jedan gluhi znanac u jednom mjestu, a drugi u drugom, nadam se da su se podružili; ja nisam imala vremena osim za kupanje i gledanje prirodnih ljepota. Čist, ekološki napredan i vrlo kulturni otok, s obzirom da je kolijevka naše

hrvatske pismenosti, moram to naglasiti. Druga je stvar da nisam stigla u Omišalj odakle je naš (sada već pokojni) gluhi slikar Ivan Fanuko. Gospodin Fanuko je najprije boravio u selu Sv. Vid, gdje sam odsjela par dana, a i prije 11 godina, kad se kovala zlatna olimpijska medalja u Rimu pa sam, ostavši bez muža i auta, klipsala uzduž i poprijeko relacijom Malinska – Sv. Vid i junački smršavila nekoliko kilograma, to mi je dobro došlo. No, teško mi se odvajati od mojih kila, pa mi je tad i puklo srce, sad se više ne sjećam je li to zbog pješačenja, odvajanja od kila ili jer sam se osjećala napušteno sa svekrvom i dvoje sitne dječice – dok se kovala zlatna medalja.

Ja sam kao i obično vrlo sebična, i ostaje mi samo osjećaj da sam i ja u svemu tome ostala totalno diskriminirana kao žena, kao gluha, i kao osoba koja ne vozi auto. A najviše kao osoba koja se nije mogla izboriti za svoju medalju. I to, na žalost, od sebe same.

No idemo dalje, regres je došao na ruke i kupljena je karta – uspjela sam doći na more! Mlađa i ja smo fotkale i uzdisale. Dobri djed je odmah odvezao na kupanje. Nema ni traga pješačenju osim prema dolje, što je lako. Mlađa je velika, više nije beba. Ja imam odličan aparat i rijetko se sjetim da sam gluha. Imam i jedanaestogodišnje iskustvo ljetovanja bez muža, kao i dvadesetogodišnje iskustvo života bez njega, a tri godine potpuno samostalnog života s plodovima olimpijske ljubavi.

Što da vam kažem, kao da dođete u divno mjesto koje nalikuje raj: sve je mirno, plavi se more, sunce sija, čak je i suša. Malo je čovjeku potrebno da bude sretan, uz žive roditelje koji su vas spremni opet voziti i kuhati za vas, i uz dijete koje je mirno, dobro i samo pliva i čita.

Kriza se, doduše, osjetila, ali nije li ona prilika za promjenu i rast?

Razmislite, Gluhi sportaši, koliko ste dobili, a ne koliko vam se oduzelo. Dobili ste puno. Priliku za besplatnu opremu, put, džeparac i putovanja po cijelome svijetu. Iskusili ste adrenalin, osjećaj slave i moći koji opija. Mogli ste nekom ostavljati žene i malu djecu, bez problema. Kad se ide u boj, ne pita se. Dobili ste obožavateljice i imali ste zabave nakon uspjeha, uživali ste u njima. I napokon, dobili ste višekratno velikocifrene nagrade, od kojih se zavrti običnom čovjeku u glavi.

Sada ste diskriminirani jer ste – gluhi.

Čisto sumnjam, bit će da država nema novaca.

Mislim da me ne znate, ja sam Petra. Petra? Bivša žena tog i tog rukometaša.

Dakle postoji i druga strana medalje.

Čini mi se da sam na njoj ja, moja djeca, moji snovi i moj današnji život. Koji uopće nije loš.

Sve u svemu, ovo je ljeto puno malih mirakula.

U to vrijeme se još razmatralo o tome hoće li olimpijski odbor dodijeliti gluhim sportašima naknade za olimpijske medalje (brončana, srebrna i nekoliko zlatnih) Nakon nekoliko godina, to se ipak ostvarilo, a moje frustracije u vezi cijele stvari s prošlošću su se u jednom mahu svele na najmanju mjeru.



Radim, radiš...

Ovo nisu pisma samo za zaposlene žene nego i za nezaposlene. Ako takve uopće postoje, općenito. Jer žene rijetko bivaju besposlene. Mislim na one koje se nisu još zaposlile da uživaju u plodovima svojega rada – neovisnosti, novcu i svim odgovornostima koje uz to idu.

Emma je toliko zaposlena da je to skoro nemoguće... Radi i sluša, a pomaže na taj način da sluša pa, ako joj dovoljno dugo pričaš, nađeš sebe, i ono najvažnije – što možeš, želiš raditi i koje su ti mogućnosti u realnosti. Radimo najčešće ono što smo završile u struci: krojačice, državne službenice, slastičarke, prosvjetne radnice, umjetnice, zdravstvene radnice... Ako imamo tu nevjerojatnu sreću da imamo posao.

Jedan broj žena nikad nije imao posao niti su bile zaposlene. Njima se sada pruža edukacija u Centru Rosa pa moraju proći pravu školu, čak mali fakultet, uz tumača, kako bi se osposobile za samozapošljavanje.

Samozapošljavanje je složen pojam; ovdje se ne radi o tome da dođeš na posao, odradiš 8 sati i odeš doma. Ne! Riječ je o tome da se osposobiš da budeš pokretač svojega zanimanja, da svoju ideju sprovedeš u posao koji ćeš sama voditi i tako zarađivati. Bit ćeš sama sebi, a i drugima, šefica. Kaj se mene tiče, za sad sam se zaposlila tobom, Emma. Pišem ti pisma koja drugi čitaju, javna pisma. To mi nije teško niti mi je bilo teško doći do ideje. Teško mi je bilo pa sam počela pisati, a na zaradu nisam mislila jer posao imam. Državni, onaj koji obaviš i odeš doma i ne moraš se ostatak dana opterećivati njime

(zna se da me doma čekaju dvije cure koje su vječito samozaposlene da me gnjave).

Ima jedna poslovice: Nužda je... majka života, ili tako nešto? Ili – nevolja nikad ne dolazi sama? Uz nju bi trebalo doći zaposlenje, to bi bio pozitivni ishod nevolje. Svatko se barem jednom našao u situaciji da naiđe na zid, da ne zna kamo da krene ili da vidi besmisao u onome što radi (ili ne radi). No, nakon kraćeg ili dužeg zastoja (to ovisi o Svevišnjem – koliko nas želi zadržati u svojim rukama i oblikovati po svojoj volji), uvijek pod nekim pritiskom, moramo krenuti dalje – obično to bude u jednom smjeru. Ako je pritisak velik, prevelik, ponekad se dogodi da se raspršimo na sve strane i postanemo jako svestrani i prezaposleni – sjetite se samo pritiska vode koji šiklja iz crijeva za polijevanje. Tako to vidim, Ema. Potrebu, koja nas tjera dalje.

Cure, ajmo raditi, pa makar i znamo samo jednu stvar, dotjerajmo je do savršenstva i možemo se nazvati profesionalkama. A to i jest, jer čega god se primite: spremanja, kuhanja, dječjih ritica, papira i olovke, igle i konca, računala, tuđih ruku i glava – vi to radite dobro. Vježbom do savršenstva. Put od 1000 milja počinje jednim korakom. Sve bliže cilju ili, još bolje, ispunjenju vaših snova.

Ema i ja smo uz vas. *Vaša Petra*

Ritam-znakovi i rap ili Smijeh je lijek

Nekad bi se nasmijali bilo čemu: prstu koji ti pokažu, kori banane, glupavom vicu.

Poslije je sve teže, ozbiljan život, problemi veliki i mali... Al' plakat' se više isto ne može tako lako. Kad dođemo do točke da više ne možemo plakati, ali ni smijati se, najbolje je naletiti na nekog veseljaka ili pogledati komediju te pročitati nekakav vic.

Gluih imaju specifičan smisao za humor koji se ne sastoji samo od riječi i gesta nego i obilate mimike (pokreta mišića lica) i obilne gestikulacije.

Nemam sad neki bolji primjer nego zadnju, četvrtu po redu predstavu udruge „Dlan“ – „Ritam znakovi i rap“ autorica Sandre Banić Naumovski i Selme Banich. Izvođači su naši stari Angel, Ružica, Goran, Iva, Branka, Lino, Robert...

Predstava je jako ritmična, plesna i reperska, da to tako maštovito kažem, i prilično humoristična. Naime, ima i nekih situacija koje bi trebale biti „ozbiljne“, no, uglavnom govori o tome kako gluih doživljavaju ritam i ples, kako su suživljeni sa zvukom koji možda malo i čuju, dovoljni su ritam i vibracija da im se cijelo tijelo pokrene i počinje šou s nogama koje lete sve zajedno nalijevo, pa sve zajedno nadesno, ruke zajedno u zrak, glave u stranu...

Svaki lik u predstavi dobio je šansu da se izrazi svojim stilom i načinom, onako kako mu unutarnji ritam nalaže. Osobno mi je najsmješniji dio bio jedan nadrealni trenutak, spoj stvarnosti i onoga što se na sceni događa, trenutak kad su se likovi (Goran, Iva, Robert)

ukočili i počeli se kao „svađati“, „imati konflikte“ na znakovnom i psovati, a u gledalištu su bile časne sestre.

Nekako se jako tuklo, ali je ispalo smiješno, jer tko bi očekivao da bi nekome mogle smetati psovke koje su izraz umjetničke slobode. Nikome, dakako, ali upravo zato je ispalo komično.

Nisam kompetentna da iznosim kritiku predstave – osim da je bila originalna, dinamična, u nekim trenucima više nalik scenskoj vježbi. Bila je jednostavno smiješna.

Već i sami pogled na grupicu odraslih ljudi oštećena sluha, koji su sami po sebi likom osebujni, pomalo izaziva osmijeh. A kad se pokrenu u ritmu muzike (da, muzike) i ne baš uvijek odraslim gestama i mimikom zapravo dočaraju nekakav spoj odraslosti i „djetinjastosti“, komičnosti i ozbiljnosti, nadnaravnosti i realnosti, već sam taj apsurd dovodi do nekog kemijskog spoja koji bi se mogao nazvati šarmantnim, lucidnim, lepršavim i slobodnim. Upravo je sloboda pokreta ta koja daje energiju predstavi da diše, cirkulira i da se kreće.

Poruka je prenesena – ritam je život, znak je sloboda, a rap je kreativnost. Sve skupa je ples.

Vaša Petra

Svi su pitali za tebe

Neki dan, mlađoj sam kćeri čitala pričicu u stihovima na engleskom, naslova „Everyone asked about you“. Radilo se o dječaku, prijatelju, koji djevojčici Nori dolazi pred kuću i moli je da otvori vrata te da krenu zajedno van, jer svi pitaju za nju, kuda god da ide. Djevojčica tvrdoglavo ostaje unutra i na kraju revoltirano pita: „Pa ako zaista svi pitaju za mene, zašto mi nisu došli na vrata?“

To me sve podsjeća na stvarne situacije u kojima se netko zatvori: u sebe ili u kuću, izolira se, i tada od drugih očekuje da se mijenjaju.

Srećom, postoje prijatelji koji imaju u sebi dovoljno života, pa svojim strpljenjem i zalaganjem postižu da se, kao Nora na kraju, ipak otvore, izađu van i raširenih ruku prigrlje sve ono što ih vani čeka. Po toj „knjigici“, svijet je pun ljepota i te ljepote su ljudi, životinje, biljke, astralna tijela.... Svi se oni žele upoznati sa nama.

Mogla bi to biti dobra priča za osobe, nagluhe i gluhe, Gluhe ili kako se već osjećaju. Gluhima se, velikim slovom, vole zvati oni koji su osviješteni kao takvi, ne zbog oštećena sluha, nego svjesni svojih posebnih potreba. Gluhi s malim „g“ su oni koji tih potreba nisu svjesni, možda ih i nemaju, no tada ne mogu za druge biti „prohodni“, dati niti primiti nešto specifično u tome smislu.

Svi oni mogu biti Nore, a svi trebaju prijatelje.

Nakon gubitka sluha, voljela sam se zatvoriti u kuću i biti sama. Izlazila sam samo u školu i kamo je nužno trebalo, a i to rijetko sama jer se nisam mogla samostalno kretati. Nakon godinu dana uspjelo mi je samostalno izaći u grad, na autobus i na vježbe sluha, a prijatelji su mi dolazili i govorili što se vani zbiva, koga su sretali i tko me sve

pozdravio. Trebalo je proći dosta vremena dok sam samostalno počela izlaziti i samo šetnjom sretati ljude. Poneki su zvali telefonom, no komunikacija preko mame, tate ili sestre je bila blokirajuća. Trebalo se naći sa mnom te onda razgovarati. Sve je to razumljivo, no ljudi su me počeli ipak izbjegavati, tako nešto je bilo komplicirano. Doista, tko je zaista htio moje društvo, došao bi k meni, no, sve u svemu, ostao je dojam da sam nepristupačna osoba.

Neiskusna u pitanju gluhoće, izgradila sam zid od voljenih. Njima sam ostala ista ona stara, s ponešto izmijenjenim ponašanjem i načinom komuniciranja, no sebi sam bila posve nova, tjeskobna, puna strahova, potištena, s osjećajem manje vrijednosti, „otežala“, jer izgubivši spontanost za smijeh, postaješ „mrgud“ i preozbiljan. To se odrazilo i na moju okolinu, svi su gubili strpljenje, no ne za dugo. Zahvaljujući tome što sam ipak njihova, ustrajali su kao Mr. Sunshine Bright, Gospodin Sunčana Zraka (u slobodnom prijevodu), čijoj je ljubaznosti, mašti, veselju i strpljivosti Nora Plava naposljetku popustila. Na kraju se ne zna je li ona otvorila vrata ili je čitav svijet pohrlio k njoj, tek se vidi da su krenuli jedni prema drugima.

Vanjski svijet je predivan i to je ono što nam mogu „čujući“ približiti, a mi im moramo dozvoliti da se približe našem, jednako lijepom, unutaršnjem svijetu. Samo treba držati otvorena vrata. Kuće ili srca, birajte.

„Nora, Nora, open the door,

Open the door Nora Blue.

I just explored the ocean floor.

*And everyone asked about you. The tortoises asked, the sea horses
asked, A school of tuna, too –*

Everyone asked about you!“

Verbotonalni izlet – znakovni uzlet

Posljednjeg lijepog dana u listopadu, prije prvih zahlađenja i kiša, Verbotonalna udruga mladih SUVAG-a vodila nas je na izlet u Paklenicu. Mala Paklenica, s kanjonom kao iz američkih filmova, strmim i skoro okomitim, čiji rubovi stijena gotovo dosižu nebo. Kad već misliš da su ga dosegle, vidiš rub litica i plavi nebeski okvir, koji su sastavili rubovi i šiljci pakleničkih stijena. Zato je ova lokacija i odabrana za snimanje američkog filma Winnetou, tamo nekih šezdesetih godina prošlog stoljeća.

Po njima se rado penju slobodni penjači, iz njihova podnožja rado se uspinju planinari. Mi smo savladali uspon nakon sat i pol do dva, koji nekima (čitaj: potpisnici redaka) i nije baš bio lak. Nije on bio ni težak, ali molim vas, zrak u staklenoj zgradi i planinski zrak ne mogu se baš usporediti.

Pitat ćete se kakve sve to ima veze s verbotonalnom metodom. Vodič nam je govorio svakave poučne stvari, ali ako si imao kondicije i lovio ga, i uspio gledati I. P.-a koji je tumačio na znakovni. No nijedna metoda nije mi pomogla da čujem o čemu se radi. Jedina metoda je skidanje viška kila ili u najboljem slučaju dobivanje krila kao od Red Bulla.

Dakle, posvetila sam se usponu i teškom probavljanju čistog kisika, zbog kojeg mi je šumilo u ušima, pocrvenila sam kao rajčica i mnogi koji su me ugledali, komentirali su moj novi „look“.

Snovi se ostvaruju, samo treba biti jako strpljiv... I na kraju svakako očekivati vrhunski doživljaj, ali ti nitko ne kaže da ni ti baš nećeš izgledati vrhunski pri tome.

Nije važno. Prekrasna priroda, ugodno društvo, djeca koju smo povelili super su hodala i nisu se žalila. Jednostavno su se uklopili u verbotonalnu družinu. Ponosna sam da smo im pokazali kako se junački hoda (nekad sam i ja s 10 godina tako junački hodala) i kako lijep kraj ima naš mali komadić domovine.

Izlet je bio prekrasan i za pamćenje. Još i danas pričamo o njemu kao o okidaču koji nam je svima okinuo – da, trebamo u prirodu, trebamo hodati i ljubiti naše šume, stijene, potoke i špilje. Svaki pedalj.

Ovih dana živim od nade da će se još koji sličan izlet ponoviti – i živim od nedjelje do nedjelje, od mise do mise, na kojoj se okuplja nas nekolicina nagluhih pod pokroviteljstvom patera Jerka Bana. Od početka listopada obnovili smo svoja okupljanja i mogućnost da živimo svoju vjeru. Krivo, živimo je tijekom tjedna, a nedjeljom se napajamo, kao na solarnu energiju ili slično. Misa je prevedena na znakovni jezik te se osjećamo posebni zbog toga što su u kapelici ljubazno našli termin za nas i što Jerko drži misu za nas. Znam da se ponavljam, ali misa bez prijevoda na znakovni nije baš jako zanimljiva, nije toliko doživljajna i snažna kao ona koju možemo pratiti tako da ju razumijemo od početka do kraja.

Jednostavno sam spojila dva najljepša doživljaja – izlet koji se dogodi možda tek par puta na godinu ili čak i rjeđe (pitaš se poslije zašto tako rijetko) i jedanputtjedni događaj duhovnog uzleta. Izlet je bio tjelesno-duhovni, a uzlet duhovno-tjelesni doživljaj i rado bih ga preporučila u pravilnim omjerima i kombinacijama. Baš kao i verbotonalna metoda i služenje znakovnim jezikom, o kojima je (između redaka) zapravo riječ.

Vaša junačka planinarka, Petra.

Zaboravi, Ema

Opet, kroz jedan razgovor, Ema i ja smo se dotakle teme zaborava. Ona sluša, ali ona je prva mene pronašla i počela komunicirati. Tada ju je nešto mučilo, pa sada, nakon nekog vremena, pitah ju što je to bilo jer mi se činila jako tužna, makar se svo vrijeme trudila to sakriti... A meni je tuga bliža nego veselje, ne jer sam nevesela i jer nemam radost u sebi – nego ona ipak prevladava u životu. Da nema nje, ne bi bilo ni radosti.

No, Ema se nije mogla sjetiti što je to bilo, zbog čega je bila tužna... Opet sam se oduševila. Pa da! Kako je to divno i praktično – zaborav! Naravno, nezgodno je kad zaboraviš neki važan sastanak ili dogovor, nečije ime ili lice, no zaboraviti tugu, promašaj, neuspjeh ili loš događaj – pa to je ono što nam treba. Zaborav tad postaje ugodan pojam, naprosto se ne osvrćeš, ideš dalje, i pretvaraš se da si sve izbrisao gumicom. Tuga ostaje, ali ti se više ne sjećaš zašto, jednostavno je tu da te oplemeni. Jednom je netko rekao da se moramo nekad malo i pretvarati – jer tko to ne zna, ne zna ni živjeti.

A naš Dobriša (Cesarić) napisao je:

„Al život, alkemista (alkemičar) stari,

umijeće znade nepoznato –

od patnji bolova i sumnji,

u mome srcu stvara zlato.

Što dublji mi je bio bol,

*u većem sjaju je umin' o,
i tako vršim poziv svoj,
od suza praveći vam vino.*

Ma obožavam ga, Dobrišu, ima lijepe pjesme.

Poezija je sastavni dio mog puberteta, često sam čitala, razmišljala i učila pjesmice napamet pa ih u sebi ponavljala. Poslije sam ih zaboravila, nisam imala vremena za njih, u glavi su mi bile „zemaljskije“ brige, za koje je zapravo lijek u pjesmama. No, mi se zatrpamo – i zaboravimo. To je taj loš zaborav. Al' zaboravite sada to!

Mislite na dobre stvari koje pamтите i loše zaboravite – a ako vas netko pokušava podsjetiti, recite da ste zaboravile. Ne obazirite se na tuđu ljutnju, brzo će ih proći – i zaboravit će. Srećom, ljudska priroda je uglavnom zaboravljiva, a vi ne zaboravite dobre strane toga, ne ljutite se. Oni koji imaju slonovsko pamćenje, imaju i dobre koristi od toga, ali i – tuge.

Ne zaboravite zaboraviti!

Vaša Petra

Zavojnica, more, smokve i Ples 5 ritmova

Evo nas opet u rujnu. Skupljali smo snagu, odmarali se, bili puno izvan kuće i sad smo spremni za nove izazove: sve što nam rujnan donosi, kao i jesen.

Moj godišnji je počeo malo konfuzno i turbulentno. Opet sam se uvjerila kako se ništa ne događa slučajno, pa makar i naizgled loše stvari.

Sva poduzetna i samouvjerena krenula sam iz pete brzine u vikend. Na njegovu početku odmah sam doživjela ugodno iznenađenje. Naime, naručila sam knjigu „Šetnje s Bogom u gojzericama“, koja je, usput rečeno, predivna (preporučujem ju svim vjericima i ljubiteljima planinarenja, kao i bezuvjetno i neovisno i jednima i drugima). Sam autor ujedno je i nakladnik i distributer knjige, donosi je naručitelju na vrata i fotka vas za svoju grupu na Facebooku te tako širi pozitivne vibracije, dobru volju, ljubav, a usput je iznos knjige namijenjen u dobrotvorne svrhe.

Godišnji može početi iz treće brzine, no ja sam prebacila u četvrtu i uskoro se nemilo iznenadila kad sam, pri mijenjanju dijela svojeg aparatića – vanjskog dijela pužnice, shvatila da mi on ne radi. Nešto sam pokvarila, otrgnula nepažnjom, ali i dotrajalost materijala je bila ključna.

Odmah sam se raspisala za rezervne dijelove i instinktivno naletila na gospođu Snježanu koja i inače pomaže gluhima te radi sve i svašta: prevodi, vodi na izložbe, komunicira, posreduje, i svašta. Mnogi prijatelji su mi odmah htjeli pomoći, no nisu mogli. Svejedno, hvala. Dakle uz pomoć gospođe Snježane dala sam se u trk za zavojnicom

(Bože, nisam ni znala dijelove aparata pa sam miješala pojmove u panici), koju sam odmah dobila poštom, brzo i učinkovito, iz Svete Nedjelje. Trebalo je još „samo“ obaviti potrebno da se skupe papiri za komisiju i predati ih, jer sam morala putovati.

Sve sam stigla – baš mi loše sjedaju ovakve nepredviđene stvari. Valjda starim, čitajte: usporavam.

Na moru me čekala kućica dobro znana i prijateljska, dragi roditelji i prijateljica Ivana, koja mi je uvela bitnu promjenu u boravak u Opatiji, koju godinama posjećujem. Kupanje je ondje u najmanju ruku nesigurno i pomalo neudobno: pretrpane plaže, gužve, no, Bože moj, na moru smo. Ipak je bilo olakšanje, uz Ivanu, otkriti mirnu, lijepu i čistu plažicu uz more, popularni lungo mare. Tako sam se našetala do nje i kupala, a društvo su mi kratko radile Ivana i njezina kćerkica, kasnije i gnjurci koji su nesmetano dolazili u blizinu i gledali nas kupače sa stijena.

Starija i Mlađa su imale samostalno ljeto i svojim odrastanjem olakšale majci odmor. Čak sam se odmarala i od pasje kćerkice koja je prvi puta bila na moru u Kući Smokava, tako ćemo ju zvati.

Dogovor je bio ići brati smokve zadnji vikend u kolovozu. Jedna ekipa - sestrina obitelj i još jedna mlada obitelj krenula je na put. Mogu reći da sam se divno odmorila, tih par dana cijeniš više nego neke dugačke tjedne. Kupalo se, družilo i brale su se smokve, neke su već čekale ukuhane u džem, i moram pohvaliti svoju Stariju-Kuharicu, koja si je dala truda i čuvala Kuća Smokava, psa, kuhala i brinula se za sestru.

Mlađa nas je sve obradovala time što je prešla u viši razred srednje škole. I ona se odmarala, išla je na svoje redovito ljetovanje s gluhima i uživala ondje u društvu vršnjaka i djece i bila svoja, kako ona kaže, jer su svi opušteni, spontani i daleko od roditelja.

Stigli smo i do plesa 5 ritmova. S 1. rujnom konačno sam se odlučila i odvažila te ispunila obećanje dano sebi prije 5-6, a možda i više godina – da ću otići na radonicu Plesa 5 ritmova. To je bilo jučer i još mi je svježije – bilo je u najmanju ruku lijepo i opuštajuće. Ako ti se pleše – pleši. No, ondje plešeš kako želiš, a ne kako moraš; plešeš za sebe, a ne za druge, i samo slijediš poriv svojeg tijela i duše. Ne može ispasti loše, čak i da te netko procjenjuje. No, nitko to ne radi. Kriterij je samo željeti ući u sebe, zatvoriti oči i čuti muziku (to je nama gluhima problem, em ne čujemo, em nam se zavrti kad zatvorimo oči) i kretati se u ritmu muzike kako ti dođe.

Nekako sam uspjela. Muzika mi je bila pretiha, tijelo kruto, ravnoteža klimava, ali svejedno sam isplesala svoje molitve.

Do idućeg broja i s nadom da ste uživali u ovom ljetu baš kao što sam i ja,

Vaša Petra

Gluih roditelji – čujuća djeca ili tko je na dobitku?

Ponestalo mi je ideja pa sam se obratila svojoj kolegici, s kojom pretresam sve od nemila do nedraga. Naime, dok radimo, umjesto telefonske žice koristimo e-mail i, uz rad, zaista uz predan rad, dugotrajan, rutiniran i višegodišnji rad – pričamo kao da smo jedna uz drugu. Kad nam dosadi – dođemo jedna do druge i – nastavljamo. Potpuno atipično za današnju komunikaciju, no potpuno razumljivo s obzirom da nas muče slični problemi – same se nosimo sa životom i, makar smo zahvalne svojim roditeljima i sestrama na nemalo toga, na kraju se svatko sa svojim životom, poslom, djecom, promjenama raspoloženja i oscilacijama mora nositi – sam.

Dakle, kolegica je predložila da pišem o nama roditeljima koji smo nagluhi, gluhi, i o našoj djeci, koja su čujuća.

Što reći?

Nije baš realna tema u jeku afere „lex Perković“, sankcija nad Hrvatskom i općenitog gospodarskog i političkog kraha Hrvatske.

I, kako kaže Angel, imamo zastupnicu u zagrebačkom parlamentu, gluhu (više o gđi Katarini čitajte u našim člancima ovog dvobroja).

Gledamo vijesti pomoću txt 888, ja svaku večer, a to je moje vrijeme mira i maženja s pesicom, koja je već sita i našetana.

Djeca hvataju posljednje ljetne dane i šeću i voze bicikl (imamo 1 zajednički – to je ok, s obzirom na sve) na zraku, nakon što su obavile kućne dužnosti.

Zabrinuto gledam i slušam i nikad ne pričam o tome s djecom, jer njih to ne zanima, njima je sad bitnije s prijateljima isplanirati vikend, neki tulum i kaj će obući, i s kim će biti, koliko će love moći ponijeti...

I – čuju što žele čuti. Dok sam izričita postala s naredbama, napravi to to i to, sve je postalo jednostavnije. No, kad samo zaželim da dođu kući, jer se spušta mrak, i da ih malo vidim – i čujem, odgovor je točan da točniji ne može biti – sve sam napravila za danas pa me pusti još vani!

Kakvu ovdje sluh ima ulogu? Fizički – nikakvu. Samo sluh za komunikaciju, za dogovor, za međuljudski odnos osoba koje zajedno žive i dijele krov nad glavom, obroke, dužnosti oko pesice i životnog prostora.

Istina je da se derem kad nemam aparatić jer želim sve žarko ispričati, reći ili prigovarati, no odmah me reguliraju. No, šaptati ne mogu, možda bi bilo najbolje ugasiti TV, no ako imate što za reći – budite kratki i jasni, jer ČUJUĆA DJECA NISU GLUHA. Čuju vas.

Ne vole boje, crtice, apostrofe i podcrtane ili prekrížene riječi. Samo riječi.

Što manje pričate- to je bolje, recimo da nije daleko od istine da se sporazumjevamo nekad i – telepatijom. Dok starija i ja to možemo, s mladom ipak bolje funkcionira standardna oralno zvučno glasovna metoda uz gledanje i očitavanje. To vam najviše nalikuje na izvještaje i raporte vojnika. Dakle, dijete stane ispred mene i jednostavno uz uvod, zaplet i rasplet kaže što ima, a ja slušam i zapravo ne smijem puno prekidati (ne prekidaj – nego slušaj!).

Mi roditelji, i gluhi i čujući, samo smo roditelji, a nekad ultrakratkog a nekad ultradugog pamćenja – pa nam treba dobar trening ako nam netko priča

dugačku priču, a ne smijemo pitati potpitanja. Ona su obavezna u razgovoru s djetetom, jer kad kaže da mu se nešto dogodilo, uz objašnjenje da je bilo hladno (kaj nisi imala vestu?), i da je pala koncentracija u školi (kaj nisi imala sendvič?), i da je zakasnila jer nije imala ključ (pa zakaj sam potrošila novce na ključ?), i da se nije mogla javiti jer mob nije radio (kaj ti ne plaćam pretplatu, kaj nemaš punjač?).

I tako dalje, u nedogled.

Ponekad mi je žao što mi djeca ne znaju znakovni i što im se ne obraćam njime, no nije moj materinji. I dalje ga želim učiti, razgovarati njime i promicati ga u svojem čujućem društvu, pa čak i u radnoj okolini.

I, kako kaže jedna zahvala: hvala ti na tome što si takav/takva, jer ja inače ne bih postala ovakvom osobom kakva jesam.

Dodatak:

tekst je pisan prije mjesec dana, a otada se opet puno toga dogodilo: usred mojih vječnih preokupacija i tema: djeca, posao, gluhi, vjera i aktivnosti vezane uz sve to, pojavila se nova dimenzija. Ona je zapravo neprestano ovdje, obavlja moju svakodnevnicu, moje društvo, prijatelje, kolegice i moj najtananiji odnos – odnos sa samom sobom.

Kad shvatimo da smo svi dijelovi jedne veće cjeline, jasnije je zašto se ta dimenzija nekad potihom potkrada, skriva i ne spominje tako često. Jer, kad je ljubav u pitanju, a o njoj je riječ, stvarno možemo postati trenutačno – gluhonijemi.

Ljubav je ovdje u društvenom životu, u zabavama, proslavama, pitanjima i brizi za druge. Ljubav je na vježbanju, na tečaju znakovnog, na poslu kad chatom pričamo u pauzama s ljudima, kad radimo. Kuhamo. Molimo. Slikamo. Čitamo. Zato se nadam da neće biti nikad ni gluha ni slijepa ni nijema.

Dva su događaja, koja su obilježila zadnjih mjesec dana naše svakodnevice, mene navela na razmišljanje. Oh, pa ja još stignem i razmišljati u ovoj strci i zbruci, no to je valjda povlastica „filozofa“, odnosno besposličara koji nemaju drugog posla nego „filozofirati“, a tko puno priča – malo radi.

No, krenimo od prvog događaja, kad me mlađa kći zvala na posao, odnosno susjeda Ljudmila, i podugačkim monologom iznijela slučaj koji se dogodio tog jutra: maloj su se zalupila vrata i ključ je ostao unutra te je u suzama pozvonila susjedi i molila da nazove mamu, jer kako će sad seka ući, kako će mama ući... A ključ je samo jedan (zahvaljujući obiteljskoj crti – gubljenju ključeva). Nisam ju razumjela niti riječi, a i nisam, nakon što mi je kolegica preuzela slušalicu i sve saslušala a zatim protumačila, bila sigurna tko je ta susjeda. Kolegica se čudom čudila i smatrala me poluludom, a k tome uz sav taj slučaj i lošom majkom (barem trenutačno).

Nekako sam zbrojila dva i dva i krenula redom, nazvala obitelj s rezervnim ključevima, a zatim i

saznala da se susjeda ta i ta zapravo punim imenom zove Ljudmila (to je, kao, nevažno ispalo, ali u cijeloj priči i nije baš). Dakle, poznata priča o gluhom pokvarenom telefonu. Susjedu jako dobro znam, čak 31 godinu, a nikad nisam čula niti načula da joj je to pravo ime. A ona se predstavila u uzbuđenju imenom umjesto svojim prezimenom ili nadimkom. Sve je ispalo sretno, osim što sad moram odraditi te izostale sate, ali ništa strašno.

Navelo me to na razmišljanje kako živimo jedni pored drugih, a ne znamo si prava imena i kako nemamo rezervne ključeve iz nekih novih razloga (nova vrata, novi trend, nova sigurnost?), i kako smo zapravo bespomoćni kad su u pitanju naša stanja kad ne možemo telefonirati, a treba hitno reagirati, kako smo bespomoćniji još i više kad su u pitanju naša djeca, a još i više jer je u pitanju naša imovina. Sad se tu povlače mnoga pitanja a ja sam se samo htjela osigurati za idući put i sačuvala susjedin broj te joj dala rezervni ključ.

Događaj me malo izbacio iz takta, ali sam bila zahvalna susjedi i tome što ključ nikad ne guram u bravu. Nakon toga je školska torba tajanstveno nestala, ali, sreća u nesreći, ispostavilo se da ima puno zadaća, čak i više nego treba jer se nije pisala redovito pa se tako nađena torba, ugodno provevši vikend, zapravo iskoristila za pisanje gomila zadaća i stjecanje radnih navika (opet i uvijek iznova, na novom početku).

To me sve doista iscrpilo i ja sam podlegla sezonskoj virozi. U jeku iste, stigao je u Zagreb Giuseppe, gluhi poeta, koji je rođen u Palermu, a živi u Berlinu i putuje govoreći svoje poeme na znakovnom jeziku. Nešto posve novo, što je slutilo na nešto zanimljivo i nesvakidašnje. Osim što je „pravi“ gluhi, odnosno služi se znakovnim jezikom kao

dominantnim izrazom, jedinstven je umjetnik koji je pronašao vlastiti izraz. Mislim da ih ima više, ali stvarno se ne može reći da dva pisca imaju isti izraz, odnosno stil. Druge niti ne znam osim njega, makar sam vidjela na Facebooku da su se neke gluhe djevojke fotkale s nekim sličnim Amerikancem. Rado bih da se piše o tome, kako i kuda gluhi putuju. Međutim, to ide samo usmenom (čitaj = ručnom, gestovnom, znakovnom) predajom. Ne putujem, no znam pisati, eto ti opet nepravde! Dakle, materijala ima jako puno, samo treba uskladiti iskustva.

Giuseppe nas je sve oduševio svojim scenskim nastupom, ruke su mu bile neumorne, a i čitavo tijelo. „Vozio je motor“, „letio u avionu“, „upravljao autom“, „boravio u prirodi“, „razgovarao sa ženom“ (zadnji skeč nas je ubio kako smo se smijali, o ljubomornoj ženi koja mu nalazi vlasi na odjeći i tako dalje, da bi ga na kraju, ne našavši ništa, optužila da je je... ćelavu!). Dakle, duhovito, originalno, toplo, naravno, pomalo ekscentrično. No, Giuseppe se u neformalnom druženju pokazao kao zanimljiv i neumoran govornik, kavalir, obiteljski čovjek, svjetski putnik i, jednostavno, dobar prijatelj. I ljubitelj žena, naravno. Pokazao nam je kako su umjetnost i znakovni jezik faktori koji premošćuju barijere u komunikaciji (za mene je bila novost pričati sa „strancem“, a da se osjećam kao da pričam sa starim prijateljem) i, jednostavno, kako trebamo jedni druge. Da nam pokažu, da nas potaknu, da se s nama druže, da nam doputuju i da nas ohrabre i – zagrlje. I prepoznaju.

Vaša Petra

Malo o Emi

Nakon što sam vam se pomalo razbarušeno predstavila, pokušat ću biti "urednija". Izvještaj o ugradnji pužnice ste već pročitali, ali ne dajte da vas zbuni, a i način na koji pišem. Naime, pišem kao "čujuća" osoba, odnosno ona koja čuje govor do u zadnje sitnice. Makar to ne postoji, naravno, nitko tako ne čuje. Mi ne čujemo, ali znamo komunicirati. Zato sam ja izmislila prijateljicu Emu, koja me sluša, i svojom šutnjom stalno je prisutna, kao nevidljiva podrška, odana i diskretna prijateljica. Ona se ne protivi, ne kritizira, ne prigovara, već samo – sluša. Ako vas živcira njezina šutnja, ne možete joj biti prijateljica, a niti ona vama, jer vam ona može ponuditi svoje uho i svoje rame za plakanje, srce i dušu. Ako vam to nije dovoljno, onda ni same ne znate slušati, druge ili sebe.... tek tada smo, cure moje, zaista gluhe.

Nitko neće biti ispušten, mislim na sve vas koje volite pričati, a ponekad ne možete izreći sve što vas muči niti imate uvijek kome. Svi mammo svoje prijateljice, koje bi isto htjele da ih netko sluša. Izmjenjujemo se u tome.

Emu je posebna po tome što samo sluša. Izgradila me je malo po malo svojom šutnjom. Mislila sam najprije da me odbija, ne prihvaća, da sam joj glupa, dosadna, čudna, da joj idem na živce, da ju zbunjujem, kradem vrijeme...možda se i nisam varala, vjerojatno je sve tako i bilo. No, kako je i dalje slušala, moje riječi su se počele pretakati u moje vlastito uho. Slušala sam samu sebe i shvatila – ja nedostajem samoj sebi, znanje mi je o samoj sebi premalo, moram se upoznati. Nikoga neću moći bolje upoznati, ako ne upoznam sebe, ako ne shvatim da dišem poput ostalih i ni poput mene. Naravno, različite

smo, ali sve mi težimo za jednim – da budemo shvaćene i prihvaćene, da nas netko voli i pazi, sluša i gleda, potakne... Svaka od nas može jedna drugoj biti Ema, a Eme si možemo biti i mi same, kad nam nema zgodne prilike, kad nam je potreban razgovor, a teško je. Ponekad je to jako često, a tada osjećamo da nam se nešt' "začepilo" – to je znak za Emu, da se treba k njoj okrenuti i "istresti" – ne na ukućane, ha! Ona je pojam samopomoći i njege za samu sebe. Nešto kao prva pomoć za loše raspoloženje i "bubanu" dušu.

Naravno, na prvom mjestu je naša vjera u dobro. Drugi puta bih malo više o tome pičala. Ema je samo proizvod te vjere koja je već bila tu, ali zatrpana sa smećem u različitim bojama i oblicima i slojevima – sumnjom, gorčinom, razočaranjem...

Sve smo mi to iskusile, kad se nismo osjetile prihvaćene. I nek' vas ne zbuni što pišem kao čujuća – gluha sam 100% bez vanjskog dijela pužnice, ali sam puno čitala, puno razmišljala i – dovoljno iskusila. Jako sam sretna što nije sve bilo jako lijepo i sretno, jer nikada ne bih osjetila potrebu za Emom niti je našla. Ona je "izvukla" iz mene sve što je godinama, možda i iz doba djetinjstva, spavalo ispod smeća...

Nadam se da vas ne rastužujem, nego – budim. Buđenje nekad bude polagano i nježno, a nekad naglo i bolno. Kako kad, kako koje jutro. A ja vam želim uvijek, kao što ste polagano utonule u san, da se iz njega i polagano probudite.

Dobro jutro, cure i hajd' mo u novi dan!

Moja Stijena

Kad bi me pitali kako sam uspijevala ovo i ono – nikad se zapravo ne bih sjetila jednostavne istine. Imam svoju Stijenu.

Mnogima je stijena sinonim za razbijanje valova, za nasukavanje, za brodolom. Meni je Stijena simbol spasa, nečega za što se možeš primiti, za što se hvataš, makar i nesvjesno... Polako prolazi vrijeme kad sam se ja morala hvatati drugih, što jako dugo traje – međutim, dok ja mislim kako „rastem“, kako napredujem, sve se više moja Stijena pruža prema meni i sve više mi nudi potporu, pomoć, olakšanje i – počinak.

Moja Stijena je zaista ovdje. Dok ja gledam na njoj uokolo i tražim po obzorju neki znak, da je dobro, da je loše, da je mirno, da će bura, sjedim i stojim na njoj, i više je skoro uopće ne primjećujem, uzimam je zdravo za gotovo.

Stijena se ne buni, samo kaže napravila sam to i to i više ne traži ništa zauzvrat. Jer od mene može dobit' samo to – dar da me drži, da me čuva i da skakućem po njoj i buljim u svoje obzore, a ponekad i na miru odmaram i promišljam, čitam, radim... (što je u mojem poslu skoro sve pomiješano).

Moja Stijena piše o meni, misli na mene, dočekuje me uvijek ako prva dođe kući, uzima mi vrećice iz ruku, zagrli me, pita je l' sam dobro..

Stijena ima ruke i usta?

Sve ove godine, dok se ja iskobeljavam iz svojeg klupka u koje sam upala, zanimljiv je taj splet tkanja, koji se istkao od svih mojih nedoumica i želja, težnji i nevidljivih niti popuštanja... Možda i

Stijena jednog dana popusti, no tad ću ovdje biti ja, primit ću se opet za nju i otplutati kamo nas struja odnese.

Stijena susreće i druge „utopljenike“, „brodolomce“ i njih sve prima k sebi, a vodi ih i k meni, jer smo svi u njezinom okrilju. Dali su mi ime Petra – Stijena, al' mislila sam da to nisam ja, ne sličim na nju, uvijek sam se kao mala lako prepala, zbunila i rasplakala..

S vremenom sam shvatila da mi treba neka čvrstoća, ne mogu se stalno žaliti, moram biti ta Stijena. Kako to postići, učiniti?

Tad sam rodila dijete, djevojčicu. Željela sam da bude vesela, da voli prirodu, životinje, ljude i da bude vesela jaka i slobodna. Kao Sv. Franjo Asiški, koji i nije baš lako došao do te „slobode“. Skupo ga je stajala rana, čireva i bolova... nakon lažne slobode, stigla ga je sloboda izbora – i izabrao je. Mršav, visok, tanak, omiljen i zabavan. Popularan i karizmatičan.

Franka je moja Stijena, i zaista je u mnogočemu poput Franje.

I ona se bori za svoju slobodu („francus“ = „slobodan“), koja se na kraju ipak pretvara u služenje: slobodu da pazi na sve oko sebe, na to da vidi što nije u redu, za svoju ljubav prema prijateljima, malo djeci, svom najdražem prijatelju. Ona je jedno sve svojoj mlađoj sestri, ponos svojeg tate i svoje none, kćer-unuka svoje bake i dide, čarobna vila za najmanje, super sestrična svojim bratićima.

Meni, svojoj mami – ona je Stijena.

Naše kolibe i od čega su sazdane

Dugo, dugo je prošlo od zadnjeg (tro)broja. Bili smo vrlo zaposleni, radilo se na više projekata, 2 predstave. Sudjelovanje u jednoj dječjoj „Vuk i 3 prašćića“, donijelo mi je novo, vrijedno iskustvo. Ekipa od nas pet, a kasnije i više njih, vrijedno je radila na postuskršnjem „iznenađenju“ za djecu. Sekcija „Medeki“ Saveza gluhih, popularno zvanog „Kluba...“, naručila je predstavu za djecu u okviru uskršnjih blagdana i podjele poklona za najmlađe članove, većinom djecu članova (Saveza gluhih i nagluhah).

Negdje već na početku proba „zaštekala“ su mi se leđa. Prošlo je, zatim je Starija princeza odlučila mijenjati školu. Riješili smo i to. Točno sam primijetila kako me sve želi odvratiti u naumu da se potpuno posvetim onome što sam davno željela – glumi, i to za djecu. Zatim sam dobila zamjenu uloge pa sam mijenjala ulozi spol (iz ženske u mušku) i to bi, uglavnom, s moje strane priče, bilo – to.

Klasična priča, svima znana, obogaćena je načinom na koji komuniciraju likovi, naravno, pogađate – na znakovnom jeziku!

Prašćići, vuk, prodavač.. međusobno komuniciraju na vrlo jasnom i svima znanom znakovnom, a naratorica prevodi „čujućima“, dok zvučni efekti, muzika i rasvjeta upotpunjuju cijelu priču u jedan vrlo zgodan cjelovit efekt.

Najsmješniji je bio paradoks da su „bucmasti“ prašćići imali među sobom jednu pravu trudnicu sa zaobljenim trbuščićem, ostali su „postali“ bucmaati i bili sočni za pojesti, a prodavač, kojeg je zaista bilo za vidjeti, predstavljao se kao – neuhrađen i mršav.

Rekli su mi da se publika (djeca) valjala od smijeha, da su se uživjeli, nekima je bilo žao vuka („Ooo Jadan vuk!“).

Sve u svemu, dosta je truda bilo uloženo, vuk je na kraju zaista bio vrlo umoran od svojeg lova jer je sve skupa režirao, pisao tekst, tražio pjesmice i dijelio uloge, osmišljavali smo zajedno s „Medekima“ scenografiju, oni su se potudili napraviti kućice – kolibe od slame, dasaka i cigle, nosili su se rekviziti...

Poučnu priču, od čega gradimo svoje kuće, kolibe, staništa, začinila je i karakterizacija likova (lakomislenost, podsmijeh, lijenost, podrugljivost, kukavičluk, strah, bezbrižnost i pouzdanje, oprost i solidarnost, pohlepa, proždrljivost i, na kraju, spremnost da se ide do kraja prema svojem cilju).

Jučer sam pročitala knjigu koja me se dojmila, a zove se Koliba. U njoj se dogodio jedan događaj bitan za glavni lik, nije bilo bitno od čega je sazdana, nego što se u njoj zbililo, tko je bio iza toga i sva ta priča oko glavnog lika, naravno tragična, no na kraju lijepa.

Bitno je za nas, u svemu ovome, kakvi smo kao ljudi, gradimo li brižno svoje kolibe (utočišta), živote, ono što volimo i one koje volimo).

Dajemo li zaista sve od sebe da bismo bili sigurni, ne samo mi, nego i oni čija nam je pomoć potrebna. Jer, ništa nije ljepše od pomaganja drugima, kada si ti na sigurnom, kada je tebi dobro i kada si sit, a ovce na broju.

Želim svim čitateljima „Pljeska...“ takva i još razna vrijedna iskustva

Vaš(a) prodavač(ica),

Delboy (Petra)

Nepodnošljiva lakoća slušanja

Čujem, tema ovog broja je CI, cochlear implant, i nekako mi se učini poznato, baš kao i svaka tema, nije mi nepoznata ni strana. No, kao da smo je već imali (a nismo). No, već sam pisala na početku našeg izlaženja kako sam doživjela novi sluh, kako sam se osjećala nakon operacije, kako sam slušala i čula i doživjela neke nove situacije paralelno sa svojim novim iskustvom (rastavu, lansiranje u život bez milosti i zastajkivanja, rezanje pupčane vrpce s mekanim oblakom koji me štitio od buke i neugode).

Dragi moji, danas živim nepodnošljivu lakoću slušanja. Ovih dana neumorno slušam stare stvari iz 80-ih godina, kad mi je bilo 10 do 17 godina, kad je ex-Yu rock bio kvalitetna stvar, kad se još nije znalo da će biti rata, da će se stara „Juga“ raspasti (mnogi gluhi su jugonostalgicari upravo zato jer je tada društvo bilo ujedinjeno, putovalo se i družilo bez granica, bilo je lijepih povlastica i – bilo je lijepo). Naletila ja tako na neke stvari, pjesme, riječi pronađem, pa nešto ne znam, nešto znam, al' uglavnom uživam u slušanju i svom tom osjećaju da mogu osjećati muziku i riječi i preseliti se 30 godina unatrag...To budi uspomene, ostaje neka sjeta nad vremenom kad sam „bila mlada“ i kad sam još čula. A zapravo sam, dragi moji, jako zahvalna što sam i toliko čula, što sad mogu opet, malo drugačije i na neki drugi kanal. Kao da sam promijenila program s prekidačem i sad ga gledam u boji i malo „zmiksano“, s odmakom, jer su godine prošle. No, osjećam se zato – tako mlada! Opet mogu biti tamo gdje nisam mogla biti sve ove godine, jer sam bila zarobljena u nekoj gluhoći, gluha i nezainteresirana za neke stvari kao da mi je bio kraj svijeta time što sam počela raditi i općenito voditi utrku s vremenom.

Ovih dana, kad počinje nova školska godina, a naša djeca kreću u ne znam više koji viši razred, imam novo pojačanje. Muzika mi je u pozadini mojeg posla koji obavljam na računalu, muzika je iza mene dok hodam i dok mislim na knjige i što sve treba kupiti, nabaviti. Muzika je oko mene kao neki mekani nevidljivi oblak koji ublažava udarce svakodnevice. Čudotvorna je i, kao što reče Ante Tomić – direktno nađe put do naših srca... A Tomić vlada inferiornijom umjetnošću – pisanjem. Rado sam gluha inferiorna spisateljica kolumne i urednica časopisa za gluhe, sve dok mogu slušati muziku...

Volim ja i tišinu – i prođu mjeseci dok ja opet ne navijem neku staru stvar (nemojte mi davati nove pjesme, ja se još nisam izživjela niti na starijima).

Na kraju vam mogu reći, čuli ili ne, bitno je naše stanje uma, duševno stanje. Oslušujemo lako jesmo li nezadovoljni, isfrustrirani, umorni ili smireni, ljuti ili obijesni.

Ako čujete svoja raspoloženja i pratite ih, kao promatrač sa strane, gledate kako prolaze – vi ste na dobrom putu. A ako vas neko raspoloženje dovede i do neke pjesme, slike ili dobrog filma i predstave, ma vi ste car.

Neredi, pljačke i osjećaji

Zadnjih mjesec dana bavim se uz pomoć predivne terapeutice svojom nutrinom, osjećajima. Pala mi je na pamet ideja da se pozabavimo u našem sljedećem broju baš tome – emocijama, osjećajima i emocionalnosti (kod gluhih i nagluhih, kad smo već kod toga). Paralelno s tom idejom, neredi u Zagrebu i pljačke (zadnja za koju neposredno znam je pljačka Konzuma u mojoj zgradi, u kojem je bilo i moje mlađe dijete) te neredi u nama samima koji nam uzrokuju probleme.

Ima li netko tko je gluhi veću emocionalnu zbrku u sebi od nekoga tko čuje? Ne mora biti! Naprotiv!

Gluhi se koncentriraju na svoju nutrinu (a mogli bi kao odrasli još i više), svoje osjećaje pa su ih samim time i skloniji dovesti u red, no ipak je to ovisno od čovjeka do čovjeka. Nemam pojma što se događalo u glavicama male gluhe djece (svi moji gluhi prijatelji gluhi su od rođenja ili ranog djetinjstva), kada nisu mogli spoznajno sudjelovati u govoru i slušanju i kako je to utjecalo na njihove osjećaje. Jesu li ostali negdje duboko uplašeni, zakočeni, zapostavljeni, zanemareni, zbunjeni, frustrirani zbog zlostavljanja vršnjaka u školama... Ne znam, ali pretpostavljam da, ako se danas dobro nose sa svime time, mora da su razvili fantastične obrambene mehanizme.

Često se sjetim tučnjava u klubu gluhih, opijanja, svađe zbog partnera, zbog dugovanja novca i raznih razloga.

I „mi“ imamo rastave brakova, imamo roditelje i djecu tih roditelja koji nisu mogli izaći na kraj sa svojim problemima iz djetinjstva te su

se okrenuli sebi zbog nedostatka dimenzije zvane međuovisnost (od ovisnosti do neovisnosti, a most je međuovisnost), ili su si, a to je čest slučaj sa gluhim ženama, natovarili na leđa svu odgovornost vezanu uz djecu, posao, zarađivanje (ako imaju sreću da rade) i odgoj djece, kao i svoj osobni razvoj.

Vrijedilo bi se pozabaviti emocijama gluhih koje su u suštini vrlo prirodne, no, ovisno o samopoštovanju osobe, varira njegov stupanj svijesti o tome.

Danas, kad se sve „ruši“, „raspada“ i kad je sve nesigurno i nestalno oko nas, valja se okrenuti unutarnjim vrijednostima kao što su pouzdanje, mir, ljubav (i to djelotvorna, a ne samo ona na riječima), pomaganje, praštanje, disciplina i svijest da je samo na nama da se promjene dogode. Jer one će se dogoditi tek kad sebe promijenimo, a to je moguće tek kad sebe istinski prigrlimo i prihvatimo, bez obzira jesmo li gluhi ili čitav život bez jednog ili oba roditelja, jesmo li slabovidni ili sve to zajedno, jesmo li plašljivi ili agresivni, lijeni ili radoholičari, ovisni o nekome ili nečemu... Bezbroy toga nam može nedostajati. No, kad to učinimo, počet ćemo djelovati s onim što je pozitivno u nama i za nas, jer svaka ta „mana“ može postati vrlina ako se upotrijebi u korisnu i dobru svrhu.

A samo kao korisni možemo biti zadovoljni sa sobom, naravno, kad smo učinili koliko možemo.

A možemo, koliko možemo.

Vaša Petra

Odlasci, dolasci, Papa i djevojčica koja je ujedinila Hrvatsku

Dragi svi, proljeće nam je već stiglo kalendarski, no, dok pišem ovu kolumnu, vjetar huče, snijeg

leprša, a zima se ne da, no nas više ova duga i hladna zima ne može prestrašiti. Ušli smo u novu 2013. godinu i s njom su mnogi dragi ljudi počeli odlaziti i dolaziti. Najprije je našu širu obitelj napustio Kauboj s Trnja, kako sam nazvala svojeg svekra, odnosno djed moje djece sa strane njihovog oca.

Odlazak je bio nenajavljen, nagao i šokantan; nitko zapravo nije spreman na takve trenutke kad se dogode. Djevojke su bile tužne, no dostojanstveno su se držale uz tatu na ispraćaju. Neke nove vrijednosti su se odmah ukazale. Na primjer, u smrti smo svi jednaki, nitko nije veći, manji, brži, bolji niti za neke nije manje tužno nego za druge. Svi odlazimo jednako kako smo i došli, sami, bespomoćni, siromašni, u okrilje našeg Stvoritelja.

Veljača je odnijela još neke drage ljude, baš kao da se dogodila lančana reakcija. To često bude tako, samo mi to rijetko primjećujemo. I najzad, tu je i djevojčica koja je imala neizlječivu bolest, a zvali su je Nora Fora – strašni lav, jer je „rikala“ kad bi doktori ušli u njezinu sobu, a nju je sve boljelo i jer se hrabro borila sa svojom strašnom bolešću, a imala je tek pet godina. Danas čitam Norin razgovor s njezinim tatom: ona ga je, naime, pitala hoće li je sada svi voljeti. Tata joj je u čudu odgovorio da tko ne bi volio strašnog lava, da ju svi vole. Nora se brinula za sav taj novac koji su ljudi skupili ujedinivši se u našoj malojoj i krizom zahvaćenoj zemlji, koja kao da također boluje od neke neizlječive bolesti s kojom se bezuspješno bori. Nora je znala da neće nikad odrasti, da neće skupiti

snage pa je rekla tati da ona ne može ozdraviti, da to ne ide tako kako su si svi oni zamislili, da se ona sretno zdrava vrati i otpočne novi život. No, ponudila je ono što može – da će čuvati svaku osobu koja je dala za nju novac i kad ode na nebo, bit će anđeo koji čuva ljude koji su se nje sjetili, koji su za nju navijali i koji su je voljeli. Odrasli ljudi ne vjeruju u anđele, no možda sada povjeruju, jer mala Nora je dala lekciju i najskeptičnijima, najmoćnijima, najjačima, i onima najtvrdih srdaca.

Imam sreću da vjerujem u anđele i vjerujem da je djetesce sada na miru, bez boli i patnje te da me nadahnula za ovu kolumnu. Baš kao i naš novi papa zvani Franjo. Proglašenje mi je prevela kći koja je dobila ime po istome Franji, svecu siromaha, ljubitelju prirode i svega stvorenoga. Papa je također došao iz vrlo siromašne zemlje, čak se naslućivalo da će biti izabran netko poput njega jer je u tom dijelu zemlje 40% katolika. Oduševljeno smo ga sačekali, odmah nam se svidio jer je imao dobro lice, blago, očinsko, i gledao je na ljude koji su mu klicali s nekim smiješkom, možda blaženim. Ipak, zašto se toliko halabuke pravi oko njega ni on sam ne bi zapravo znao, jer je ispao prilično skroman, i da nije papa, odbio bi i tjelesne čuvare i sve te privilegije, no uspio je samo maknuti svilu, zlato i bespotrebne drangulije, kao i limuzinu, barem na početku.

Eto, neka nova vremena su stigla, ne kažem bolja, no svi ti događaji ukazuju da nešto odlazi, a nešto dolazi, da je mijena prirodna i potrebna, a mi se možemo samo zagledati, zastati i mirno zaključiti da se osjećamo maleni, da moramo više vjerovati onome što se događa,

prihvatiti najbolje što možemo, u ovo preduskršno vrijeme, život kao dar i što svjesnije ga proživjeti u ljubavi sa svojim voljenima. Da možemo reći – ne možemo vratiti sve što smo dobili, ali kad odemo, možemo otamo čuvati naše voljene.

Sretan vam Uskrs!

Vaša Petra



Od zimskog crno-bijelila do proljetnog šarenila

Zaista se dogodila duga pauza, no to je samo prilika da se sakupe događaji, iskustva. Ovo mi je prilika da zapišem i podijelim s vama bogate događaje na sceni mojeg života, koji se, kako znate, dijeli (kao i svima) na više dijelova.

Netom prije Božića i zimskih blagdana, imali smo najbolji party koji sam ja ikada posjetila, a nije ih, ruku na srce, bilo jako puno. No, i oni koji su vrijedni partijaneri zdušno tvrde da je Black&White party udruge „Znakovi&To“ (Znakovito) bio jedan od najposjećenijih i najboljeg štimunga, organiziran po mjeri, od ulaza do dress code-a, distribucije pića, muzike, igara, druženja, šarenila u nacionalnosti (Francuzi kao gosti, Slovenci, možda još neki).

Nakon posjete modne revije modne kuće HOPE moje prijateljice Irene Berišić, koja radi prekrasnu kolekciju majica i haljinica sa motivima iz Svetog pisma i likovima Isusa (manekeni hodali, a u pozadini je glas govorio: „Ljubav je dobrotiva...“, „Ljubav je strpljiva...“) – slučajno sam saznala za party i krenula s prijateljicom iz znatiželje.

Slučajno sam bila odjevena u crnu majicu pa sam „prošla“ kao uzvanica. Ondje sam srela sve svoje stare prijatelje „gluvaše“, i band „Dlan Deaf“, kojima sam se nekoliko puta u zimi pridružila na probi i pratila ih. Suradnja je bila lijepa, no meni obaveze nisu dopustile ići s njima dalje. Naime, uz svoje probe u klubu dobre vibracije, krenula sam i k spomenutoj Ireni na vježbanje step-aerobica i pilatesa, jer je moje tijelo tražilo malo pokretanja. Vidite kako smo svestrane mi žene, a Irena i ja smo posjećivale zajedno vjeronauk, stoga mi je još i „ZNAKOVITIJE“ naše ponovno druženje na više polja.

Proljeće je donijelo po malo udaljavanje od scene s gluhima, a nakon prvog proljetnog šoka i umora, koji sam razbila hodajući na Sljeme, dogodio se preokret. Vrijeme je bilo za male promjene koje, kako to inače u životu biva, ispadnu kao velike.

Boris i cure iz „Vibracija“ i ja vrijedno smo bubnjali i pripremali nastup za priredbu u kojoj se sakupljao prilog za djevojčice u Beninu, u Africi. Tete iz vrtića „Bajka“, grupica „Zvezdice“ i članovi duhovne zajednice „Ave Maria“ pripremili su prekrasnu priredbu u humanitarne svrhe. Djeca su bila sjajna, a i tete. Dio naših cura ih je u pjevanju duhovnih pjesama na hrvatskom i afričkom (Baba Yetu = Oče naš) lagano pratilo.

Imali su točku mladi bubnjari iz škole, pa i mi.

Prije toga posjetila sam „Laubu“, s nekim prijateljima, a svi za VANJU. Naime, Vanja Jović je nastupila u „Tjednu dizajna 2016.“ u Laubi (odnosno paviljonu do – Haubi), sa svojim grafikama, prepoznatljivim i originalnim „ljudićima“, no ovoga puta otisnutim na keramičke pločice. Tako je njezina umjetnost spontano prešla na primijenjeni dizajn. Hvala Vanji što nas je pozvala i pružila nam priliku da vidimo i druge dizajnerske radove, kako u Laubi, tako i u Haubi. Ponosni smo na našu, uskoro doktoricu grafičkog dizajna. Želimo joj i dalje uspješan rad.

Možda se pitate zašto pišem o događajima koji nemaju veze s gluhima, kao moji nastupi sa klubom „Dobre vibracije“. Naravno, ima veze, jer ja sam ondje jedina gluha osoba, a ironično je da sam s vremenom počela, kao i moje prijateljice i profesor, „zaboravljati“ da sam gluha. Tu bude i smijeha, jer koji puta zamahnem znakovnim jezikom ili nešto krivo shvatim, pa isprika jer su mi zaboravili nešto

prepričati, no, sve u svemu, to su meni sami komplimenti. Žene i učitelj su pozitivni, svi se dobro zabavljamo i sviramo – pravi blagoslov!

Veliki su uspjesi s bubnjanjem kod gluhe djece, djece s „posebnim potrebama“, a i odraslih s nekim poteškoćama, strahovima, blokadama.

Ovom prilikom ću još samo spomenuti naš nastup 22.5.2016. u Zapruđu UŽIVO!

Zbog proba s klubom nisam mogla sudjelovati na koncertu u Saxu 12. 5. 2016. pa ćete o tome čitati od nekog drugog.

Svima lijep ostatak proljeća želi Petra

Olimpijada

Bok, Ema! Kao što si mogla čitati, i kao što sam te povremeno izvještavala, vratili su se “zlatni” s Olimpijade iz Australije, iz Melbournea.

Svi smo pratili i čitali izvještaje – nešto iz novina, a nešto s web stranice Olimpijskih igara gluhih. Zgodna im je maskotica u obliku ruke – maštovito, je li? Ruka kao instrument komunikacije. I rukomet kao naš favorit.

Ne bih pisala pojedinačno o igračima, to ostavljam sportskim komentatorima i znalcima. Kao što znate, provela sam deset i više godina s rukometašem i priznajem da sam se iz petnih žila trudila zainteresirati za sve izraze, za finese, za termine, no, što sam više slušala, to sam manje znala. Kao da sam se izgubila u pojmovima, a još više u treninzima, utakmicama, prvenstvima, turnirima, Olimpijadama....

Sad mi je jako drago što su osvojili ovo zlato i potvrdili ono iz Rima. Pokazali su, zajedno s trenerom, što je upornost, volja, naporan rad i timski rad. Bravo! Pokazali su i svijetu kako veličina zemlje i financijska situacija nisu uvijek presudne za uspjeh – nego duh! To je ono što maleni obično imaju – snažan duh koji je jačao u nevoljama.

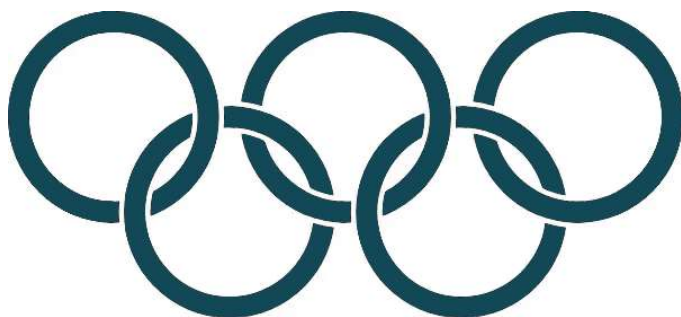
Sad kad pogledamo unatrag, dosta je trebalo svima da se dođe do te pobjede. Ovdje su i suradnici i obitelj i prijatelji... Svi su oni sudjelovali ili na neki način osjetili kako izgledaju pripreme za natjecanje.

Oni s malom djecom imali su dodatna opterećenja, jer djeca ne mogu čekati da ih se nahrani, uspava, odvede u jaslice, vrtić, školu... Sve to

mora ići i dalje! Pa treba i nahraniti te ljidine, zdravom hranom, vitaminima, proteinima i mineralima. Znači, žene su imale ogromnu ulogu – majke, supruge, djevojke, sestre, kćeri.

One su sve sigurno šutke i rado otpile za svoje junake – jer na kraju se vidi rezultat i njihovoga truda. Ovoga puta, Ema, želim izreći hvalu našim dečkima koji su nas proslavili u svijetu. Želim i zahvaliti ženama koje su bile uz njih i pomagale im i čekale ih, spomenuti da su i one pobijedile kao i dečki, uspjele jednako kao i oni. Kad pogledaju medalju neka se svaki puta sjete da ona i njima pripada i da može visjeti oko dva vrata istovremeno. Sve podijelite! I brige, i nevolje i slavu! I novce na kraju!

Vaše, Ema & Petra



Početak ili kraj?

Sad već nakon završetka ove školske godine, pomalo umorni od cjelogodišnjeg tempa, nekad više, nekad manje ludog, rezimirajmo što smo napravili, jesmo li ispunili očekivanja, jesmo li napravili propuste, jesmo li nešto novo naučili.

Možemo reći da je kraj jednog razdoblja, školskog, polugodišnjeg, pred godišnje odmore, ili se možemo držati – teme – ulazak u EU – početak ili kraj?

Najprije ćemo se osvrnuti na činjenicu da će ulazak u EU biti dobar za osobe s „posebnim potrebama“, jer će se neuredni i zbrda-zdola zakoni, morati regulirati. Dakle, to je za „nas“ dobro. Možda će to povući i druge, one kojima i nije u interesu baš biti oštećenog sluha, govora ili nečeg trećeg.

Nisam vična politici i rijetko imam vremena pratiti sve novinske naslove i Dnevnik, no ipak znam – umorna sam od nekih stvari koje se konstantno ponavljaju u mojem životu. A to je nedostatak vremena za sebe samu, kao osobu s nekim potrebama, koja bi još trebala biti senzibilizirana i za potrebe nekih kojima je još teže. Svakodnevnica mi to ne dozvoljava. No, dozvoljava mi da budem uključena i da marim, da se pitam i da analiziram.

Život se sastoji od trenutaka, a neki od njih su užasno razvučeni, dosadni, monotoni. Stoga je najbolje uživati u svakome od njih. Momentalno su tako velike vrućine, da sam zahvalna što radim u klimatiziranom prostoru i što mogu naći malo vremena za pisanje.

Djeca su zdrava, pas se malo smirio.

Mlađa je pjevala i radi na svojem talentu, a obitelj ju svesrdno podupire. Nemam velikih briga sada s njome, dijete se nekako mudro provlači kroz život, njegujući svoje talente. S prijateljicom, čiji su roditelji također gluhi, koja svira gitaru, tako je prekrasno otpjevala dvije pjesme. Cure, bravo! Mi mame smo se ježile i plakale u dvorani punoj roditelja, profesora i djece. To su trenuci kada znaš da je „vridilo“.

Starija me oduševljava i baca u očaj u tako kratkim vremenskim razmacima da nekad ne povjerujem da svi ti osjećaju u meni postojte. Dakle, Lumenica rođena na dan kad i Mozart, toliko oscilira u svemu da je nemoguće nekad ne dignuti obrvu, pa i glas!

No, hrabro završava svoju prvu godinu srednje škole, a usput je, makar i ona umorna i zasićena od mojih zabrinutih ispada, ipak ona meni više potpora nego ja njoj. Tako barem ispada.

Imam glas, no nekad kao da ga nemam. No, možda bi bilo bolje da sam i Nijema Majka. I šapnem Onome gore: „Hej, daj ti (to) sredi, ja više ne mogu, nije više na meni!“. Ja sam samo Obična Majka, koja mora odraditi posao i nadgledati svoj mali brod, a ponekad i ukrasti koji trenutak za sebe. Kao neki dan na glazbenoj stanci na poslu. Gdje još imaju na poslu glazbene stanke?

Hrvatska je „blago“ retardirana zemlja, a takvi ulazimo u Europsku uniju. Trebat će joj pomoć, podrška i poticaj da izvuče sve najbolje potencijale iz sebe. Oni nisu mali, no sve je ovisno o „odgajateljima“, hoće li naći pravu mjeru u tome, ne prevelikih očekivanja, ne podcjenjujući. Opet mi se provlači paralela s djecom, i odgojem. Ako si pustiš da padneš, padaju i oni. Stalno držanje na nivou! Ako im

pokažeš malo ljubavi, tražit će povrh toga, još i više, kao da te testiraju voliš li ih bezuvjetno.

Želim Hrvatsku koja će podupirati ljude koji odgajaju djecu, a ne potkopavati ih. Moraš djeci pružiti neku nadu, neku sliku o tome u što će se sve moći pretvoriti, ako samo budu dobri, poslušni i marljivi. Pod uvjetom da su i odgajatelji takvi. Teško je zapravo shvatiti kako je ponekad i utješno i naporno svaki dan raditi svoj posao, a opet djeci reći da nema drugog puta.

Makar nema posla ni za one koji žele raditi.

Možda naučiti djecu da od svojeg „hobbya“ naprave posao. To bi možda prošlo jednog dana. U današnjoj Hrvatskoj malo tko za to ima sluha, al' pokazuju se neki svijetli primjeri. Slikala je po zidovima i otvorila obrt. Pravila je anđele od papira i otvorila Art studio... itd.

I da zaključim ovaj, pomalo zbrkan i konfuzan, tekst u kojem se isprepliće briga za djecu i ulazak u EU.

Vidjet ćemo kad stignemo tamo kako će nam biti. A do tada, uživajmo u trenutku! Ionako nemamo sada puno više.

Priča o očima

Ovo nije priča o ušima koje ne čuju pa se koriste aparatićem niti priča i hvalospjev pužnici koja je pomogla da se čuju zvukovi, ptičice, muzika, sva ona prometna buka, tipke i sve što sam vam napričala... Sve je to prekrasno! Nije priča ni o rukama i znakovnom jeziku, koji je jako, jako praktičan i odlično sredstvo komuniciranja, prekrasan, slikovit, logičan, maštovit. Nije priča ni o naočalama koje pomažu da se malo oštrije vidi pa se zameću, lome, pucaju, magle, gube i padaju s nosa.

Ovo bi trebala biti priča o „sedam osjetila“, koja su najveće čudo. A ne Taj Mahal. Bazilika sv. Petra, i Sahara...Vidjeti, čuti, mirisati, okusiti, osjetiti...

Priča je to o očima, onima koje ostaju nakon svega i koje su pomagači kod očitavanja, praćenja, promatranja. Projektori našeg mozga koji ostaje dominantan kad čovjek ima problema sa sluhom. One koje vide, al' i gledaju, one koje nemaju oštu sliku, ali sve ipak procjenjuju, one koje drže cijelu sliku u okviru i bez kojih je jako teško, teško je bez njih i kad su jako slabe, i kad nemaš sliku...

Najviše od svih osjetila dugujem svojem vidu. Niti svjesni nismo koliko ovisimo o njemu, dok nam netko ne kaže, a sad moraš zaklopiti oči, moraš žmiriti, i biti mirna. Slušaj što ti govorim! Ako i to možeš.

Nekim čudom došla sam pod laser („dobitnica nagradne igre za mjesec listopad“) i dugogodišnja kratkovidnost mi je korigirana u sasvim pristojnu sliku. Ne trebam više naočale, progledala sam, ali doslovno. Slika je ista, ali osjećaj koji sam dobila nakon svega, dosta se promijenio. Jedina riječ koju mogu reći je – zahvalnost. Spoznala

sam koliko su moje oči pretrpile, koliko su bile i koliko su uvijek preopterećene, umorne. Čudila sam se svojem umoru, nikad ga nisam mogla locirati. Vrat? Leđa? Križa? Trbuh? Pluća i disanje? Glava? Neee, oči su umorne, premorene, rade četverostruki posao, gledaju, procjenjuju, vide i služe kao potpora sluhu. I još masu toga!

Mutnaste, velike, smeđe sa šarama, nekad crne, nekad plačljive, nekad naborane od smijeha, nekad im vise kutevi prema dolje, nekad ih uokvirim maskarom, jako hvaljene dok sam bila mala: Ooo, kako ti imaš mala lijepe oči! Prvi kontakt sa suprotnim spolom, muškarci, prijatelji roditelja „padaju u nesvijest“ kad ih pogledam, „Malena, jesi ti zaprljala oči ugljenom?“, „Vidi ti te oči!“, i „Kad si bila mala imala si na licu samo oči!“.

Neka, neka... Malo pretjerivanja ne škodi, taštine i ulagivanja. Nitko nije znao da je mojim očima već unaprijed trebala potpora, jer se jednog dana u pubertetu, ravno nakon gubitka sluha, vid počeo mutiti, a dioptriya je stala stupati svake godine, dvije: -1, -2, -2,50, -3, -3,75, -4, -4,50, -5 i do -7 pa natrag na -6,50. Stala je oko tridesete godine, koja radost! Tad su mi već dječica bila rođena i tražila sam jutrima, noćima, pospanim zorama naočale da ih podojim, podvorim, presvučem... Ma tko stavlja aparat da čuje plakanje? Ionako vidiš što netko treba, a pričati ne znaju. No, trebalo je djelovati i prvo je bilo – stavi naočale na nos, pa makar zaspala sa njima na nosu, makar se iskrivile i skliznule iza kreveta, - morale su biti tu.

O prijateljicama lećama ukratko – dale su mi osjećaj da mi nije ništa, da sam vamp, dozvolile su šminku i isticanje, pogled i gledanje, malo su me namučile: grebanje, suzenje, gubljenje, lomljenje i pucanje. Al'

pomogle su mi da vježbam i bavim se sportom i rekreacijom bez muke, da stavim sunčane 'očale i da... Jednostavno budem cool!

Nikad neću zaboraviti iznenađenje svojeg prijatelja iz srednje škole koji, kad je čuo da sam zapravo kratkovidna i inače nosim očale, kaže „Wow! Obožavam cure s naočalama! To je tako cool!“.

Više nisam cool. Navršavam svoj 4?. I sve više se topim, s mene pada sloj po sloj, kamen po kamen... Il' ja postajem jača il' teret pada s mene da bi mogao doći drugi, ili možda dolazi naznaka zrelosti, iskustva i mudrosti koja pomaže da se sve to rasporedi.

U svakom slučaju, dobro vidjeti velika mi je pomoć i olakšanje.

Hvala Visu med i Optical Expres!

Prije svega žena

Već dugo sam htjela nazvati jednu svoju kolumnu ovako. Pišem iz perspektive gluhe žene koja se nosi sa svojim „nedostatkom“, a ponekad s prednostima, s poslom, djecom i sve što uz to ide... A toga je nekad brdo.

Čim sam pomislila na brdo, odmah mi se ukazalo ono na našem obližnjem Jakuševcu. Mislim da moje brdo problema izgleda nekad upravo tako, to brdo smeća, a ne sveukupnih problema. Neki su normalni, „slatki“ i daju pogon životu – muči me to što sam pomislila na Jakuševac, čim pomislih na probleme – stavljam smeće na jednu hrpicu i stvorilo se brdo.

Idemo malo ispočetka, ovo mi je terapijska zadaća, a dužna sam barem jedanput u tri mjeseca nešto napisati.

Rodila sam se kao čujuća djevojčica u skladnoj obitelji kao drugo dijete, a kasnije sam postala srednje dijete. Oduvijek sam željela tu mlađu sestru. Starija je bila moje prvo ja, a mlađa je postala moje malo ja.

S vremenom smo sve tri sestre postale svoje zasebno ja i osnovale obitelj. Moje ja je počelo rasti i razvijati se tek od moje 12. godine, kad sam ostala bez sluha uslijed bolesti, i tako se, osim izgledom i (ne)karakterom, i time izdvojila od svojih sestrica. Bilo nam je lijepo djetinjstvo, imale smo i pesicu i zapravo svuda išle s roditeljima, na čemu sam im danas zahvalna. Pogotovo iz ovog sada kuta, kada ja ne mogu priuštiti svojoj djeci ono što su oni tada nama (mogli).

Završila sam školu Primijenjene umjetnosti i dizajna, najviše zato jer je to bila najpogodnija škola za nekoga oštećena sluha, a imala sam i

laganu umjetničku žicu. Ona bi postala jača da sam je razvila za to vrijeme i poslije i da sam se identificirala s pozivom umjetnika, ali (zato sam i ovdje), imam problema s identifikacijom te je moj put išao dalje, eksperimentirajući s Filozofskim fakultetom (etnologija i poljski jezik), a nakon toga s radnim navikama u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Uh, uspio je eksperiment, jer sam i dan danas u njoj i radim kao katalogizator i prehranjujem svoju malu obitelj.

Možda je i brak s nagluhim čovjekom bio eksperiment? Ne bih se čudila. Zatim rođenje dviju djevojčica, uh što su bile slatke i što sam bila ponosna. Eksperiment je bila i ugradnja pužnice i rehabilitacija nakon toga. A onda mi je bilo svega dosta i rekla sam – dovoljno mi je! Sad bih se malo odmorila od eksperimentiranja. No, pokrenut je ogroman kotač i krenuo je dalje, polako i uporno i teško k'o neki teški mlinski kamen. U smjeru rastave i selidbe roditeljima, prema životu koji nekad nije izgledao da ima puno smisla. Vrtić, škola i samo djeca, djeca, a pomalo i ja, izašlo je sramežljivo u obliku redaka kao što su ovi, pisanjem svjedočenja o pužnici i svemu što se dogodilo s mojim sluhom, a zatim i sveukupnim životom, promjenama koje su me zahvatile kao gluhu osobu pa i ženu, suprugu, majku, kćerku, sestru...

Vidite li koliko toga ima? Ja sam se promijenila i sve moje uloge su se po malo promijenile, neke manje, neke više... Prilična pomutnja!

Nekad su sestre bile pomagači, al' su tad postale prijateljice, a tada moji momci. Zatim muž, a tada i djeca. Mijenjala sam se i ja, i sama postala pomagačica, kako sam „rasla“ i jačala.

Odjednom sam se našla sama s tim pomagalom iza uha koje je gutalo moje baterije, vrijeme i ponekad me tjeralo samo naprijed, u život, a zapravo sve dalje od mog pravog ja. Dragi moji, šok je priznati sebi

da si zapravo strahovito napredovao u životu, a jako nazadovao u osobnom doticaju sa sobom. Ali tako je, jer ako nešto imaš i dobiješ, moraš toliko i dati.

Pomalo sam umorna pred godišnji, i u borbi sa sobom koju nemam, djevojčinim pubertetom i svime što sam propustila kao roditelj spriječiti, no mislim da se moram odmoriti i od samoprijekora. Ipak sam nova u tome, prvi mi je put, često sam sama i odlučujem sama, često liježem potpuno umorna od jednog radnog dana.

Sada je vrijeme da počnem slagati malo veseliju hrpicu od one „jakuševičke“. Da izvadim lijepe uspomene i vratim film unatrag i prisjetim se svega što sam dobro učinila i što mi je išlo kao podmazano, no nisam bila toga svjesna pri tolikoj lakoći.

Možda i jest tako teško zato što to i jest teško – podići djecu i pomalo grijehiti pritom, a još više njima dozvoliti da pogriješe, pa opet sebe prekoravati.

Toliko o kotaču, i o meni kao ženi.

Jeste li ju negdje u ovoj priči prepoznali? Ako jeste, recite mi i javite mi da se vratila.

Ostavljena

Lastavice, zašto ne letiš

Zašto su ti onemoćala krila

Lastavice takvu te ne poznam

Takva do jučer nisi bila

Za bivšom ljubavi ne lij suze

Taj te više vrijedan nije

Leti cvrkući kao i prije

Lastavice tko te ne voli

Vrijedan te više nije

Težnju za gnijezdom ne prezri

Lažna je dilema da izvan jata

Radosti nikakve nema

Princeza si slobodna budi

Sloboda cijene nema

Lastavice teški teret odloži

Nek postane samo arhiva

Novo cvijeće će niknuti

Za tebe još nije zima

Zaljubljena Ema

Ohoho! Ema je zaljubljena. Ništa neobično, reći ćete, ali danas je dan zaljubljenih pa ćemo tu “uobičajenu” temu danas razraditi.

Moramo se malo maknuti od novina i vijesti koje pišu o katastrofama, nasilju, ratovima, sukobima, nesrećama... Makar su one dio života i svijeta, makar kažemo – “Neću čitati, samo me uznemiruje!”.

Danas ćemo misliti o zaljubljenosti, može i o ljubavi, makar su to dva različita pojma, no uvijek idu ruku pod ruku.

Ema se htjela zaljubiti. Tražila je u koga će se zaljubiti, možda nesvjesno, možda svjesno, ali tražila je romantiku. I našla ju je. Izvukla je iz sebe sve najljepše riječi, fraze, ozbiljne priče, šale, dosjetke – a sve onako kao da to radi usput, ležerno i bez pola muke, kao da to radi svaki dan. Možda je to i radila svaki dan, ali onaj kojemu je uputila, nije to znao, pa čak i da je mislio da joj je to uobičajeno, nije ga bilo briga – jer je to njemu bilo kao prvi puta. Dotaknula ga je Emina ruka, makar ne doslovno, makar ne u početku.

Kao da se probudio iz dubokog sna, kao da se nikada prije nije smijao, kao da nikada nije proveo tako neobično ispunjeno vrijeme. Bile su to minute, a djelovale su na njega kao sati. Bio je šokiran, osupnut, dirnut, zbunjen i pomalo ljut. Da, ljut. Kako se usuđuje na takav način ga uznemiravati, pa njemu je bilo baš dobro u onom dubokom snu, u kojem je sve zgusnuto i sporo, sve je poznato i prigušeno. Odjednom – svjetlost, prozračnost, toplina, ugoda, lakoća.

Javila mu se na dan zaljubljenih, i to posve neočekivano! U tome je uspjeh Emina podviga – pojavila se kad se najmanje nadao i, od svih osjećaja koju su ga pogodili, najviše se izdvojio jedan – on je živ! On još osjeća, dakle postoji, makar je znao da je živ jer diše, hoda, gura, jede i funkcionira poput živoga. No, u duši je bio uspavan, ne sasvim mrtav, no na umoru, ili u nesvjestici. Zato jer je prošao lom u

ljubavi, a lomovi se svima događaju, ničijom krivicom, jednostavno se događaju...
I ostavljaju pustoš, paljevinu na sprženom tlu.

Tlo se u proljeće pali da bi se zemlja pripremila za sadnju novih biljaka. Nakon jedne takve paljevine, pa zatim snijega koji nije kopnio mjesecima – pojavila se Ema sa svojim slatkim riječima, sva lepršava i vrckasta, neobavezna.

Zato je bio ljut. Ta slatkoća je vrijeđala njegovu paljevinu u duši, kako se usuđuje na tu ljutost stavljati tu slatkoću. No, slatkoća se pomiješala sa ljutinom i gorčinom i stvorila

jednu nevjerojatnu mješavinu, posebnog okusa i mirisa. I opipa, jer to je postala žitka masa koja se odlično oblikuje i prilagođava.

Gorčina je pomalo izgubila na snazi, a slatkoća – na slabosti. Nije dobro ništa što je preslatko, makar je primamljivo, no kvari (zubi od slatkiša, npr.), prestaje biti slatko nakon nekog vremena (dječica su slatka, ali udare u plač i „zahtjevaciju“), ali nakon nekog vremena se opet vrati – treba nam dakle slatko.

Zaljubljenost je slatka. Pomiješana je s različitim okusima, koje je potrebno dobro razlučiti da bi se pametno i svjesno izbalansirali – treba i soli, i mrvica gorčine, malo kiseline, malo trpkosti, ali u svemu jako, jako puno slatkoće. Pravi recept svatko mora sam naći. Ako gledate Golog kuhara, vidite da on svašta miješa, da bi dobio dobar okus hrane. Tako je i u zaljubljenosti, koja može prerasti u ljubav ako se sastojci pametno izmjere.

Ema je bila kreativna i dovoljno inteligentna da izmiksa različite sastojke. U tome je tajna njezinog uspjeha – u kemiji ili, još bolje rečeno, alkemiji. Jer je uspjela običan pepeo pretvoriti, pomiješati sa zlatnim prahom i dobiti čudesan materijal koji nije ni čisto zlato niti sagorjeli pepeo. Nego jedna sasvim nova, posebna i korisna tvar.

Kao i život koji je i pepeo i zlatna prašina, sve pomalo, pa zato i čuva u sebi posebnu draž.

Važnost disanja, vikendi na Medvednici i Večera za 5

Evo me, dragi „Dlanovci“ i čitatelji „Pljeska“ u proljetnom izdanju. Momentalno su hladan vjetar, kiša, čak i snijeg, a danas, u petak, i tračak sunca. Zimske jakne nakon kratkih rukava, Uskrs je iza nas. Jako lijep Uskrs.

Negdje sredinom veljače, izgubila sam dah. Već u siječnju, kad su viroze, počela sam ga gubiti. Ovog puta nije se vratio u normalnom obliku i kapacitetu. Morala sam otrčati specijalistima i dobila sam vjernog prijatelja koji me ujutro udasima u pluća počasti opuštanjem mišića i olakšanjem kod disanja. Moja pumpica.

Morala sam, makar teško, kao slušni aparat, naočale s dioprijom i leće, prihvatiti ovo pomagalo. No, nekako mi je teško palo, možda zbog „srednjih“ godina, možda, zbog ega i taštine, da ne mogu disati.

Naravno, cigarete uz kavu su postale prošlost. A vikendi, odnosno izleti na Medvednicu sa istoimenom grupom, postali su sadašnjost. Makar sam bila na tek dva izleta, oni su postali imperativ za moje tjelesno, duhovno i emocionalno zdravlje. Dodir s prirodom! Disanje! Druženje sa istomišljenicima! Nova mjesta i novi vrhovi za osvojiti.

Kad ponestane izazova i ciljeva, kao da počnemo tonuti.

U redu je stagnirati, malo biti bolestan, neko vrijeme biti u „leru“. No, ne predugo.

Tijelo šalje signale, upozorava, no mi ne slušamo. A onda nas sruši, koljena zaklecaju, pluća zaškripe, stepenica se stvori niotkud i padnemo, leđa se ukliješte. Slušajmo tijelo! Nismo gluhi za znakove i signale iznutra, čujemo ih i bez aparata i pužnica.

U međuvremenu, bili smo na krasnoj večeri koju je organizirao s „Dlanom“ gospodin Zdravko Radić, novinar koji vodi emisije „O nama za vas“ u kojima se predstavljaju zanimljive osobe s oštećenjem sluha. Najprije je počeo s drugim osobama s invaliditetom pa je emisijama priključio i osobe s oštećenjem sluha. Stvarno je lijepo bilo izvedeno. Puno ljudi, puno stolova, gostiju i izvođači programa – dragi „Dlanovci“. Muzika, ples, likovni radovi, skeč, časopisi na ogled.

Baš je bilo lijepo. Prilika da se vide ljudi, napriča, a i hrana je bila dobra. Istu večer sam trebala nastupati sa svojim bubnjarima u mojem Travnom, no zbog gustoće programa i vremenske stiske – odustala sam. Nije mi bilo žao, stigla sam do svojeg stola broj sedam, a tamo su me čekali poznati ljudi i topla juhica.

Lino, Ming i Iva odigrali su skeč. Bili su originalni kao i uvijek – Iva kao spremačica, Ming kao japanski turist, a Lino kao Škot. Od fotografa nisam dobro mogla pratiti radnju. Bend „Dlan“ je odradio svoje, profesionalno kao i uvijek, imali su pun podij plesača. Nešto mi je više jezik radio te večeri pa sam jela i pričala više nego plesala, al' sam zato razmijenila korisne informacije s dragom Nadicom koja voli čitati. Provele smo divne trenutke u razgovoru i dogovorile „razmjenu“ naslova knjiga, jer obožavamo čitati. Čitanje nikad ne staje. Ono je kao moj dah, čak mi je nekad dah i kraći od stranica mojih knjiga.

Maela je isto bila, moja kolegica knjižničarka. S njom uvijek mogu, makar čuje, i na znakovnom i bez njega pričati o tome kako radimo posao, za koji nas uvijek pitaju, što to zapravo radimo i kad ćemo naći „pravi posao“. No, ne damo se, mi radimo posao koji nije na listama „najačih“.

Kad već nismo nagovorile gluhe da čitaju, barem smo naučile znakovni jezik, da im se približimo. Jer volimo gluhi đir.

Usput, da se pohvalim kako sam sa svojim tatom, koji je aktivan s većim unucima na koncertima i raznim glazbenim priredbama, otišla dva puta u kino.

Prvi film koji smo gledali bio je domaći film „Anka“, koji su prilagodili gluhim i slijepim osobama u jednom razdoblju od dva tjedna. Prazna kino dvorana, nas samo četiri osobe, izostavljanje reklama i početak filma s titlovima, bio je poseban doživljaj. Film je baš lijep, Lovrakovi likovi onako klasično crno-bijeli, dobar-zao, no baš su tu dječju knjižicu lijepo ekranizirali. Rijetko gledam domaće filmove pa mi je to baš bilo osvježeno.

Prijateljice Iva i Daria, koje su se uputile tjedan dana kasnije, nisu bile iste sreće. Naime, pokvario se audio uređaj za slijepe pa su maknuli i titlove – nezamislivo! Jedna od njih se žalila i pisala upravi kina te su vratili titlove na dva dana i to je bio kraj. Kratko, loše reklamirano i tehnički izvedeno (tih dana kada nije bio titl), no nadamo se boljem u budućnosti.

Drugi film je ekranizacija književnog djela „Koliba“ W. P. Younga, potresnog romana, sada već jako poznatog, o čovjeku koji je kroz obiteljski gubitak (gubitak djeteta), spoznao Boga. Strašno nam se dopao prikaz likova i izbor glumaca.

Lijepo vas pozdravlja i strpljivo čeka da prođe mišja groznica, a u međuvremenu čita i šeta čim sunce grane,

Vaša Petra

O autoru:

Rođen sam 13. prosinca 1984. godine u Puli. Nagluh od rođenja, čujem sve manje i pravim se gluh. Izdao sam 2006. godine u vlastitoj nakladi zbirku poezije „Leptirov let“. Živim u Puli s tri psa i s „najboljom suprugom na svijetu“, te radim već jubilarnih dvadeset godina u kampu „Diana“ u Banjolama.

Kristijan Modrušan

O NAGLUHOSTI

*Pjesma u 3 čina,
na engleskom i hrvatskom jeziku*

When my daughter ask...

Part I: "The Wizard of buzz"

"What is a hearing loss?"
I tried to explain her...
Sometimes it's like a voice
coming from your trainer:

he tries really, really hard
to direct and to shout,
but everything you hear him say
is word-without.

In the words he uses
you can miss some sounds.
Understanding everything?
Not as it's pronounced.

Sometimes you misplace
letters in a word,
and easily all he "swore"
soon becomes a "sword".

Also, during conversation,
even when it's pending
you lack some nuances
and even understanding.

they can laugh to you
because you're staying near,
but in the larger group when
talking
everything's unclear.

Kad moja kći pita...

1. dio, iz "Čarobnog šuma"

"Što je gubitak sluha?"
Pokušao sam joj reći...
Nekad je poput glasa
u trenerovih riječi:

on se trudi jako jako
više ko iz megafona,
al sve što čuješ da govori
slika je bez tona.

U riječima što kaže
promašiš neke zvuke.
On ponovi, ti ne shvatiš
zbog prevelike buke.

Ponekad pomiješaš,
izgubiš neka slova,
pa na stablu "sova"
postane "ova".

Tako, usred razgovora
koji je u tijeku
izgubiš kontekst, smisao
pa uhvatiš "jeku".

Drugi ti se mogu smijati -
blizu, a ne shvaća!
Al teško je pratiti
kad više ljudi priča.

"But what means being deaf?"
she interrupted me.
That's an easy one, my tiger.
You're unable to hear.

You see, sweetie, I miss sounds
that I used to hear.
Ones that I use to do
seem to disappear.

I miss hearing myself breathing
in the night at bed.
Surrounded by sound of silence
and tinnitus instead.

...Music, you say? I love it!
But it's often loud.
When dancing in the club
I feel like in the crowd.

Can't stand it much, it's tiring
and it often hurts.
Feels almost like my eardrum
is close to burst.

So often, can't go dancing,
because am afraid
that all of a sudden
won't hear a word you said.

"But you hear me talking, daddy!
I know that you do!
and... and... you understand
all I'm saying, too!!

Maybe if you try harder
hearing me and mum
(laughing, she's so cute)
with your ear drum!"

"Al što znači biti nagluh?!"
- prekinula me.
To je lako, mali tigre,
ne čuješ više sve.

Vidiš, dušo, ne čujem
zvuke koje čuo sam
Oni koje čujem sada -
to su noć i dan!

Nedostaje mi noću
čuti svoje disanje.
Okružen sam tišinom
i neprestanim zujanjem.

..."glazba", kažeš? Volim je!
Al često mi je zamor.
K'o da sam u gužvi,
a oko mene žamor.

Ne mogu je podnijeti mnogo,
umori mi se uho;
bubnjić će mi "eksplodirat"
i uho, eno - gluho.

Tako, često, kad sam vani
ne plešem, jer se bojim
da neću čuti riječ od tebe
stoga stojim, dvojim.

„Ma možeš čuti mene, tata!
Znam da možeš, znam!
i... i... shvatit sve što kažem,
sa mnom nisi sam!!

Možda da se još potruđiš
mene, mamu čut'
(pada na pod od smijeha)
u bub-nji-ću!"

I will, my unipony
(I'm kidding her back)
I'll drum and drum and drum!
til' no drum to tack

We three are trio,
you're conductor of the band -
feeling need to speak?
Use your stick and hands

utilize your magic
and free unspoken art.
No need to hear you
I hear you from my heart.

(end of part one)

Part II: "Where's Waldine?"

"Can you hear me in the crowd?"
said my little angel.
"If a call you when I'm lost,
or in a danger?"

I don't know, depends.
If you're close, I might.
Otherwise, can't promise
if you're out of sight.

It's easier when your voice
comes from the left side.
Then my hearing radius
gets somewhat wide.

"Daddy, DADDY !!
And what about the sea??
Will you notice if I'm swimming
away from where you'll be??

Hoću, maleni moj poni
(šalim se ja s njom)
bubnjati ću, bubnjati ću!
dok ne bude lom!

Nas troje smo trio,
ti si dirigent -
kuda ruka, štapić,
tud za tobom bend.

Oslobodi čaroliju
pokretima prstâ
ne moram te čuti
čujem te iz srca.

(kraj I. dijela)

II. dio: "Gdje je Jurica?"

"Me možeš čut' u gužvi?"
- moj mali anđeo bubne.
"Za slučaj da se izgubim
i ne vidim tvoje ruke?"

Ne znam, to ovisi.
Kad si blizu, mogu.
Ako si van vidokruga,
obećati ne mogu.

Lakše je kad tvoj glas
dolazi kraj lijevog uha,
u radijusu kojeg
imam još nešto sluha.

„Tata, TATA!!
A što je s morem??
Hoćeš li primijetiti
plivam li u blizini ili sam na
pučini?"

If I'm loudly LOUDLY calling:
"Daaaddy, heeeelp meeee!?"

That's really silly question,
my little child.
Whether being lost in traffic
or missing in the wild

I'll keep an eye on you,
making myself sure
that you're always safe,
happy and secure.

And even if the tide is strong
and you're out of reach
unbreakable is our bond
from ocean to the beach

I'll swim like a guard boat
no matter where you're at
can't hear you, but will find you
never forget that.

"Daddy, springtime's calling!
Will you join me?
We can run out on meadow,
playing hide and seek!

I'll hide so well you'll never find me,
try if you dare!"
Go, run! I'll count and catch you!
Hide anywhere!

(her clumsy steps making noise
- music for my ear -
outside in springtime colors
'til they disappear)

(end of part II)

Ako glasno GLASNO zovem:
„Tatice, pomozi mi!"

Luckaste me stvari pitaš,
malena Houdini:
izgubljena u prometu
il negdje u divljini

imat ću te svud na oku,
uvjeravam te.
Bit ćeš uvijek sigurna
i sretna uz mene.

Čak i da si na pučini
a plima te nosi
moru ću na leđa skočit
valima prkosit.

Plivat ću do zadnjih snaga
pa da na Polu jesi
i bez sluha ću te naći
bez obzira gdje si

„Tata, proljeće nas zove!
Pojurititi na livadu
hoćemo li skupa??

Igrat ćemo se skrivača, nećeš
me pronaći!
Probaj, brza sam ko vjetar vidi
kako trčim!..."
Ajde, skrij se sada brojim
1,2,3...

Ja krećem! Naći ću te gdje god
bila ti! (male noge brzo jure,
brže, najbrže preko trave,
meni nose note najdraže)

(kraj II. dijela)

Part III: Erin Crockovich

"Where our journey starts?"
(I keep it in my mind
keep it as surprise
she could never find)

(I'm planning for so long -
we'll travel and discover
she's a curious bird
still inside my cover)

(Still inside the nest
so let's show her the world
places, hidden treasures
of mysteries untold)

We're going on an island
windy, full of breeze
taking Christmas sweater
might be clever! (sneezed!)

Its green grass growing
on hills soft and sheer
you can run! you can roll!
throughout the year...

"...is it somewhere close?
Do I know the land?
Where we're going, daddy,
I don't understand?"

III. dio: Neva Nevičica

"Gdje ćemo putovat ljetos??"
(krijem to od nje
čuvam k'o iznenađenje
da ne otkrije se)

(Dugo dugo već planiram
istraživat s njom;
znatiželjna je ta ptica
u gnijezdu mom)

(Uma budna, tajni gladna
maštovit njen je svijet
skrivenoga blaga pun,
misterija i sveg)

Posjetit ćemo otok vjetra
toplo se obuci
Božićni sobovski džemper
na se be navuci

Zelena svud trava raste
brežuljci mu meki, strmi
trči, kotrljaj se, veri!
gdjegod da naumiš...

"Je li negdje blizu?
Poznam li taj kraj?
Gdje idemo tata,
ne znam - pomagaj!"

I can't tell you, kitty.
Secret is that place -
magically whispers
to love it and embrace

but here's the hint to riddle:
its trees are growing stronger
than anywhere on earth!
they're wiser, and longer

their roots are close to Depths
filtrating the cures
making people healthy
and the nature pure

and lakes, hills, rivers!
they burble everywhere
water nymphs are calling
and so the Oreads

"Yea! You'll see me plashing!
Shout from hill to hill!
I'll help cure the land,
it will be never ill!"

"When we're going, daddy?
Are we going soon??
I wanna fly there NOW
with a hot balloon!"

Take it easy, peasy,
sea winds are frantic -
if been unwary,
you'll end in the Atlantic

In summertime? Or autumn?
Who knows? But I swear -
anytime we go,
you'll like it when we're there

Ne mogu ti reći, buba.
Mjesto skriveno
gdje čarobni ti lahor šapće:
Ovo je tvoj dom

Evo, riješi zagonetku:
Stabla mu rastu jača
nego bilo gdje na Zemlji,
mudrija i veća

korijenje im u Dubini
vitalnost upija
čineći i ljude zdravim
tu Priroda klija

i brdski potočići, rijeke!
žubore posvuda;
glasni hihot riječnih nimfi
i mrmor Oreada

„Pljuskati ću,
bućnut, šljapkat!
Uzvikivat eho brdom!
Klijati ću, liječiti ću
skupa s Prirodom!"

„Idemo li skoro, tata,
KADA idemo??
Ajde da se u balonu
SMJESTA vinemo!"

Ne možemo sad, polako.
Mahnitaju uragani
valovi se svud propinju,
nemirni su oceani

Ujesen? Il zimi?
Tko zna... Ali znaj
kad budemo tamo
gdje će bit ti kraj :)

"Ok, daddy, I trust you :)
Still, I don't know
where's that secret place
we are looking for"

"And what about mommy?
(her heart in doubt and fear)
will she come... my mommy...
(her eyes are glowing tears)

(I closed her eyes)
Imagine, endless cloverleaves
and the foamy waves
crushing into cliffs

Imagine
holy forest
abound of fairies
singing in the echo
that the gorges carry

Imagine,
dear Erin,
my dearest child
something slowly beating

endlessly, like drum
someone there awaiting
hidden in the wild
who might it be?

(sunny face)
"It's mum!"

(THE END)

"Ok, tata, vjerujem ti :)
Ipak, muči me
kako to tajno mjesto
stvarno zove se..."

„A mamica??
(njeno srce streslo se)
hoće li doć?... mamica..."
(oči joj zasuzile)

(sklopio sam joj oči)
Zamislimiris livade,
cvijeće, djetelina
razbijanje valova
i pjene preko stina

zamisli
Čarobna šuma
na stablu svakom vila
pjeva nježnu pjesmu
i odmara krila

Zamisli,
draga Neva,
moja Nevičice
nešto tamo kuca

kuca netremice
Netko tamo čeka
U granama se krije
voli te najviše
i najljepše se smije

Klikne, ozarena lica:
" ZNAM!
Srce!!
Ma-mi-caaaa!!!"

(KRAJ)

PJESME IZ TIŠINE

Leptirov let

Blijedo dršću na bijelom papiru
slova iz tmine, zuj tišine.
To život piše u duhu gorčine,
pa i slova s njime, svijeće, poniru.

Drže se mala, titrava plama,
pletući mrežu svud oko mene.
Produžene ruke moje i sjene,
ona me nikad ne puštaju sama.

U mojoj glavi spavaju čvrsto,
tvoreći riječi, pjesme i snove.
Na oblaku žudnje snivaju, plove.
I staju, gdje žudnja pokaže prstom.

A tamo gdje stanu – bljesnu u zraku,
prsnu u tisuće sićušnih krijesni.
Leteć ka meni, jesu li svjesne
da, tako male, svijetle u mraku?

Biseri u vodi

Okrenuh se polako,
zadnji pogled bacih ja
na vrijeme protutnjalo
glasnim koracima.

Okrenuh se vidjet
odraz svoga lica
u zrcalu djetinjstva
- krasna budilica!

To malen sat kuca
batom dječjih koraka.
Zvuci mlada srca
u prsi jedna đaka.

Tako davno, a još jučer
bijasmo djeca.
A razmišljanja dječjeg danas tko se sjeća?

Davno je to bilo.
Daleko, sve dalje
nestaje s vidika,
i spomen na njeg traje.

Spomen na djetinjstvo
što sjećanja pohodi.
Biseri i boje
potonule u vodi.

Moj ćaća

Staklenog pogleda
odsutno gleda
kroz ljude, prirodu,
stvari.

Ne vidi mene
dok bdijem nad njim...
U postelji leži
mirno, moj stari.

Ispijena lica
od bezbrojnih žlica,
igala, lijekova,
besmislica

u krevetu leži
i odsutno gledakroz prozor
u prolaznost,
prolaznost stvari.

A s njima i on
polako kopni,
nestaje, lomi se
voljeni stari.

Pjesme

Pjesmama kazujem
misli svoje mračne,

skrite u dubini
nutrine moga bića.

One su
enciklopedija znanja
uspomene, tajne
1001 priča.

Ko nevidljiva spona
u utrobi majke,
sile me da budem
ono što jesam
iskazivati svoje
osjećaje burne
(smij se kad si sretan,
bjesni kad si bijesan).

Te riječi na papiru
trag su mojih ruku.
Riječi od sto muka,
riječi od sto želja.

Uzdasi i krici,
ufanja i suze.
Zabilježene čežnje, uzvici veselja

Trska na vjetru

Puše vjetar bačenih sanja,
doziva eho žalosna huka.
Ziba me nježno, i istom sklanja
od mene sunce, okrutna ruka!

Lijevo-desno, lelujam stalno
ko rogoz, šaš, il stabljika cvijeta.
Tako sam malen! - uzdišem jalno
gledajuć nebo, zrcalo svijeta.

Kraj vode, u mulju, daleko od svega,
godine donose praznu samoću.
Živjet, umirat, na dolu brijega -
istina danju, istina noću.

U ovom kolažu prirodna lanca
koji se vrti svud isponova,
ja sam tek mjed povrh katanca,
sanak u svijetu beskrajnih snova.

Korijenje moje slabo je, krhko.
Možda ću uspjet još jednom udahnut
plućima punim, željno i drsko,
a onda, doskora, posve usahnut.

Zato zapuši, vjetre, za mene.
Zadnji put, preko korita mrska.
Ponesi me dalje, iznad koprene,
negdje gdje nisam obična trska.

Bonaca

Magla.
Čuje se mreškanje spokojna mora.
Sviće zora

Uzvici sa broda.
Kapetan viče na mornare,
morske vukove, ribare

Izgubili se.
Svud pučina oko broda.
Plava i beskrajna
neumitna voda

Bunar želja

Vrutak emocija na tepihu starom
vrije ko lonac juhe za stolom

i hlapi, obavijuć' zvukove parom,
ostavljajuć' gluhe sa svojim bolom.

Ono malo žara što gori nad strahom
ugasi vjetar ko hulja prava,

a kosti ugljene strše pod prahom;
umrije ljepota od zuba zaborava.

Epitaf voljenoj

Kad ponoć otkuca
kraj nje ću leći,
pustit gorke suze
nek otiđu za njom.

Šaputati nježno
sve zakašnjele riječi
- al ona čuti neće
jer sniva čvrstim snom.

Nad njenim mirnim tijelom
isplakat ću dušu svoju

dok ne padnu rosne kapi,
a nebo promijeni boju.

«Zbogom, Jedina moja.
Vidjet ćemo se opet
kad prestanem biti
ovog tijela robom.

I nećemo se stidjet
naše ljubavi što plamti.
Jedina, zapamti –
navijek ja ću biti s tobom.

Ja i ti

Mi smo ptice
na purpurnom nebu,
ja i ti
anđelima zamjena.

Dva srca
u vječnome letu.
Koja nam je svrha,
namjena?
Mi smo visoko
iznad glava ljudi,
Daleko zad
plavog obzora.

Lepet krila
dvaju leptira
na staklu
krhka prozora.

Jasmini za 20. rođendan
(posveta)

Jasmin cvijete
Jasmin cvijete
kad te vide
dal se sjete

one divne lirske harfe
što ganutljivo pjesme
svira?

Jasmin cvijete
Jasmin cvijete
sve te riječi, note
lete

lete iznad sitnih kuća
utučenih oficira.

Jasmin cvijete
Jasmin cvijete
ti si vaza
(i leptiri)

u njoj cvjeta mlado cvijeće,
dvadeset je niklo lati.

Jasmin cvijete
Jasmin cvijete
slatki miris
svud se širi

miris nježan kao ruka
čiji dodir sve pozlati.

Jasmin cvijete
Jasmin cvijete
oj, crvena
runska vilo

svojim šarmom svijet
očaraš,
lahor-vjetre preko dina.

Jasmin cvijete
Jasmin cvijete
kad pogledaš
u ogledalo

pročitaj u očima plavim:
Sretan rođendan, Jasmina

Vizija tebe

Zanosni cvijet
sa slike se smiješi.
Promatra me očima,
najljepšim očima.

Kudgod krenuo
prati me pogledom.
Izluđuje tjednima,
danima, noćima.

Miriše peludom
oprečna daha;
daje mi oduška,
a sumnjom mori.

Dvojbeni oćuti
ljubavi, straha.
Što sve osjeća
čovjek kad voli!

Cvijet je ukazanje
nutarnjih čežnji,
cvjeta i vene
skupa sa mnome.

Refleksija pjesni
utućena srca.
Motiv u djelu,
pisanju mome.

Odsjaj lepeze
duginih boja,
pupoljak prekrasne
orhideje.

Sa slike ko ptica
u san mi doletje
i nesta,
rasplinu se.

Gdje je?

Za tebe

Vedro nebo iznad moje glave,
oblaci bijeli ko vuna se steru.
Lijeno plove tim plavim morem,
i putuju ka najvišem neboderu.

Mora da sanjam gledajuć gore
tu igru veselih vila.
Eho se njihov kliktanjem ori,
slobodno lepeću krila.

U pogledu na to rajsko blaženstvo,
na koloplet sanja djetinjih čari,
čovjek shvati kolika je snaga,
i moć tih malih, vidljivih stvari.

(Cestom svojom često ćemo proći,
al cvijeće oči vidjet neće moći.

Kraj puta nikne,
i tu će rasti.
Kako tužno cvijeće!
Ima l' kome cvasti?)

Concerto naturale

Kontrast sive
na purpurnom nebu,
crta horizonta žuta.

Podno njega,
teče, šušti voda,
proplancima luta.

Vjetar talasa povitu travu,
krošnje umorna granja.

Luna polako promalja glavu,
nestaje svjetlost danja.

Studen se brdima ćuti
vrletima oštrim, glatkim.
Šušanj visokih gnijezda
- gle!- ptici sniju snom slatkim.

Miris vrijesa i ruža
odiše sneno dolinom
aromom dalekih kraja
vezujući se s tišinom.

U mraku prirode tihe
tek gdje gdje trepeću oči.

To zvijezde govore, kratko:
Uživaj u igrama noći

Kanarinac

(Ptice umiru pjevajući)

Glazba umilnih nota
oborila me svojim taktom,
akcentom, jekom zvuka,
simphonia orchestratta.

Taj je pjev kanarinca
pomračio sjaj Sunca
poput duge nebeskih boja,
kano bljesak suhog zlata.

Taj je cvrkut pola sata
odzvanj'o patnjom stalno.
U agoniji, na spletu trnja
užasno, bolno, žalno.

Koji kamen ne razgali
takva pjesma á beata
kad i bozi, da je čuju,
u tišini svijete pale?

Koji heroj joj je ravan?
Cijelim svijetom se razliježe
zadnji udah tog junaka
neobične, ptice male

Pijanci I

Ponoć otkuca svoje,
izdajnički vrijeme broji

ne znaš što bi, noću,
na istome mjestu stojiš.
A kamo ćeš dalje s puta
kad neonska svjetla blješte

dozivljući opet unutra,
pijano dijete ceste?

Pijanci II

Pijani sati
pred našim vratima
čekaju alkohol-dozu u čaši

Svi ti odbljesci
smetena uma
titraji slabi, naivno naši

Možda smo trijezni
nedavno bili,
onda kad pijanstvu
rekosmo «Neću!»

Ali doskora
opet smo pili,
na dnu čaše
tražeći sreću

Noćas

Ova noć...
dovoljno je slatko

zadnji put
dražit meke usne

i ništa drugo
više nije važno

doli biti
kraj tebe nakratko

Tinta se na papiru suši

ruka traži razloga da piše
svaki nerv tanašan eksploziv
koji stvarnost iskrivljuje, briše

Godišnjice nestaju za nama
ljudi leže iza naših stopa
spomenari redaju se, stalno
zakrčeni od poda do stropa

uspomene prolaze i blijede
nešto malo ostaje u svijesti
bljesak nekih časova u nama
napuštenih, kao psi na cesti

Tinta se na papiru suši
ruka traži razloga da piše
zadnji papir i na njemu točka
u njoj sve, a nema ništa više

Jedna je zvijezda bljesnula

na plaštu
žuta mrlja
crnilo nebom jezdi
s njime se kotrlja

jedna je zvijezda namignula
sitna, blijedožuta
crta
istočkana kredom
tisuće, tisuće puta

jedna je zvijezda usnula
i nije znala da spava,
u snu
otvorenog oka
iznad naših glava

I cvrči cvrči cvrčak

na grani crne smrče
lakom notom pjeva

bijelu lajnu šmrče
rock odavno mrtav

tetura, posrće
sruši se pred vrata

al nikoga kod kuće

Čovjek je zanimljiva studija

u svojoj ruci cijeli život nosi
istom je i suđeni i sudija;
samog sebe brani, a potonjem prkosi

Prenuo sam se noćas

zbunjen i u mraku
sjeo sam i čekao
blijedu, mutnu zraku
sjetih se potom
s prvim krikom pijetla
Mrak je samo
odsustvo svjetla.

Putnik

Zalaze mijene
oseke, plime
za obzorom crte
nestaju u sivom

Oblaci,
masno otisnuti tintom,
morem se ne čute,
odraze im skrio

jedan noćobdija,
šibicom potpiri vatru visoku

plamen se širi
sve veći biva
u tvome, u tvome
i mome oku

Jučerašnji ljudi

Sa naših stopa magla se diže
kako se jutro ubrzo budi,
pokazujuć da smo, na kraju svega,
svi do jednog – jučerašnji ljudi.

Tragovi nogu brlogu vode.
Spilji bez žiga i biljega ruke
ljudskoga roda – otamo smo došli,
viseć kraj mesarskog noža i kuke.

Izbrisaše iz nas humanost i dušu,
stvarajuć tijela kopije tuđim.

Nakanivši koristit nas tako
iz tkiva strana, postupkom luđim
od svega što Pakao ikada stvori.
Mi smo monstrumi djetinja lica.

Gen propasti u nama buja,
nejasno dodan aleli. Klica.

Naša tvorenja stvoriše Oni,
bezbojnih maski, zlokobnih oči,
pravdajuć svoje misli i djela
ustupkom Rodu (u želji za moći).

Stvoriše, kivni na smrtnost čovjeka,
nešto što jučer ne bje ništa
više do bijedni zametak il gamet,
koji odrasta u čudovišta.

Hodamo, svjesni promašenih sanja.
Naša je zbilja samrtna cesta.

A za nas, tko mari jesmo li sretni
klon se pojavi, a čovjek nesta

Na bini

U publici načuljena uha
čeka se glazba i svirači
da razgale srca prisutnih
muzikalnih, i onih bez sluha

čeka se da počne stvar
i bend pokrene bujicu nota
eno krči kotao u ljudi
ajmo dečki, dodajte žar!

udari bubanj, zatrza žica
klavir tipke svoje rastvori
i krenu riječi, čela se rose
leti perje, kreštanje ptica

i nije važna tu kvaliteta
ni ima li stvarno dobrih stvari
ozarena lica, interijer mračan
ugoda, mladenački zanos i sjeta

Suša

Bez kapi vode
stabla se guše
nestaje zelen
osive se, sruše

bez malo vlage
budućnost im ne blista

pluća Zemlje
a niti lista

zakriljen dom
gnijezdo neke ptice
danas su samo
cjepanice

Priča o bijesu

Bijes u kostima
skelet ti zgrči
ne da ti opustit se
uporno te muči
taloži se ko kamenac
ne ispire se vodom
godinama nosiš ga
i ostaje s tobom

Bijes u genima
davno je zapisan
samo nadopunjen
nimalo izbrisan
pratiš ga kroz vrijeme
iz prošlosti se vraća
u tebi se skuplja
pradid, nono, ćaća...

Bijes u psihi
u nesvjesnom je bio
od djetinjstva ovamo
kucima se krio
i nije nestao
svako malo vrije
tihim žarom tinja
dok ne probije

Erupcija
katarza
kaos sve u jednom
nemoć da se zovu
odupreš
i smiriš
Želja tobom kola
uništiti sve pred sobom
zatrtnu svaku travku
da padnu ti kumiri
a onda

Bijes u sebi
pretočiš u vrijeme
pretražiš sve pute,
strahove, dileme
učiš da je vrijedno
kretati se polako
da je ok
što ti nije uvijek lako
pokazati da se bojiš
pokazati da si ranjiv
naivan kroz život
djetinjasti i sanjiv

Stariš
bijes kopni
zamijeni ga iskustvo

učiš o sebi
sve dane što se krećeš
unutarnju rijeku
skreneš u rukavac
i dijeliš ga sve više
razbjesniti se nećeš
sve grčeve tvoje
i nasljeđe predaka
sve sjekire oštre
iskoristiš za kalat
sva oružja tvoja
što rđaju na hrpi
istopiš u peći
i pretvoriš
u alat

Taj Hulk u tebi
što netremice čuč
spreman na urlik
odjednom
uči

spoznaje
da snaga u čovjeku leži
nikad ne odustaj
suoči se
ne bježi

Unedogled isti

Nikako izbjeći školu
iznova ju sanjam
bježim leđno, potrbuške
svejedno uranjam

zapljusne me svako malo
i cijeloga smoči
dišem polako na škrge
skupljajući oči

nikako izbjeći klupe
stalno u njih sjedam
ispred mene stara ploča
ista lica gledam

napisao test il nisam
svejedna je spika
sjedim sam u svojoj klupi
lijevo, desno prika

što da radim?
kako dalje?
jel mi Svemir znamen šalje
šaljući me stalno natrag
da prožvačem stare gvalje?

darujući rub djetinjstva,
tinejdžerstva mladog,
slatkog
noćimice ja sam dijelom
da ga proživim nakratko?

pa ne mogu ni da hoću
van iz kože svoje skočit
s odrazima svojim moram
sanjanjima se suočit

... sjedim, pričam s
kolegom
smijemo se nešto
vrdamo pred profesorom
izmičemo vješto

šaramo, črčkamo tekom
čekajuć' kraj sata
pogledi nam uspavani
usmjereni u vrata

kad će više zvon zazvonit
ja ću da poludim
hoću li nastaviti sjedit
il da se probudim?

*odlazimo
oduvijek tu*

*ostajemo
na istom mjestu*

*putujemo
jako daleko*

prateć nepostojeću cestu

*iznova
beskrajno mirni*

*lišeni
svih želja i čežnji*

*oduvijek
vodu smo pili*

a nikad ne bjesmo žedni

Sve je na prodaju

Tvoja kuća
krov
zidovi
pod od linoleuma i pločice
štednjak
svi kuhinjski elementi
primaća
LCD ekran od 30 inča
fotelje
stepenice koje vode u ništa
sobe
kreveti
sve plahte bijele i šareni uzorci
knjige koje si godinama
skupljao
prašnjavi ormari
skupa s prašinom
ogledala
zamagljena i sjajna
kupaćilo s tuš kabinom
i svi prozori otvoreni u proljeće

tvoje dvorište
trava i stabla
auto parkiran na trotoaru
zidovi koji opasaju dvorište

i ograde
što zastiru pogled
tvoji snovi
sve misli i sjećanja
riječi
rečene i neizrečene
djela
učinjena i zatumljena
emocije
sve koje si ikad izrazio
tijelo
srce
i mozak
krv, limfa i voda
puno vode
one koja je isparila u kupaćilu

Sve je na prodaju
ja nudim, ti kupuješ
ja dam, ti uzmeš
ti se slažeš, ja pristajem
i iza nas
izvješšen znak
na engleskom

Za Saleta

Noćna lampa

Svjetlo noćne lampe
osamljeno na straži
vodom se zrcali
tko zna koga traži

brodice marine
budnim okom prati
u pet, u osam
i u deset sati

Na pozadini mraka
bdi poput Lune
nisko postavljena
drži se kruto

dok valove gleda
s tiha vrhunca
svaku im krijestu
oboja u žuto

Svjetlo noćne lampe
neumorno gori
brojeći, jadno,
nebrojene dane

svojoj smrti,
uvijek iznova
nestajuć u noći
prije nego svane

Lađa

*Sunce bljesnu u zoru
morem se rasprsnu
otplovila noć,
novi dan uskrсну*

Jedra snažnoj lađi
i jarbole joj taknu
svoje prste stavi
nježno, i uzdahnu

glatka, nova lađa
zlatom osipana
solju okupana
vodom okružena

valove postrance
danomice pjени
more joj se sklanja
voli je, i cijeni

Stari kolos-brod
more gromko cijepa
ono mu zauzvrat
šapuće, i tepa

Vjetar mu također
o daljini bruji
o otocima, kopnu
neveri, oluji

Nebo ga pozdravlja
oblak svaki maše
razdragani ati;
kočija silna jaše

*Gasne Sunce večernje
mirna mu je varka
čarolije nesta
plovi mala barka*

Černobilska sonata

(inspirirano "Černobilskom molitvom" Svetlane Aleksijevič)

Notturmo

rukom sam te sezala
i ja sam sezao tebe
tako blizu, a daleko
tako daleko, i još dalje
još malo i on će
ja ću
nestati
pretvoriti se u izobličene
raspršene oblike
onoga tko je bio on
tko sam bio ja
prstima sam prolazila
zidovima
stablima
travom
ptičjim perjem i mačjim
krznom
i sve što je bezazleno
živjelo
opasnost je na svakom
ćošku

što su uspomene?
što je prolaznost?

tko si ti, a tko ja?

jesmo li narod nestalih
zaboravljenih
izblijedjelih
nepovratno izgubljenih
u vihorima vremena?

sve što je stajalo
sravnjeno
se što je hodalo
pokopano
sve što živi
iščašeno neumrlo
sve sjaji
bliješti
pulsira
uzvikuje u bezdan
i postaje eho
svi moji
i naši
i njihovi
ja, ti
otišli, ostali
žigosani nevidljivom
rukom

Canzone dell'alba

gubim te
i gubim se
sve moje ispada iz ormara
a ormar prazan
i pun svega
što ostaje iza nas

cipele
haljine
kaputi
ponjave za hladne zime
i plahte za vruća ljeta
ogledalo koje ne uzvraća
svjetlost
vješalice svih oblika i boja
botuni ispali s omekšalih
šavova
rukavice i šalovi za šetnju
parkom

komode i ladice
desetine fotki

nasmiješenih lica
naše varijacije
velike i male
odjeća raznih veličina i
krojeva
i sve zihalice ikad ispale iz
džepa

odlazim
a ostajem
stvarnost se razmata u
stotinama smjerova
za blatnim putima
i oronulim plotovima
vidim
sve šutke zatomnjene
trenutke
već nismo
ljudi
relikvije
lutke

Diurno

Dim se izvio
crn, gusti
daleko iznad svoda
raširio nad nama
i slegnuo se uokolo
štogod taknu
nestade
štogod stvori
uništi
crna je zemlja
crne su rijeke
ravnice i šume
tmurne i sive
odlazili smo
suprotno od izboja
kroz prozor kamiona gledala
sam svoju baku
ostala je
jer sve je njeno tamo
u tom malom parčetu zemlje
i Miki je s njom
izdaleka je zalajao
kao da je znao

a ja sam zaplakala

Sve dalje razdaljine
dijele nas od domaje
taj crni stožac i dalje nas prati
izdaleka se izvija u vis
kažiprst upozorenja:
Ne vraćajte se ovdje

Prošla su desetljeća
bake više nema
i Miki je otišao
stara se baraka srušila
svi naši životi
koje smo uspjeli spasiti
nastavili su se tamo
gdje nas ne podsjeća ništa
a opet
sav je naš život
ostao
bezvremeno
u prošlosti

Canzone della sera

Jesmo li na kraju spojili ruke?
Jesmo li uhvatili leptire na livadi?

Trčimo i letimo
smijemo se
sretni
svemir se naš širi i sažima
tragedija pod stablima
Hirošima
travnati tepih, kopita i šape
sve raste i kreće se
praznina

Hoćemo li se ikad vratiti?
Hoćemo li te opet vidjeti?
Generacije nastaju
polako nestaju
sjećanje
dom
Černobil

Šesta

Živimo u svijetu koji
nestaje
strelovitom brzinom

stabla bez ptica
ptice bez gnijezda
jutra bez cvrkuta
šume bez stabala
Perun bez doma
zemlja bez hlada

Golo i pusto
izbljedjelo podmorje
mrtvi koralji
more bez ribe
i čovjek bez mora
Neptun na obalama
sjedi
i plače

Delfini nemaju kome
da se jave
proključala voda
more tišine
Barke na pučini
potonule u ambis
orkani, cikloni
i Eolova braća

Plodne zemlje postaju
pustinje
oranicama vrane i

veprovi hode
hrana za nikoga
i nitko za hranu

omeđeni posjedi
suhozidi
stijene
na kamenu, u zemlji

osamljena strašila
stada bez pastira
psi laju na Mjesec
glumeći vukove

Tlo bez trave
i smeće na tlu
u grmu
lugu
i proplanku

Oziris na brdu
gleda u daljinu

Životinjsko carstvo s
tisuću sličica
spalo na par
sisavaca, insekata,
gmazova
slojevi zemlje
ispunjeni mravima
i carstva dvonožaca
bez ikog da vlada

Buka
i buka
i gluhi poput mene

sve prolazi kraj
čovjeka
prolazi i čovjek
ispranog epitafa
pa i bez njega
s kostima u stablima
i cvijeću oko njega

Ciklički
sve negdje
jednom
izumire
Majka Priroda
tolike je mijene
postojanja prošla
toliki su hominidi
hodali Zemljom
tolike su zvijezde
opasale joj krug

Ona nas gleda i
smiješi se
Nestaje priroda
nestaje čovjek
umire
i ponovno se negdje
rađa

Mom tati

U snu si mi prikopčao iglu
a ja sam zaplakao na tvom trbuhu gorko
u dugom špaliru djece i roditelja stajao si ispred mene
i smijao se
ukrasna se igla čvrsto zabila u košulju
a ja sam zaronio lice
u tebe

U snu si na trenutak opet bio ovdje
nesvjestan toga da si moje sjećanje
nasmijan, zapričan na svoj tipičan način
bila je neka maturalna večera
i raskošan stol, čekali smo pratilje
mi djeca s roditeljima
skupa

u snu si na trenutak oživio, i nisi
u tom ambijentu smijeha osjetio
među ljudima i ispred mene dok si stajao
da možda neće biti još ovakvih trenutaka
u kojima se slavi i nešto se događa
u kojima se nešto razvija i kreće
tko će mi prikapčat iglu na grudima?
tko će se smiješit mojim pobjedama?

u snu si na trenutak oživio
sjetivši me
da te više nema

Didova
(Frementun)

Pošli smo frementun brati
ja i mati
ujtro
na noge
u pet ur

pala je rosa
smočila joj se kosa
i upalija mjehur

ja san uša srid njive u
gusto
da popipan ko se ča
osušilo
da ni forši gnjilo
ma ni

zdravi je saki
od tih junaki
ča zgor glave nan spi

I tako
pomalo
od reda do reda
beremo mi

frementun doli
ruke se pote
cili dan
pred nami stoji
Doli u brente
i jutene vriće
sunce već sviće
i dan se goji

Ídemo maslac
na trdemu kruvu
jutro
i nigdi ninega ni

Beremo dalje
vriće su pune
teplo je
polne
na sriću, šiljar

štiti i mene
i mater od sunca
ča smo od zija
dobili na dar

Frementun trdi
pod rukan se svija
vlagu upija
i pada na tleh

od lišća pokriva
od stabljike štapi
od zrnja hrane
za doma
i sve
Pasivaju ure
i zemlja je kvasna
noge bolidu
ne moremo već
na travu smo sili
i ručak poili
vodu popili

iz drvenih teć

U zraku se čuje
kosa i ćuka
glavice luka
i pomidor

i ljude na selu
ribare na moru
ča stavljaju ribu
in savor

Beremo jušto
koliko nan rabi
da bude babi
lako lomit

miljare zrna
teg frementuna
ča bude morala
zgulit
Poklepodne
i mater je štufa
nervoža, barufa
ćemo nazad pojt

ja nisan stija
ali ča da mu delan
zjutra ćemo ranije dojt

Pokupija san vriće
mater je doma
na karijolu
ne sve na bot

jer će kašnije
u mraku, po noći
boliti i ruke
i život

Vriće i brente
san stavija u štalu
pokrija senom
zapra portun

i zaspā onako
kako san lega
i sanjan
sanjan
frementun

Iza tebe

Ove godine nešto sam shvatio

on je otišao

nije se vratio

on je nestao

nije se pozdravio

ni poslao pismo

ni se javio



